

GEMEENTE CULEMBORG

Bestemmingsplan Buitengebied

1.	INLEIDING.....	3
1.1.	Aanleiding.....	3
1.2.	Doel van het bestemmingsplan.....	3
1.3.	Begrenzing van het plangebied.....	4
1.4.	Vigerende bestemmingsplannen.....	4
1.5.	Leeswijzer	6
2.	HOOFDLIJNEN VAN BELEID EN WETGEVING.....	7
2.1.	Rijksbeleid en wetgeving.....	7
2.2.	Provinciaal beleid en wetgeving.....	12
2.3.	Regionaal beleid.....	22
2.4.	Gemeentelijk beleid.....	24
3.	GEBIEDSKARAKTERISTIEK.....	35
3.1.	Bodem / geomorfologie	35
3.2.	Cultuurhistorie en landschap.....	37
3.3.	Indeling landschapstypen.....	42
3.4.	Sociaal-economisch landgebruik	54
4.	BELEIDSVISIE BUITENGEBIED.....	59
4.1.	Duurzaamheid	59
4.2.	Gebiedsbestemmingen	60
5.	BESTEMMINGSREGELING SOCIAAL-ECONOMISCH GEBRUIK.....	63
5.1.	Landbouw.....	63
5.1.1	Bouwvlakken.....	63
5.1.2	Nieuw- en hervestiging agrarische bedrijven.....	65
5.1.3	Ontwikkelingsmogelijkheden agrarische bedrijven.....	65
5.1.4	Gentechnologie.....	67
5.1.5	Duurzame energieopwekking	68
5.1.6	Teeltondersteunende voorzieningen	69
5.1.7	Bedrijfswoning	70
5.1.8	Plattelandswoning.....	70
5.2.	Hergebruik vrijkomende agrarische bedrijfslocaties	71
5.3.	Burgerwoning	73
5.4.	Landgoederen	76
5.5.	Recreatie	79
5.6.	Niet-agrarische bedrijven	82
5.7.	Infrastructuur	84

6.	BESTEMMINGSREGELING OMGEVINGSKWALITEIT.....	86
6.1.	Omgevingsvergunning voor werken en werkzaamheden (voorheen ‘aanlegvergunningen’).....	86
6.2.	Archeologie	88
6.3.	Cultuurhistorie	89
6.4.	Natuurwaarden.....	94
6.5.	Landschap.....	97
7.	WATER.....	100
7.1.	Inleiding	100
7.2.	Watertoets	100
7.3.	Analyse bestaande situatie	101
7.4.	Waterrelevant beleid	102
7.5.	Afstemming met het bestemmingsplan	106
7.6.	Overleg met de waterbeheerders.....	109
8.	MILIEU.....	110
8.1.	Milieu algemeen	110
8.2.	Geurhinder	110
8.3.	Ammoniak	111
8.4.	Geluid	112
8.5.	Luchtkwaliteit.....	115
8.6.	Externe veiligheid	116
8.7.	Overige aspecten	121
9.	JURIDISCHE TOELICHTING	123
9.1.	Algemeen	123
9.2.	Wijze van toetsen	125
9.3.	Regeling bestemmingen.....	126
10.	HANDHAVING EN UITVOERING.....	127
11.	INSPRAAK EN VOOROVERLEG, ZIENSWIJZEN	129
BIJLAGEN		131
	Bijlage 1 Cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Culemborg..	
	Bijlage 2: Natuurwaarden Buitengebied Culemborg.....	
	Bijlage 3: Nota van Beantwoording Inspraak en Vooroverleg	
	Bijlage 4: Nota van Zienswijzen.....	
	Bijlage 5: Uitspraak Raad van State.....	

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

De gemeente Culemborg wil voor haar buitengebied een nieuw bestemmingsplan opstellen. Het buitengebied van Culemborg is een gebied met kenmerkende structuurdragers als de Lek met de uiterwaarden, dijken en bebouwing, de komgronden met bijbehorend waterhuishoudingsysteem, de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de hoger gelegen stroomruggen. Een gebied met veel waarden vraagt om een afgewogen en duurzame, op de toekomst gerichte, regulering.

Uitgangspunt voor dit nieuwe bestemmingsplan is het vigerende plan uit 1998. De actualisatie is een update van dit plan waarbij nieuw provinciaal en gemeentelijk beleid is opgenomen en nadrukkelijk aandacht wordt besteed aan de bescherming van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

1.2. Doel van het bestemmingsplan

Het bestemmingsplan speelt als instrument van het gemeentelijke beleid een belangrijke rol. In het bestemmingsplan Buitengebied wordt het vele beleid, dat door de diverse overheden voor dit gebied is opgesteld, tegen elkaar afgewogen en samengevoegd in één integraal plan. Het bestemmingsplan is een ruimtelijk plan dat burgers en overheid rechtstreeks (juridisch) bindt.

De hoofdopzet van het bestemmingsplan is conserverend van aard. Er is gekozen om ontwikkelingsmogelijkheden te bieden die geen aantasting van de waarden met zich meebrengen. Daarnaast worden ontwikkelingsmogelijkheden geboden indien verzekerd is dat de ontwikkeling als geheel bijdraagt aan de ruimtelijke kwaliteit van het gebied. Grotere ontwikkelingen in het gebied zijn daarom niet in dit bestemmingsplan meegenomen. Het plan biedt wel via diverse afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden ontwikkelingsruimte voor reguliere, kleinschalige ontwikkelingen (bv. uitbreiding van agrarische bedrijven, ontplooiing van nevenactiviteiten en omschakeling van een voormalige agrarische bedrijfswoning naar een burgerwoonbestemming in geval van bedrijfsbeëindiging).

Er dienen zich ontwikkelingen in het landelijk gebied aan waarmee in het huidige bestemmingsplan in onvoldoende mate rekening is gehouden en waarvoor een aanvullende beleidsvisie en bestemmingsplanregeling gewenst is. Als voorbeelden zijn te noemen:

- De verbreding van de landbouw;
- Nationaal Landschap de Nieuwe Hollandse Waterlinie;
- Landelijk wonen/Landgoederen;

- Vrijkomende agrarische bebouwing;
- Archeologie en cultuurhistorie.

Na de vaststelling van het Bestemmingsplan Buitengebied moet de gemeente beschikken over een plan dat:

- Actueel, adequaat en digitaal raadpleegbaar is;
- Een duurzaam kader biedt voor behoud en versterking van waarden;
- Aangepast is aan en inspeelt op bestaand beleid en wet- en regelgeving;
- Inspeelt op ontwikkelingen en wensen van gemeente en de gebruikers van het gebied;
- Uniforme regels bevat en handhaafbaar is.

1.3. Begrenzing van het plangebied

Het plangebied beslaat het gehele buitengebied van de gemeente Culemborg, met uitzondering van het provinciaal inpassingsplan van de provinciale weg alsmede de locatie Schrijland, waarvoor een afzonderlijk bestemmingsplan wordt voorbereid.

Het plangebied gebied grenst in het westen aan de gemeente Vianen, in het zuiden aan de gemeente Geldermalsen, in het (zuid)oosten aan de gemeente Buren en in het noorden (over de Lek) aan de gemeente Houten.

1.4. Vigerende bestemmingsplannen

Op 26 maart 1998 is het huidige bestemmingsplan buitengebied vastgesteld.

De plankaart van bestemmingsplan Buitengebied Culemborg

De toelichting van dit plan bestaat uit een Inventarisatie, Visie op hoofdlijnen en Bestemmingsplanbeleid. In het bestemmingsplanbeleid zijn naar analogie van de Visie op hoofdlijnen vier deelgebieden onderscheiden die ook tegelijkertijd (gebieds-)bestemmingen vormen:

- Rivier;
- Landelijk gebied I;
- Landelijk gebied II;
- Landelijk gebied III.

Als gevolg van nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied heeft de gemeente in de afgelopen jaren verschillende partiële herzieningen en wijzigingsplannen opgesteld:

- Bestemmingsplan herziening seksinrichtingen 2002. Het betreft een zogenaamd parapluplan, waarin nadere regels worden gesteld waar en hoe seksinrichtingen zich binnen de gemeente mogen vestigen.
- Partiële herziening 27 november 2003. Deze is opgesteld om: de planologische regeling van de verbreding van de rijksweg A2 mogelijk te maken en voor een nieuwe locatie voor een woning die hierbij verwijderd wordt; het "herstelbedrijf" opnieuw te kunnen bestemmen om zo een reparatie in de zin van artikel 30 WRO te bewerkstelligen; een verruiming van de aanduiding "bedrijven" voor een bedrijf aan de Zeedijk; het plaatsten van windturbines mogelijk te maken op de gewenste plek voor een gepland windturbinepark.
- Wijzigingsplan ex artikel 11 WRO Landgoed Beusichemsedijk 17, 6 april 2004. Deze wijziging heeft het mogelijk gemaakt landgoed Anckerwaardt op te richten aan de hand van randvoorwaarden.
- Partiële herziening Kamperen en recreëren 29 oktober 2009. Deze is opgesteld omdat kleinschalig kamperen was geregeld in de Wet op de Openluchtrecreatie (WOR), maar op 1 januari 2008 is komen te vervallen. Daarmee is een lacune ontstaan in het bestemmingsplan Buitengebied, waarin expliciet wordt verwezen naar die wet. Om alsnog over een adequate regeling in het bestemmingsplan te kunnen beschikken, was een reparatie van het bestemmingsplan noodzakelijk.
- Wijzigingsplan ex artikel 11 WRO Rietveldseweg 21A, 9 november 2007. Met deze wijziging werd het mogelijk gemaakt om onder voorwaarden recreatiewoningen te plaatsen op het terrein.
- Wijzigingsplan ex artikel 11 WRO Landgoed de Geer 17 augustus 2009. Deze wijziging heeft het mogelijk gemaakt een landgoed op te richten aan de hand van randvoorwaarden.
- Partiële herziening Diverse ontwikkelingen Buitengebied. Deze is opgesteld omdat er recentelijk diverse verzoeken zijn binnengekomen die niet in het huidige bestemmingsplan Buitengebied passen. De gemeente heeft besloten om vooruit lopend op de actualisering van het Bestemmingsplan Buitengebied, haar medewerking te verlenen aan deze ontwikkelingen in het buitengebied.

1.5. Leeswijzer

De toelichting van het bestemmingsplan geeft het onderzoek weer naar de bestaande functies en waarden in het buitengebied, het relevante beleid van de andere overheden en geeft aan tot welke keuzes dit heeft geleid voor het te voeren beleid. In de achtereenvolgende hoofdstukken komen hiertoe concreet de volgende aspecten aan de orde:

- **Hoofdstuk 2** geeft een samenvatting van het relevante beleidskader van Rijk, provincie en gemeente;
- **Hoofdstuk 3** geeft een korte karakteristiek van het plangebied met betrekking tot zowel natuur, landschap en cultuurhistorie als de landbouw, andere vormen van bedrijvigheid, wonen, toerisme en recreatie;
- **Hoofdstuk 4** bevat de gemeentelijke beleidsvisie voor het buitengebied en de wijze waarop dit in het bestemmingsplan vertaald wordt;
- **Hoofdstuk 5** beschrijft de nadere regeling ten aanzien van de aspecten m.b.t. sociaal-economisch gebruik (agrarische bedrijvigheid, wonen, recreatie, niet-agrarische bedrijvigheid);
- **Hoofdstuk 6** beschrijft de nadere regeling ten aanzien van de aspecten m.b.t. omgevingskwaliteit (onder andere aardkunde, archeologie, cultuurhistorie, natuur en landschap);
- **Hoofdstuk 7** gaat in op de regeling met betrekking tot alle aspecten rondom water;
- **Hoofdstuk 8** beschrijft alle aspecten met betrekking tot milieu;
- **Hoofdstuk 9** geeft een toelichting op de juridische opzet van het plan.
- **Hoofdstuk 10** geeft aan hoe de gemeente wenst om te gaan met de handhaving en naleving van het bestemmingsplan.
- **Hoofdstuk 11** wordt verwezen naar de ingekomen inspraak en vooroverlegreacties.

2. HOOFDLIJNEN VAN BELEID EN WETGEVING

In dit nieuwe bestemmingsplan buitengebied is het vele beleid dat door de diverse overheden voor de verschillende beleidsvelden is opgesteld, verwerkt. Bij het bepalen van het beleid voor het buitengebied moet de gemeente rekening houden met het kaderstellende beleid van Rijk en provincie. In dit hoofdstuk worden de hoofdlijnen van het beleid op Rijks-, provinciale en gemeentelijke niveau beknopt weergegeven. Het beleidskader voor het aspect 'water' wordt afzonderlijk in paragraaf 7.4 van dit bestemmingsplan beschreven.

2.1. Rijksbeleid en wetgeving

Structuurvisie Infrastructuur & Ruimte

De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte vervangt verschillende bestaande nota's zoals: de Nota Ruimte, de Nota Mobiliteit, de agenda Landschap en de agenda Vitaal Platteland. In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) staan de plannen voor ruimte en mobiliteit. In deze structuurvisie schetst het Rijk zijn ambities tot 2040 en doelen, belangen en opgaven tot 2028.

Het Rijk formuleert drie hoofddoelen om Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig te houden voor de middellange termijn (2028):

1. Het vergroten van de concurrentiekracht van Nederland door het versterken van de ruimtelijk- economische structuur van Nederland;
2. Het verbeteren, instandhouden en ruimtelijk zekerstellen van de bereikbaarheid waarbij de gebruiker voorop staat;
3. Het waarborgen van een leefbare en veilige omgeving waarin unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden behouden zijn. Een leefbare en veilige samenleving vraagt om een goede milieukwaliteit, waterveiligheid en zoetwatervoorziening, bescherming van cultureel erfgoed, unieke natuurlijke waarden en locaties voor landsverdediging.

Naast de hoofddoelen is het Rijk verantwoordelijk voor een goed systeem van ruimtelijke ordening. Hierbij stelt het Rijk zich ten doel een duurzaam gebruik van de schaarse ruimte te bevorderen, ondermeer door een ladder voor verstedelijking te introduceren.

Daarnaast streeft het Rijk naar regionaal maatwerk. Dit betekent dat de verantwoordelijkheid voor het ruimtelijk beleid meer bij provincies en gemeenten komen te liggen. Afspraken over verstedelijking, groene ruimte en landschap laat het Rijk over aan de provincies en gemeenten. Bij het beheren en ontwikkelen van natuur krijgen boeren en particulieren in het landelijk gebied een grotere rol.

Inhoudelijk heeft de structuurvisie onder meer betrekking op het beleid voor de grote rivieren en de Ecologische HoofdStructuur (EHS). Dit beleid is ook relevant voor de gemeente Culemborg. Het beleid ten aanzien van deze aspecten verandert ten opzichte van het oude rijksbeleid niet significant. Wel is het nationale beleid voor de Nationale Landschappen komen te vervallen. Dit beleid is echter door de provincie overgenomen, waardoor deze gebieden wel een beschermde status behouden.

Structuurvisie Buisleidingen 2011-2035

Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft op 12 oktober 2012 de Structuurvisie Buisleidingen vastgesteld.

Kaart structuurvisie buisleidingen

De bovenstaande leidingstroken op de kaart zijn niet gelegen in de gemeente Culemborg. Wel zijn er andere buisleidingen in de gemeente aanwezig. Deze overige buisleidingen worden behandeld in paragraaf 8.7.

Besluit externe veiligheid buisleidingen

Het besluit externe veiligheid buisleidingen is op 24 juli 2010 vastgesteld. Het besluit omvat milieukwaliteitseisen externe veiligheid voor het vervoer van gevaarlijke stoffen door buisleidingen (Besluit externe veiligheid buisleidingen). In het besluit is tevens bepaald dat buisleidingen in bestemmingsplannen dienen te worden opgenomen. Reden voor deze verplichting is dat het niet opnemen van buisleidingen

in bestemmingsplannen nadelige gevolgen heeft voor de externe veiligheid.

Op grond van de Wet ruimtelijke ordening kunnen eisen worden gesteld aan de inhoud van het bestemmingsplan met betrekking tot de wijze waarop buisleidingen moeten worden opgenomen in het plan. In het besluit gaat dat om het vermelden op de plankaart van de dubbelbestemming buisleidingen, een geclausuleerd bouwverbod binnen een belemmeringsstrook ter weerszijden van de buisleiding en het vereiste van een vergunningstelsel om de buisleiding te beschermen tegen activiteiten die de buisleiding aan kunnen tasten.

Voor de reeds bestaande buisleidingen is in voorliggend bestemmingsplan aangesloten op de betreffende bepalingen uit het besluit externe veiligheid buisleidingen.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (AMvB Ruimte)

In het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro), beter bekend als de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) Ruimte, zijn dertien nationale belangen opgenomen die juridische borging vereisen. Het Barro is gericht op doorwerking van de nationale belangen in gemeentelijke bestemmingsplannen. Het Barro is op 30 december 2011 deels in werking getreden met enkele onderwerpen aangevuld per 1 oktober 2012.

Het betreft de volgende nationale belangen uit de SVIR: 1) Rijkswaardwegen, 2) Project Mainportontwikkeling Rotterdam, 3) Kustfundament, 4) Grote Rivieren, 5) Waddenzee en waddengebied, 6) Defensie, 7) Hoofdwegen en landelijke spoorwegen, 8) Elektriciteitsvoorziening, 10) Ecologische Hoofdstructuur, 11) Primaire waterkeringen buiten het kustfundament, 12) IJsselmeergebied (uitbreidingsruimte) en 13) Erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde.

De opname van het nationale belang 9) Buisleidingen van nationaal belang voor het vervoer van gevaarlijke stoffen in het Barro is uitgesteld in afwachting van de behandeling van de Structuurvisie Buisleidingen.

In voorliggend bestemmingsplan is rekening gehouden met de bepalingen uit het Barro. Voor onderhavig plangebied betreft dit met name de bepalingen ten aanzien van Grote Rivieren, EHS en Erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde.

Het plangebied maakt onderdeel uit van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, die is aangeduid als Erfgoed van uitzonderlijke universele waarde. De Nieuwe Hollandse Waterlinie is als zodanig aangeduid, vanwege het

unieke gebruik van water voor de verdediging van land, het daaraan gekoppelde stelsel van waterwerken en de gaafheid van het complex van verdedigingswerken.

In het Barro zijn navolgende kernkwaliteiten omschreven, die behouden en versterkt dienen te worden:

1) Het unieke, in samenhang met het landschap ontworpen negentiende en twintigste-eeuwse hydrologische en militair verdedigingssysteem, bestaande uit:

inundatiegebieden;

- zone met verdedigingswerken als forten, batterijen, lunetten betonnen

mitrailleurkazematten en groepsschuilplaatsen in hun samenhang met de omgeving;

- voormalige schootsvelden (visueel open) en verboden kringen (merendeels onbebouwd gebied) rondom de forten;

- waterwerken als waterlichamen, sluizen, inlaten, duikers, en dijken functionerend in samenhang met verdedigingswerken en inundatiegebieden;

- overige elementen als beschutte wegen, (resten van) loopgraven en tankgrachten;

- de landschappelijke inpassing en camouflage van de voormalige militaire objecten;

- de historische vestingstructuur van de vestingsteden Muiden, Weesp, Naarden,

Nieuwersluis, Gorinchem en Woudrichem.

2) Grote openheid;

3) Groen en overwegend rustig karakter.

Het is aan provinciale staten om deze kernkwaliteiten uit te werken en te concretiseren op regionale en lokale schaal. In een provinciale verordening worden nader regels gesteld over de inhoud van of de toelichting bij bestemmingsplannen.

Natura 2000

Natura 2000 is het grootste initiatief op het gebied van natuurbescherming in Europa. Het is een samenhangend, Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Het netwerk wordt gerealiseerd door bijdragen van alle lidstaten van de Europese Unie. Behoud en herstel van de biodiversiteit in de Europese Unie is het doel. De Natura 2000-gebieden worden aangewezen op basis van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn.

De verplichtingen voor bescherming van natuurgebieden is opgenomen in de Natuurbeschermingswet, terwijl de Flora- en faunawet zich richt op de bescherming van planten en dieren. Activiteiten die negatieve gevolgen op natuurwaarden kunnen hebben (zoals uitbreiding van een camping of bouwactiviteiten in of nabij een beschermd gebied), mogen bijvoorbeeld niet plaatsvinden zonder vergunning. Er wordt alleen een vergunning verleend indien de kwaliteit van de natuurlijke habitats niet verslechtert en er geen soorten worden verstoord (met dien verstande dat het gaat om soorten en habitats waarvoor het gebied is aangewezen). Indien bovenstaande wel het geval is, alleen dan wanneer er geen alternatieve oplossing is, er een groot openbaar belang in het geding is en er compensatie plaatsvindt.

Voor elk plan dat op zichzelf of in combinatie met andere plannen significante gevolgen (positief en negatief) kan hebben op een gebied dat is aangewezen als Natura 2000, Vogel- of Habitatrichtlijngebied moet een passende beoordeling worden gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen. Toestemming mag verleend worden nadat zekerheid is verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet aantast of als er geen alternatieve mogelijkheden zijn en het plan om dwingende redenen van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, toch moet worden gerealiseerd. In dat geval moeten alle nodige mitigerende en compenserende maatregelen getroffen worden om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft.

Indien van een plan daadwerkelijk significante gevolgen worden verwacht is een regeling binnen het voorliggende bestemmingsplan niet mogelijk. Dan zal er voor het plan een afzonderlijke procedure gevolgd dienen te worden.

Natura 2000 gebieden rondom de gemeente Culemborg

In de gemeente Culemborg is geen Natura 2000 gebied gelegen. In de omliggende gemeenten Leerdam en Vianen is wel een Natura 2000 gebied gelegen. Het betreft het gebied 'Zuider Lingedijk & Diefdijk zuid'. Op grotere afstand is het Natura2000 gebied 'Uiterwaarden Nederrijn' gelegen .

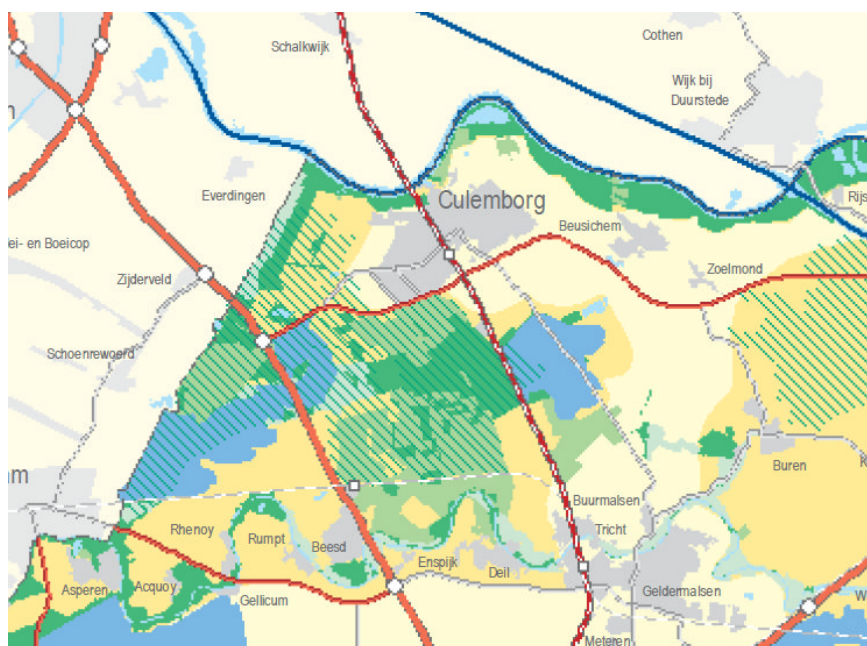
Het Natura 2000 gebied Zuider Lingedijk en Diefdijk-Zuid omvat de oeverlanden van de rivier de Linge, die een smal stroomgebied heeft dat tussen Rijn en Waal ligt ingekneld. Samenhangend met de geringe dynamiek, wordt het gebied gekenmerkt door interessante overgangen naar laagveen, wat tot uiting komt door een diversiteit aan verlandingsgemeenschappen. Langs Diefdijk liggen kleiputten met moerassen, moerasbosjes en nattere graslanden.

Nieuwe ontwikkelingen in of in de nabijheid van deze gebieden dienen te worden getoetst op mogelijke invloeden op deze natuurgebieden.

2.2. Provinciaal beleid en wetgeving

Streekplan Gelderland 2005 (Structuurvisie)

Met de inwerkingtreding van de Wet ruimtelijke ordening per 1 juli 2008 heeft het streekplan Gelderland 2005 de status van structuurvisie gekregen. Het Streekplan Gelderland 2005 is op 29 juni 2005 door Provinciale Staten vastgesteld en in september 2005 in werking getreden. Het Streekplan is na 2005 aangevuld met een aantal uitwerkingen, bijvoorbeeld van de kernkwaliteiten natuur en landschap, van regionale waterberging en van zoekzones voor stedelijke functies (uitbreidingsruimte rond kernen).

Uitsnede kaart structuurvisie

Uitgangspunt van de Structuurvisie is dat het niet méér regelt dan strikt nodig is. De provincie zet in op zorgvuldig, zuinig en duurzaam (meervoudig) ruimtegebruik. Voor de gebiedsgerichte beleidskeuzes is de zogenaamde *lagenbenadering* als uitgangspunt genomen, waarin water en bodem als ordenende basisprincipes worden gehanteerd en ruimtelijke keuzes meer op mobiliteit en infrastructuur worden afgestemd. De provincie is hierbij verdeeld in drie hoofdstructuren / -gebieden:

- Stedelijke structuur;
- Groen-blaue structuur;
- Multifunctioneel gebied.

In het groen-blaue raamwerk ligt het beleidsaccent op het beschermen en versterken van aanwezige kwetsbare waarden en belangen. De multifunctionele gebieden maken geen onderdeel uit van de provinciale ruimtelijke hoofdstructuur. Voor deze gebieden is het provinciale beleid te globaal en te beperkt.

De uiterwaarden en het gebied ten zuiden van de kern Culemborg maken deel uit van de groen-blauwe structuur. Het overige buitengebied behoort tot het multifunctionele buitengebied, welke tevens deels is aangeduid als waardevol landschap.

Voor het plangebied zijn de volgende aspecten van belang:

- a. Ecologische Hoofdstructuur;
- b. Waardevol landschap, waaronder waardevol open gebied en nationaal landschap;
- c. Hergebruik VAB.

a. Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

In juli 2009 is de begrenzing van de EHS, zoals opgenomen in de Structuurvisie Gelderland 2005, door Provinciale Staten gewijzigd. In de Streekplanuitwerking Kernkwaliteiten EHS is vastgelegd wat de belangrijkste waarden van de EHS-gebieden zijn.

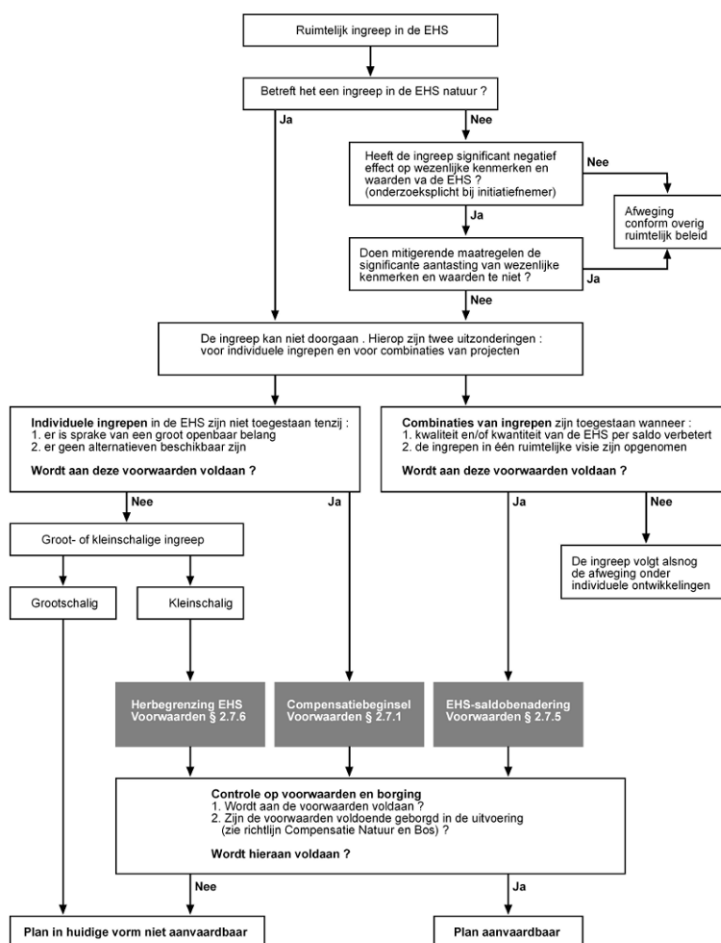
Het hoofddoel van het ruimtelijk beleid voor de EHS is het bijdragen aan een samenhangend netwerk van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurrijke cultuurlandschappen door bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de aanwezige bijzondere ruimtelijke waarden en kenmerken.

Binnen de ecologische hoofdstructuur geldt de “nee, tenzij”-benadering. Dit houdt in dat bestemmingswijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In VNG-verband zijn er gedragsregels opgesteld hoe om te gaan met ruimtelijke ingrepen in of nabij de EHS.

Indien (passende) ontwikkelingen in de EHS plaatsvinden is mitigatie en/of compensatie vereist. Voor de beoordeling of er voor een initiatief ontheffingsmogelijkheden zijn, hanteren Gedeputeerde Staten het “Beoordelingsschema initiatieven in de EHS” (zie onderstaand figuur) en de spelregels ten aanzien van mitigatie, compensatie en saldering zoals die zijn opgenomen in de Streekplanherziening Herbegrenzing Ecologische Hoofdstructuur.

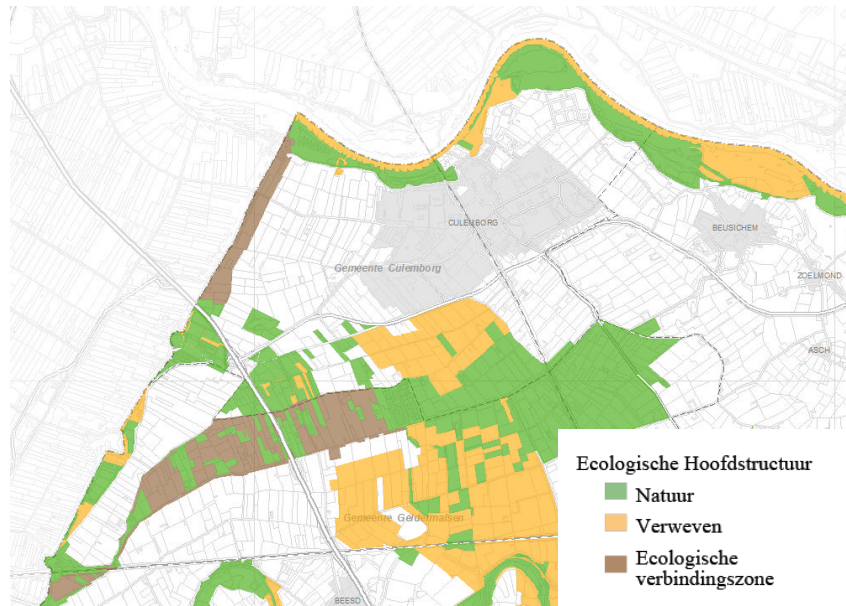
Als er sprake is van compensatie dient te worden gecompenseerd op een locatie die in beeld komt in provinciale of lokale groenplannen, zoals het Natuurbeheerplan of een landschapsonwikkelingsplan. De provincie acht hiervoor onder meer ecologische verbindingzones geschikt. De compensatie vindt plaats binnen de gemeente of een aangrenzende gemeente en is 100, 133 of 166% van het onttrokken perceel groot, afhankelijk van de ontwikkeltijd van de natuur. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het vastleggen van natuur- en bosverlies en de

natuur- en boscompensatie in het bestemmingsplan en privaatrechtelijke overeenkomsten.

De volgende kernkwaliteiten van het rivierengebied zijn belangrijk voor het plangebied:

- De rivier met zijn bijbehorende dynamiek en morfologie, als bron van natuurlijke processen, en als as van een keten natuurterreinen en natuurlijke cultuurlandschappen in de uiterwaarden en de daarbij behorende bijzondere natuur, zoals rivierduinen, stroomdalgraslanden, natte schraalgraslanden, hardhoutoobos en nevengeulen.
- De relatie tussen open voedselrijke foerageergebieden en rustgebieden (open water) voor overwinterende en doortrekkende ganzen, eenden en andere watervogels.
- De Nieuwe Hollandse Waterlinie als samenhangend en herkenbaar geheel van moerasgebieden en open (weidevogel-)graslanden.
- Het open, grazige en natte karakter van binnen- en buitendijkse weidevogel- en ganzengebieden.

EHS in de gemeente Culemborg

EHS-natuur ligt in de uiterwaarden aan de rivier de Lek, in het westen bij de rijksweg A2 en aan de zuidelijke rand van het buitengebied. Hieronder valt een deel van het waardevolle landschap de Regulieren.

EHS-verweving ligt in het zuiden van het buitengebied, in de uiterwaarden en verweven tussen de EHS-natuur in het zuidwesten bij de rijksweg A2.

Er ligt een robuuste ecologische verbindingzone in het westen langs de Diefdijk, waarin de Nieuwe Hollandse Waterlinie valt.

Momenteel is een provinciale herijking van de begrenzing van de EHS in voorbereiding. Besluitvorming hieromtrent zal medio 2013 plaatsvinden tezamen met de vaststelling van een nieuwe provinciale integrale structuurvisie. Na vaststelling zal dit besluit in het bestemmingsplan verwerkt worden.

In hoofdstuk 6.5 wordt nader ingegaan op wijze waarop het beleid in het bestemmingsplan is geïmplementeerd.

b. Waardevol landschap, waaronder waardevol open gebied en nationaal landschap

Waardevolle landschappen zijn gebieden met (inter)nationaal en provinciaal zeldzame of unieke landschapskwaliteiten van visuele, aardkundige en/of cultuurhistorische aard, en in relatie daarmee bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten.

Het Rijk heeft in de (voormalige) Nota Ruimte twintig Nationale Landschappen aangewezen. Het doel van de Nationale Landschappen is om landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten te behouden, duurzaam te beheren en waar mogelijk te versterken. Binnen het plangebied zijn een tweetal Nationale Landschappen gesitueerd, te weten 'Rivierengebied' en 'Nieuwe Hollandse Waterlinie'. In de (voormalige) Nota Ruimte zijn voor deze Nationale Landschappen navolgende te behouden kernkwaliteiten bepaald:

Rivierengebied

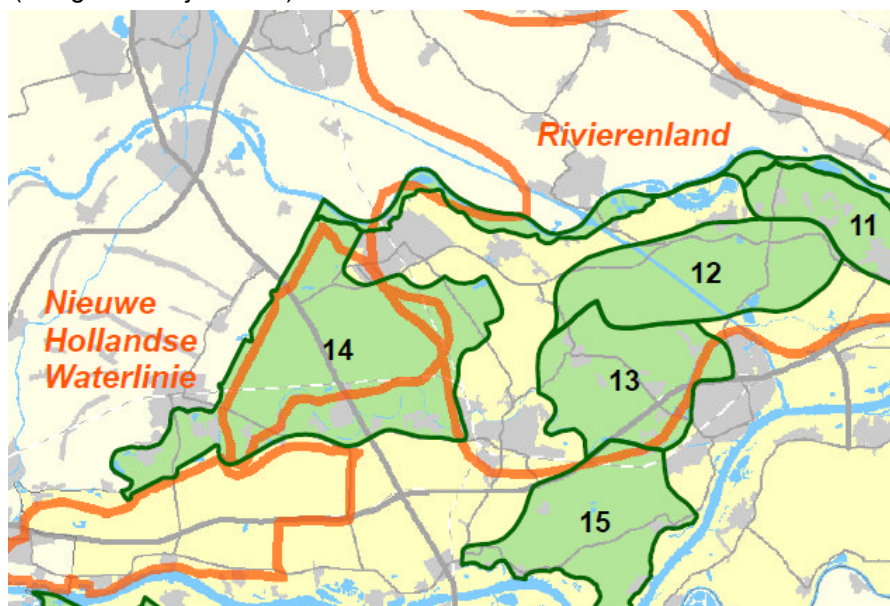
- schaalcontrast van zeer open naar besloten;
- samenhangend stelsel van rivier-uiteerwaard-oeverwal-kom;
- samenhangend stelsel van hoge stuwwal-flank-kwelzone-oeverwal-rivier.

Nieuwe Hollandse Waterlinie

- samenhangend systeem van forten, dijken, kanalen en inundatiekommen;
- groen en overwegend rustig karakter;
- openheid.

Het beleid voor nationale landschappen is in het nieuwe rijksbeleid (SVIR) komen te vervallen. De rijksoverheid geeft de provincies de verantwoordelijkheid voor de uitwerking van het beleid voor en de begrenzing van waardevolle landschappen.

De provincie Gelderland heeft de begrenzing en het beleid van de waardevolle landschappen nader bepaald in de streekplanuitwerking Kernkwaliteiten Waardevolle Landschappen (vastgesteld 16 mei 2006) respectievelijk streekplanuitwerking Nationale Landschappen (vastgesteld 3 juli 2007).

Uitsnede kaart Waardevolle Landschappen (groen gemarkeerd) in samenhang met Nationaal Landschappen (oranje omlijnd)

Binnen het plangebied zijn een tweetal Waardevolle Landschappen aangeduid, te weten 'De Regulieren' (ten westen van de kern Culemborg, in zijn geheel onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie) en 'Uiterwaarden Nederrijn' (de gehele uiterwaarden van de gemeente). Deze (provinciale) waardevolle landschappen stemmen in hoge mate overeen met de gebieden die in de (voormalige) Nota Ruimte in Gelderland globaal zijn begrensd als Nationale Landschappen en beslaan vrijwel het hele plangebied, met uitzondering van het binnendijkse gebied ten oosten van de kern Culemborg.

Voor de onderscheiden waardevolle landschappen zijn specifieke te behouden kernkwaliteiten beschreven.

De Regulieren

- fraai kleinschalig oeverwallandschap langs sterk meanderende Linge met karakteristieke dorpen en fruitteelt, gaaf oud bouwland bij landgoed Mariënwaerdt;
- gave open kommen ten noorden van de Linge met weidebouw, grienden, populierenbosjes en eendenkooien, patronen van sloten en weteringen en wegbeplanting langs rechte wegen, in contrast met kleinschaligheid van Lingelandschap;
- het cultuurhistorisch landschap van de Hollandse Waterlinie is afleesbaar door forten en inundatievelden;
- de Diefdijk als opvallend en beeldbepalend element aan de westkant;
- rust, ruimte, donkerte.

Uiterwaarden Nederrijn

- smal en verstild, laagdynamisch karakter;
- weidse vergezichten over de rivier en vaak fraai zicht op de stuwwallen;
- grote openheid van de uiterwaarden met nauwelijks bebouwing (muv enkele (voormalige) steenfabrieksterreinen) en grotendeels grasland. Tot de schaarse bebouwing behoren enkele steenfabrieken en voormalige steenfabrieksterreinen.

Het ruimtelijk beleid voor waardevolle landschappen is: behouden en versterken van de landschappelijke kernkwaliteiten. Voor de waardevolle landschappen als geheel geldt binnen de algemene voorwaarde dat de kernkwaliteiten worden versterkt, een 'ja mits'-benadering voor het toevoegen van nieuwe bouwlocaties en andere ruimtelijke ingrepen, waarbij recht dient te worden gedaan aan de genoemde kernkwaliteiten van de betreffende landschappen.

Binnen het waardevol landschap van de Regulieren is tevens een specifiek waardevol open gebied aangeduid. Voor waardevolle open gebieden geldt de grootschalige openheid als belangrijke kernkwaliteit. Derhalve geldt dat ruimtelijke ingrepen die de openheid aantasten, zoals nieuwe bouwlocaties, niet zijn toegestaan. Voor overige ruimtelijke ingrepen in de waardevolle open gebieden geldt een 'nee, tenzij'-benadering. Dat wil zeggen dat de ruimtelijke ontwikkeling afhankelijk is van de bijdrage aan de landschapskwaliteit. Hierbij kan sprake zijn van

'compensatie' op gebiedsniveau. Uitbreiding van agrarische bebouwing binnen of aansluitend op het bestaande bouwperceel is mogelijk. Een beeldkwaliteitsplan is bij omvangrijke uitbreiding vereist.

Met betrekking tot de Nieuwe Hollandse Waterlinie zijn samenwerkende overheden en andere partijen een ontwikkelingsplanologisch project gestart. Het project heeft tot doel:

- behouden en ontwikkelen van cultuurhistorische waarden;
- combineren van natuurontwikkeling met waterberging;
- vergroten van de recreatieve toegankelijkheid van het landschap;
- afstemming van stedelijke ontwikkeling op het militair-strategische landschap;
- het borgen van de planologische bescherming van het voorgenomen Wereld Erfgoed Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie zal de provincie de ruimtelijke begrenzing uit het Linieperspectief Panorama Krayenhoff overnemen. Dat betekent een ruimtelijke bescherming voor de hele Waterlinie, waarbij in gemeentelijke bestemmingsplannen een nadere nuancering in de verschillende zones aangebracht kunnen worden.

Als bovenstaande uniforme planologische beschermingsregeling voor de Nieuw Hollandse Waterlinie beschikbaar is ten tijde van het vaststellen van dit bestemmingsplan kan deze regeling worden meegenomen bij de besluitvorming

In de gebieden die niet tot de waardevolle landschappen maar wel tot de Nationale Landschappen behoren (het oostelijk gedeelte van het plangebied) geldt bovengenoemd beleid strikt genomen niet. Het ruimtelijk beleid ter plekke betreft het behouden en versterken van de landschappelijke kernkwaliteiten.

In hoofdstuk 6.5 wordt nader ingegaan op de doorvertaling van het beleid in de bestemmingsregeling voor de waardevolle landschappen.

c. Hergebruik Vrijkomende Agrarische Bebouwing

Wonen is volgens de provincie een geschikte vorm van (her)gebruik van vrijgekomen gebouwen in het buitengebied. Mede in het kader van het provinciale woonbeleid verlangt de provincie dat gemeenten de regionale behoefte aan landelijk wonen in het buitengebied in beginsel in vrijgekomen gebouwen in het buitengebied accommoderen.

Het beleid voor VAB-locaties is nader uitgewerkt door de regio Rivierenland (2.3).

Momenteel is een nieuwe provinciale integrale structuurvisie in voorbereiding, ter vervanging van de structuurvisie Streekplan Gelderland 2005. Besluitvorming hieromtrent zal medio 2013 plaatsvinden. Na vaststelling zal dit besluit in het bestemmingsplan verwerkt worden.

Ruimtelijke Verordening Gelderland

Op 15 december 2010 is de Ruimtelijke Verordening Gelderland vastgesteld. Met de Ruimtelijke Verordening kan de provincie gemeenten verplichten hun bestemmingsplannen binnen een bepaalde periode aan te passen. De Verordening geeft niet alleen regels over de inhoud van het plan, maar ook over de toelichting of de onderbouwing. Het Bestemmingsplan Buitengebied zal moeten voldoen aan de regels in de Ruimtelijke Verordening.

Relevante regels uit de verordening betreffen de volgende thema's:

- a. Ecologische HoofdStructuur (EHS);
- b. Waardevol open gebied/ Nationaal Landschap/ Waardevol landschap

a. Ecologische HoofdStructuur

In de Verordening zijn regels opgenomen ter bescherming van de waarden in de EHS. Dit betekent dat in de EHS geen bestemmingen zijn toegestaan waardoor kernkwaliteiten van de EHS significant worden aangetast. In dit bestemmingsplan zijn voor de gebieden die behoren tot de EHS passende bestemmingen opgenomen. Waar mogelijk is de bestemming natuur opgenomen. Gronden die nog in agrarisch gebruik zijn en in de Ecologische verbindingszone liggen hebben een agrarische bestemming gekregen. Wel is een aanduiding opgenomen waaraan een omgevingsvergunningstelsel is gekoppeld teneinde de ecologische waarden te beschermen. Een nadere omschrijving van de natuurwaarden is dit bestemmingsplan is opgenomen in hoofdstuk 6.5.

b. Waardevol open gebied/ Nationaal Landschap/ Waardevol landschap

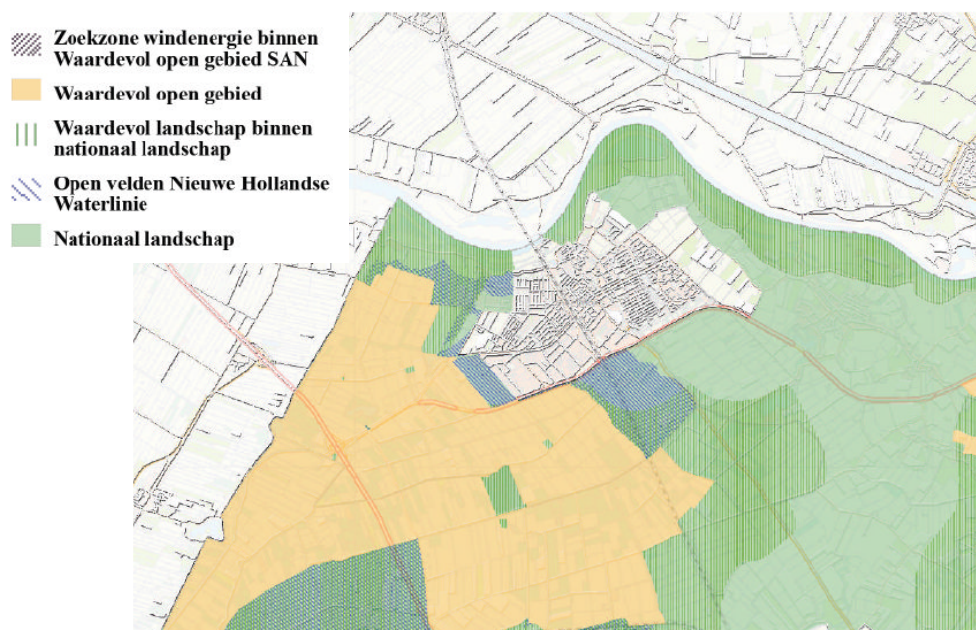
Het landschapsbeleid van de provincie is vertaald in regels voor de Nationale Landschappen, de (provinciaal) waardevolle landschappen en de waardevolle open gebieden.

- Nationale landschappen: hier mogen uitsluitend bestemmingen worden toestaan die de kernkwaliteiten van het landschap niet aantasten;
- (provinciaal) Waardevolle Landschappen: hier mogen uitsluitend bestemmingen worden toegestaan, voor zover deze de kernkwaliteiten van het gebied, zoals vastgelegd in de streekplanuitwerking "Kernkwaliteiten waardevolle landschappen" behouden of versterken.

- Waardevolle open landschappen: hier mogen geen bestemmingen en ruimtelijke ingrepen worden toegestaan die de openheid of andere kernkwaliteiten aantasten.
- Open velden Nieuwe Hollandse Waterlinie: deze gronden dienen hun open karakter te behouden.

In het provinciale beleid zijn de volgende 'labels' toegekend aan het plangebied:

- Vrijwel het gehele plangebied is aangewezen als Nationaal landschap (Nieuwe Hollandse Waterlinie respectievelijk Rivierengebied);
- Het zuidelijk en westelijk deel van het plangebied is aangewezen als provinciaal waardevol landschap De Regulieren (met uitzondering van het oosten van het plangebied).
- Het zuidelijk en westelijk deel van het plangebied is tevens aangeduid als waardevol open gebied en/of open (inundatie) veld van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Afbeelding waardevolle landschappen

De provinciale Ruimtelijke Verordening vereist dat deze landschappelijke waarden in het bestemmingsplan worden beschermd. Bestaand gebruik en ontwikkelingsmogelijkheden binnen het bestemmingsplan dienen afgestemd te worden op de landschappelijke waarden van het gebied.

In de waardevolle open gebieden en open velden geldt dat ruimtelijke ingrepen die de openheid aantasten, zoals nieuwe bouwlocaties, niet kunnen worden toegestaan. Ook kleine aantallen en kleinschalige vormen kunnen de waardevolle openheid aantasten. Nieuwbouw bij en uitbreiding van bestaande bebouwing in de open gebieden is derhalve uitsluitend mogelijk binnen of aansluitend op bestaande bouwpercelen.

Als het gaat om een omvangrijke uitbreiding (> 500 m² omvang en/of >11 meter hoog) die aansluitend, maar wel buiten het bestaande bouwblok plaatsvindt, dan kan een beeldkwaliteitsplan worden vereist.

Voor ruimtelijke ontwikkelingen/ingrepen in de overige, meer besloten gebieden geldt het 'ja, mits'-regime: activiteiten zijn toegestaan mits de kernkwaliteiten worden behouden of versterkt. Dat betekent dat ruimtelijke ingrepen onder voorwaarden mogelijk zijn, mits de genoemde aanwezige landschappelijke waarden niet aangetast worden.

In hoofdstuk 6.5 is uitgewerkt hoe deze regels zijn doorvertaald in voorliggend bestemmingsplan.

Belvoir 3

Het provinciale beleid voor cultuurhistorie is vastgelegd in het Belvoir beleid. Belvoir 1 introduceerde de filosofie van 'behoud door ontwikkeling', evenals de vijf hoofddoelstellingen. In Belvoir 2 zijn aan de hand van gebiedsidentiteiten de zogenaamde Belvoirgebieden vastgesteld, inclusief de belangrijkste kernbegrippen. Belvoir 3 is per 31 december 2012 beëindigd.

Het plangebied maakt deel uit van het Belvoir-gebied Rivierengebied. Voor dit gebied geldt:

Het Rivierengebied is een doorgangsgebied: dagelijks gaan grote mensenmassa's en enorme goederenstromen over de snelwegen, spoorwegen en rivieren en kanalen. Het Rivierengebied is ook steeds meer een woon- en werkgebied: kernen zijn sterk uitgedijd, langs de autowegen rijgen de bedrijventerreinen zich aaneen. Toch is het op veel plaatsen nog uitgesproken groen. En het Rivierengebied is leesbaar: in de directe omgeving van de grote rivieren ziet het er heel anders uit dan op de oeverwallen en weer heel anders dan in de komgronden: dijkzones met vrijwel onbebouwde uiterwaarden, putten en gaten van de klei- en zandwinning en ruige nieuwe natuur, oeverwallen met dichte bebouwing en boomgaarden, en kommen met uitgestrekt grasland en boerderijlinten. Dit gebied kent een stapeling van historische lagen op de oeverwallen in contrast tot de leegheid van de kommen en als gebied van vechten tegen en werken met het water. Het Rivierengebied is in 2016 zo langzamerhand linieland geworden met de ontwikkelde Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) en de voormalige Romeinse rijksgrens (LIMES). Het plangebied maakt deel uit van het achterland van de Limes.

De provincie geeft aan dat cultuurhistorie en archeologie in ruimtelijke plannen dienen te worden opgenomen. In het Provinciaal Beleidskader Archeologie Interim-kader 2009 – 2012 is voor het aspect archeologie het provinciale beleid nader uitgewerkt.

Provinciaal Beleidskader Archeologie Interim-kader 2009 – 2012

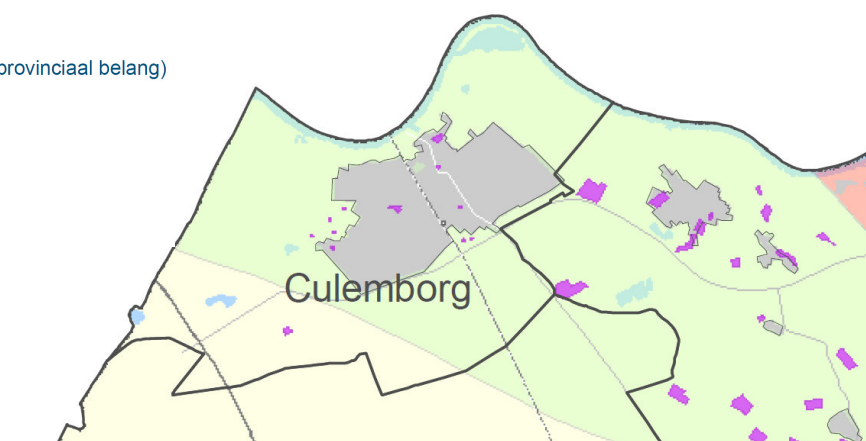
In het interim-kader (Provinciaal Beleidskader Archeologie Interim-kader 2009 – 2012) is voor het aspect archeologie aangegeven wat onder het provinciaal belang verstaan moet worden.

In het interim-kader worden 18 parels, gebieden van provinciaal belang en 8 ruwe diamanten, gebieden van potentieel provinciaal belang, onderscheiden.

Het plangebied maakt deel uit van een ruwe diamant van provinciaal belang. Ook liggen er enkele overige AMK-terreinen in het buitengebied.

Legenda

- Parels (provinciaal belang)
- Plaats met historische kern
- Ruwe diamanten (potentieel provinciaal belang)
- AMK-terrein, beschermd
- AMK-terrein, overig
- Bebouwde kom
- Gemeentegrens

Uitsnede kaart Parels en Ruwe diamanten

In de ruwe diamanten is sprake van een potentieel provinciaal belang. Hier ligt de verantwoordelijkheid voor archeologisch onderzoek bij de gemeenten.

De overige AMK-terreinen worden niet beschermd op basis van de Monumentenwet. Dit betekent dat, wanneer er ontwikkelingen plaatsvinden, de gemeente Culemborg bepaalt in welke mate er sprake is van een onderzoeksplicht. Een en ander is verder uitgewerkt in paragraaf 6.2 Archeologie.

2.3. Regionaal beleid

Beleidskader hergebruik vrijgekomen agrarische bedrijfsbebouwing in het buitengebied

Door verschillende omstandigheden stoppen steeds meer agrarische ondernemers met hun bedrijfsvoering waardoor agrarische bedrijfsgebouwen hun functie verliezen en leeg komen te staan. Vanuit de agrariërs zelf, maar ook vanuit de gemeenten bestaat de wens vrijgekomen agrarische bedrijfsgebouwen te hergebruiken voor andere doeleinden. De gemeenten willen hier mogelijkheden voor bieden maar wel onder een aantal voorwaarden opdat de vitaliteit, de ruimtelijke en

landschappelijke kwaliteit en het karakter van het buitengebied in stand blijven of vergroot worden.

In het Streekplan Gelderland 2005 is beleid geformuleerd ten aanzien van hergebruik van vrijgekomen agrarische bedrijfsbebouwing. Daarnaast biedt de provincie regio's de mogelijkheid dit beleid nader uit te werken waarbij ook van het streekplanbeleid kan worden afgeweken mits er kan worden beargumenteerd waarom er afgeweken wordt. Daarom is door de samenwerkende gemeenten binnen de regio Rivierenland het beleidskader Hergebruik vrijgekomen agrarische bedrijfsbebouwing opgesteld. In dit beleidskader worden de voorwaarden beschreven waaronder hergebruik van agrarische bedrijfsgebouwen voor andere functies mogelijk is:

- hergebruik van de vrijgekomen gebouwen voor agrarische doeleinden is niet mogelijk of wenselijk;
- functieverandering mag niet leiden tot een beperking van omliggende agrarische bedrijven;
- alle overvloedige vrijgekomen (agrarische) bedrijfsgebouwen zonder karakteristieke of monumentale waarden dienen gesloopt te worden.

Daarnaast worden mogelijkheden geboden voor sloop van de vrijgekomen agrarische bedrijfsbebouwing en vervangende nieuwbouw. Nieuwe bebouwing wordt alleen toegestaan wanneer deze op een goede landschappelijke en stedenbouwkundige wijze kan worden ingepast in het buitengebied.

Functieverandering naar wonen

Afhankelijk van de hoeveelheid te slopen bedrijfsgebouwen mag/mogen op voorwaarden:

- de vrijgekomen agrarische bedrijfsgebouwen verbouwd worden tot één of meerdere wooneenheden;
- een nieuw woongebouw met meerdere wooneenheden worden gebouwd;
- een nieuw bijgebouw worden opgericht;
- de bestaande woning naar inhoud worden vergroot.

Behalve voor vrijgekomen agrarische bedrijfsgebouwen is er ook een regeling voor vrijstaande kassen.

Functieverandering naar werken

In het beleid wordt voor agrarische bedrijfsbebouwing onder een aantal voorwaarden de mogelijkheid geboden om een volledige functieverandering van een agrarische- naar een bedrijfsmatige functie te ondergaan. Er is alleen plaats voor bedrijvigheid die aan het buitengebied gebonden is, recreatieve voorzieningen en overige kleinschalige bedrijvigheid die qua karakter en uitstraling in het buitengebied passen.

Ook is er voor een aantal soorten bedrijven een maximale omvang opgelegd. Voor nevenactiviteiten op agrarische bedrijven geldt het beleid zoals dat in het provinciale Streekplan is verwoord.

Bestaande niet agrarische bedrijven in buitengebied

De samenwerkende gemeenten bieden onder voorwaarden meer uitbreidingsmogelijkheden voor bestaande niet-agrarische bedrijvigheid in het buitengebied (met uitzondering van recreatieve bedrijven) dan het streekplan Gelderland. Dit geldt alleen wanneer uitbreiding van deze bedrijven verenigbaar is met de door de gemeente voorgestane ontwikkeling van het betreffende gebied.

De mate waarin een bedrijf zich mag uitbreiden is afhankelijk van:

- de mate waarin een bedrijf gebonden is aan het buitengebied;
- de landschappelijke kwaliteit van het gebied waar het bedrijf is gevestigd.

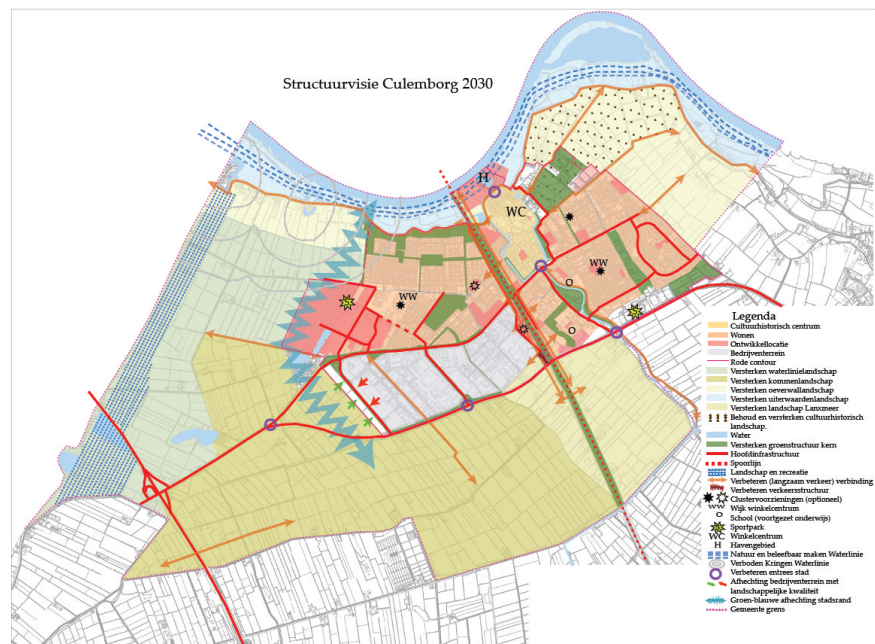
2.4. Gemeentelijk beleid

Structuurvisie Culemborg 2030

Op 17 februari 2011 heeft de gemeenteraad van Culemborg de Structuurvisie Culemborg 2030 vastgesteld. De Structuurvisie bestaat uit drie delen. Deel A bestaat uit een analyse van de huidige situatie in de gemeente Culemborg. Deel B wordt gevormd door de visie op Culemborg voor de komende 20 jaar. In deel C is de uitvoeringsparagraaf opgenomen. Voor voorliggende toelichting is met name deel B van belang, omdat hierin de visie is opgenomen. Hieronder zijn de relevante thema's uit de visie voor het buitengebied kort samengevat.

Groen

Voor het buitengebied wordt aangehaakt bij de landschapsindeling uit het Landschapsonwikkelingsplan. De daar ingezette inrichtingsprincipes voor de verschillende landschappen zijn daar bepalend. Overigens moet er wel meer ruimte zijn voor het ontwikkelen van recreatieve initiatieven, met name aan de oostzijde, langs de dijk aan de westzijde en aan de zuidzijde van de stad. Dit kan worden bereikt door in deze gebieden onder andere meer agrarische nevenactiviteiten toe te staan. Daarbij wordt verdere 'verstening' van het buitengebied niet toegestaan. De nieuwe activiteiten en voorzieningen moeten in de reeds bestaande bebouwing worden ontplooid. Aan de westzijde van het buitengebied wordt momenteel gewerkt aan de planvorming voor de verdere invulling van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De landschappelijke invulling tussen het stedelijke gebied en het gebied van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zal rekening houden met het open karakter van de Waterlinie en wordt afgestemd op de EHS.

Kaart Structuurvisie Culemborg 2030

Recreatie en toerisme

Culemborg beschikt over diverse recreatief interessante elementen, zoals de Lek, de Nieuwe Hollandse Waterlinie, de historische binnenstad en het buitengebied. Er worden recreatieve routes gecreëerd om zodoende het buitengebied met de stad te verbinden en het buitengebied beter beleefbaar te maken. Daarbij wordt aangesloten op bestaande projecten in het buitengebied zoals de ontwikkeling van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Het aantrekkelijker maken van Culemborg als recreatieve stad heeft direct te maken met het toegankelijk maken van het buitengebied voor wandelaars. In het bestemmingsplan uit 1998 is dit aangemerkt als een wenselijke ontwikkeling voor het westelijke buitengebied. In het beleid ten aanzien van recreatie en toerisme is ook aangegeven dat dit wenselijk is voor de oostzijde van het buitengebied, in de uiterwaarden, en het grafelijk landschap.

In recreatief opzicht zal in samenwerking met de buurgemeenten ook gezocht worden naar betere noord-zuid-verbindingen tussen de rivieren de Lek en de Linge. Culemborg is rijk aan cultuurhistorische elementen.

Wonen

Culemborg zal beperkt groeien tot ca. 30.000 inwoners in 2030. Er zijn daarvoor geen uitbreidingslocaties nodig buiten de huidige rode contouren.

Kadernota recreatie en toerisme

Met het verschijnen van de regionale-toeristische conceptvisie “kansen tussen de dijken”, is de discussie op gang gekomen om meer met de kwaliteiten en kansen op toeristisch gebied te doen. Daar toe heeft het college en de gemeenteraad besloten een kadernota toerisme en recreatie met een strategisch actieplan te laten opstellen welke is vastgesteld in 2006. Voor het buitengebied worden in dit plan de ruimtelijke consequenties voor van het recreatiebeleid beschreven. Op basis van de inventarisatie en analyse wordt de beleidsvisie gegeven gevolgd door uitgangspunten.

De kadernota recreatie en toerisme richt zich voor het ontwikkelen van het toerisme op de pijlers van de fraaie stad met haar cultuurhistorische centrum, de attractieve evenementen, het karakteristieke landschap, de natuurwaarden en het toegankelijk maken er van.

De belangrijkste uitgangspunten voor recreatieve ontwikkelingen zijn:

- de mogelijkheden voor ontplooiing van recreatieve activiteiten in het buitengebied worden niet alleen geboden aan stoppende agrariërs maar onder voorwaarden ook aan reguliere burgerwoningen;
- niet de economische noodzaak, maar versterking van de ruimtelijke kwaliteit dient leidend te zijn bij het toestaan van nieuwe initiatieven;
- er dient aangetoond te worden dat het initiatief een bijdrage levert aan de verbetering van de ruimtelijke en recreatieve kwaliteiten van het gebied; door een bijdrage aan landschappelijke, ecologische, water- en cultuurhistorische doelen / kenmerken van de gebiedsbestemming en/of een bijdrage aan de beeldkwaliteit van gebouwen en erf en/of een bijdrage aan de toeristisch-recreatieve visie;
- vervangende nieuwbouw ten behoeve van recreatieve ontwikkelingen dient onder voorwaarden conform het VAB-beleid te worden toegestaan;
- het starten van een minicamping is in de periode 1 maart tot 1 november onder voorwaarden op elk adres in het buitengebied toegestaan, mits de omvang niet meer dan 5.000 m² bedraagt.

Beleidsuitgangspunten functieverandering monumentale panden in het buitengebied

Er is vraag naar mogelijkheden voor functieverandering van monumentale panden. In de generieke VAB-regeling worden geen specifieke mogelijkheden geboden voor monumenten. Functiewijziging kan bij dragen aan het behoud, herstel en het verbeteren van de monumentale waarden van deze gebouwen. Daarnaast kunnen bijgebouwen zonder monumentale waarde, maar met ensemblewaarde,

worden behouden. Door de functiewijziging genereert de eigenaar inkomsten, waardoor het monument in goede staat kan worden gehouden. Hiermee wordt ook bijgedragen aan het voorkomen van ongewenste (bedrijfsmatige) activiteiten.

Daarom is er een toetsingskader/beleid voor het veranderen van de functie van monumentale gebouwen in het buitengebied opgesteld. Het gaat om gebouwen welke Rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten en potentieel gemeentelijke monumenten zijn. Voor deze laatste categorie bestaat een inventarisatie van panden die in aanmerking komen voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst. In het beleid worden de randvoorwaarden genoemd voor de mogelijkheden tot functieverandering van monumentale panden.

Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan (GVVP)

Op 5 juni 2008 stemde de gemeenteraad van Culemborg in met de Startnota Gemeentelijk Verkeer en Vervoer Plan (GVVP). De nota geeft de kaders van het gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid aan. Het GVVP wordt gevormd door een bundeling van drie deelnota's, namelijk het Fietsbeleidsplan, de Nota Gebiedsontsluitingswegen en de Parkeernota. Hiervan is het fietsbeleidsplan van belang voor het buitengebied.

Fietsbeleidsplan Fier op de Fiets

In het Fietsbeleidsplan wordt een visie gegeven op het fietsklimaat in Culemborg en worden kaders gesteld. De doelstelling van het Fietsbeleidsplan luidt als volgt:

De gemeente stimuleert het fietsgebruik door zichzelf actief in te zetten voor verbetering van de fietsinfrastructuur en voorlichting en educatie. Het verbeteren van een dicht en samenhangend netwerk van veilige, directe en comfortabele routes binnen de kern Culemborg en daarbuiten, tezamen met goede fietsparkeervoorzieningen is de taak voor de komende jaren. Om deze doelstelling te bereiken heeft de gemeente Culemborg een aantal streefbeelden geformuleerd waaraan de fietsinfrastructuur op termijn moet voldoen.

Archeologisch beleidsplan

In 1992 heeft Nederland het Verdrag van Malta ondertekend, waarmee ons land zich verplichtte tot het beter beschermen van archeologische waarden. De uitgangspunten van het verdrag zijn:

- Behoud van archeologische waarden in situ.
- Het vroegtijdig betrekken van archeologische belangen in de planvorming.

- De introductie van het zogenaamde veroorzakersprincipe, waarbij de initiatiefnemer financieel verantwoordelijk is voor de behouds- of onderzoekskosten.

Ten behoeve van de implementatie van het Verdrag van Malta is de Wet op de Archeologische Monumentenzorg in 2007 opgenomen in de Monumentenwet (1988). De zorgplicht voor het archeologisch bodemarchief is primair bij de gemeenten gelegd.

Volgens het hoofdstuk “Archeologische monumentenzorg” uit de Monumentenwet is een gemeente verplicht om bij het opstellen van bestemmingsplannen (projectbesluiten en beheersverordeningen) rekening te houden met in de grond aanwezige dan wel te verwachten monumenten. Dit betekent dat in het bestemmingsplan een dubbelbestemming waarden, archeologie (met eventueel subcategorieën), met daaraan gekoppeld een stelsel van omgevingsvergunningen voor bouwen en voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden, dient te worden toegevoegd.

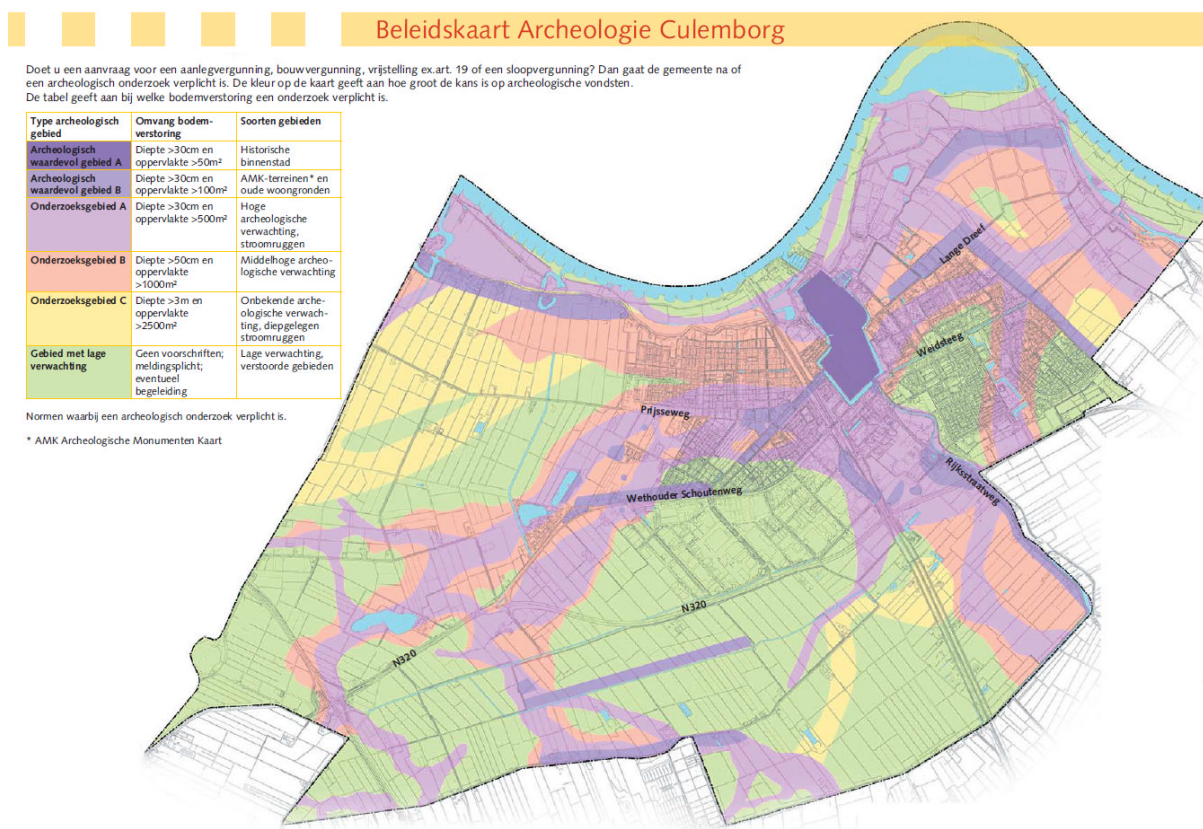
Als het gaat om archeologische waarden kan men een onderscheid maken in verwachte archeologische waarden en vastgestelde archeologische waarden. Bij vastgestelde archeologische waarden is reeds aangetoond dat er archeologische overblijfselen in de ondergrond aanwezig zijn. Onder verwachte archeologische waarden vallen die gebieden die in het verleden geschikt zijn geweest om te bewonen of anderszins te gebruiken, maar waarvan de daadwerkelijke aanwezigheid van archeologische overblijfselen in de ondergrond nog niet is aangetoond.

De IKAW (Indicatieve Kaart Archeologische Waarden) geeft voor heel Nederland, inclusief de bodems van grote wateren en het Nederlandse deel van de Noordzee, de kans aan op het aantreffen van archeologische resten bij werkzaamheden in de bodem. De kaart is opgesteld door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) en geeft een globaal inzicht in de kans of er iets te vinden is.

De gemeente Culemborg heeft in 2006 al een archeologische waarden- en verwachtingskaart opgesteld. Deze was mede gebaseerd op de indicatieve archeologische waarden- en verwachtingskaart. In 2008 is een archeologische beleidsplan vastgesteld (opgesteld door Past2Present). Dit archeologisch beleidsplan vormt samen met de beleidskaart archeologie het huidige toetsingskader voor het gemeentelijke archeologiebeleid.

Het betreft een kaart die op perceelsniveau inzichtelijk maakt waar mogelijk archeologische waarden zich bevinden en wat de kans is deze

aan te treffen, zowel in de bebouwde kom als in het landelijk gebied van de gemeente, zie afbeelding hieronder.

Beleidskaart Archeologie (Archeologisch beleidsplan)

Cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Culemborg

De gemeente heeft in aanvulling op de reeds bestaande archeologische waardenkaart tevens een cultuurhistorische waardenkaart laten opstellen, welke is vastgesteld door het college. Hiervoor zijn - vanuit de optiek van de historische bouwkunde, de historische stedenbouw en de historische geografie interessante – objecten en structuren in het gebied buiten de singels geïnventariseerd en gewaardeerd.

Deze waardering levert een kaart op met top (= zeer hoog), hoog en middel gewaardeerde punten, lijnen en vlakken. Om tot een totaalwaardering van de deelgebieden te komen kan niet worden volstaan met een simpele optelsom van hoog en middelhoog gewaardeerde objecten. Er is per deelgebied een beoordeling gemaakt waarbij de cultuurhistorische kenmerken zijn beschreven, de belangrijkste cultuurhistorische waarden zijn benoemd en de afleesbaarheid van de bewoningsgeschiedenis is beoordeeld. Dit resulteert in een totaalwaardering van de deelgebieden.

De cultuurhistorische waardenkaart bestaat uit drie onderdelen: de kaart, de catalogus en de beschrijving. De kaart is een interactief GIS-bestand waarin de belangrijke cultuurhistorische elementen en structuren zijn ondergebracht. Het GIS-bestand correspondeert met de catalogus. De beschrijving is een korte verhandeling over de geschiedenis van de stad en het landelijke gebied van Culemborg, voor zover dat van belang is voor het huidige landschap. Hierin zijn de natuurlijke wordings-geschiedenis, de ontginningen, het waterbeheer en de andere landschapsvormende factoren beschreven.

Het onderzoek was bedoeld om de gemeente een kader te bieden bij het beoordelen van aanvragen van bouw- en omgevingsvergunningen. Daarnaast vormt de cultuurhistorische waardenkaart een bouwsteen voor nieuwe bestemmingsplannen. De kaart en de achtergrondinformatie vormen een wezenlijke onderlegger voor het cultuurhistorische beleid van de gemeente. Ze kunnen tevens een welkome input leveren voor educatie en toerisme.

Betreffende nota is als bijlage 1 aan de toelichting toegevoegd.

Rijk verleden, Sterke toekomst

In het beleidsstuk Rijk verleden, Sterke toekomst is het cultuurhistorisch beleid van de gemeente Culemborg voor de periode 2006 - 2010 opgenomen. IN het beleidsstuk zijn tal van uitspraken gedaan over het buitengebied, welke nog steeds actueel zijn.

Uitgangspunt van de nota is dat Culemborg in het gelukkige bezit is van belangwekkend cultuurhistorisch erfgoed dat het waard is om gekoesterd te worden. Het gaat om bijzondere stukken uit het verleden vanwege hun waarde, vanwege de herinnering die eraan verbonden is of omdat ze nu nog steeds een praktische functie hebben. Om te bereiken dat dit cultuurhistorisch erfgoed ook in de toekomst behouden blijft voor de huidige en latere generaties Culemborgers, wil de gemeente daar zorgvuldig mee omgaan.

Ten aanzien van het buitengebied zijn de volgende ambities en initiatieven geformuleerd:

- De gemeente wenst een inventarisatie en waardering van de aanwezige cultuurhistorische elementen in het buitengebied. (ambitie, inmiddels uitgevoerd)
- De gemeente stelt een kaart op, gebaseerd en aansluitend op de Gelderse cultuurhistorische waardenkaart. (initiatief, inmiddels uitgevoerd)
- De gemeente Culemborg volgt nationale projecten binnen de gemeentegrenzen nauwgezet, met name binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie. (initiatief)

- Culemborg stelt zich ten doel het instrument *nationaal landschap te benutten ten behoeve van de kwaliteiten van het *oeverwallen en *komgrondenlandschap. (initiatief)
- Culemborg stelt zich ten doel het instrument nationaal landschap te benutten ten behoeve van de karakteristieken van het inundatielandschap. (initiatief)
- De gemeente spant zich in een beleid op te stellen voor een leefbaar platteland ambitie, bij voorkeur met behulp van het opstellen van een Landschapsontwikkelingsplan. (initiatief)
- De hoge eisen ten aanzien van de beeldkwaliteit in het buitengebied blijven gehandhaafd. (ambitie)
- De gemeente stelt zich ten doel de cultuurhistorische waarden in het buitengebied meer in de publieke belangstelling te krijgen. (ambitie)

Landschapsontwikkelingsplan

In 2006 is door de gemeenteraad het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) voor Culemborg vastgesteld. Het plan is een actualisatie van het Landschapsbeleidsplan uit 1993. Het plan is geen blauwdruk voor ontwikkelingen, maar richtinggevend.

Doel van het Landschapsontwikkelingsplan is:

- verbeteren van de Culemborgse landschapskwaliteit;
- ontwikkelen van een toetsingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen;
- vergroten van de aandacht voor het landschap en bieden van inspiratie.

Om ervoor te zorgen dat de huidige kwaliteiten ook voor de volgende generatie beleefbaar blijven, is ervoor gekozen het toekomstbeeld (visie) voor het buitengebied te baseren op de bestaande kwaliteiten. De specifieke kernkwaliteiten van het landschap van Culemborg zijn:

- De ontstaansgeschiedenis van Culemborg, als stad in het rivierengebied op de kruising van de oeverwallen van de Lek en de loop van de Meer, is nog steeds zichtbaar in het landschap aanwezig. De samenhang tussen rivier, uiterwaard, oeverwal en komgrond is duidelijk in het landschap aanwezig.
- De Nieuwe Hollandse Waterlinie ligt als nieuwe laag over het rivierenlandschap en beslaat het westelijk deel van de gemeente.
- Het buitengebied van Culemborg is een echt buitengebied, waar het 's nachts nog aardedonker is en waar overdag het landelijke karakter van rust en groen overheerst.
- Het Culemborgse buitengebied kent vijf duidelijk van elkaar te onderscheiden deelgebieden (landschappen) met elk zijn eigen kernkwaliteiten qua historie, sfeer en uiterlijk.
 - Het Uiterwaardenlandschap.
 - Het Oeverwallenlandschap.
 - Lanxmeer.

- Het Kommenlandschap.
- Het Linielandschap.
- Culemborg is een groene gemeente met één compacte bebouwingkern.
 - De stad heeft een heldere en overzichtelijke structuur die niet-radiaal excentrisch is omdat door de noordelijke begrenzing door de Lek uitbreiding alleen richting het westen, zuiden en oosten mogelijk was. Hierdoor ligt de historische binnenstad nog altijd direct aan de Lek en is het silhouet hiervan vanuit het noorden goed waarneembaar.
 - De ontginningsstructuren, wateringen, poldereenheden en ontsluitingsstructuren hebben zichtbaar de stadsstructuur beïnvloed.
 - De compactheid van de stad Culemborg biedt haar inwoners de mogelijkheid snel van binnen in de stad via stedelijke groenstructuren (weteringen en wegen) naar buiten te komen.
 - Het open en weidse karakter van de kommen en de uiterwaarden bieden zicht op het silhouet van de historische stad.

Voor de verschillende landschapstypen zijn toekomstbeelden geschetst waarin de kernkwaliteiten, de sfeer en de potentie van het gebied zijn beschreven. Daarbij worden ook randvoorwaarden gegeven voor toekomstige ontwikkelingen.

Een aanzet voor het toekomstbeeld, afkomstig uit het LOP Culemborg

In het Landschapsontwikkelingsplan wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan de uitvoering, doordat er een aantal projecten zijn geformuleerd.

Nota Bodembeheer

De regionale bodemkwaliteitskaart en nota bodembeheer regio Rivierenland zijn op 20 september 2012 vastgesteld.

De bodemkwaliteitskaart beschrijft de bodemkwaliteit van verschillende zones in de regio Rivierenland. De nota bodembeheer geeft aan hoe en onder welke voorwaarden grond en baggerspecie binnen de regio mag worden toegepast. Vanwege regionale omstandigheden (verhoogde concentraties aan bestrijdingsmiddelen in boomgaardgebieden in de

regio) heeft de regio Rivierenland ervoor gekozen om gebiedsspecifiek beleid vast te stellen. Het gebiedsspecifieke beleid maakt het mogelijk meer grondverzet toe te staan met behoud van een verantwoorde bodemkwaliteit.

Voor wat betreft de algemene bodemkwaliteit hanteert de regio de standstill situatie.

De gemiddelde bodemkwaliteit voor gronden in het buitengebied, met uitzondering van de wegbermen is vastgesteld met de kwaliteitsklasse landbouw/natuur. Grond uit gebieden waarvan de ontgravingskwaliteit voldoet aan de achtergrondwaarde, en daarmee aan de eis voor toepassen van grond voor het meest gevoelige gebruik landbouw- en natuur (groen op de kaarten), mag overal worden hergebruikt.

De gemiddelde kwaliteit van vrijkomende grond van een locatie kan echter afwijken van de gemiddelde kwaliteit van een zone, vanwege het wijdverspreid voorkomen van (voormalige) fruitboomgaarden in de Betuwe en de variërende intensiteit waarmee deze boomgaarden in het verleden met bestrijdingsmiddelen zijn bespoten om insecten tegen te gaan. In concrete gevallen moet derhalve bij grondverzet altijd een historisch bodemonderzoek worden uitgevoerd om vast te stellen of er lokale gevallen van bodemverontreiniging/verdachte locaties aanwezig zijn (en daarmee te voorkomen dat ernstig verontreinigde grond wordt verspreid).

Milieuperspectief 2009-2013

Op 1 januari 2010 heeft de gemeenteraad van Culemborg het Milieuperspectief 2009 – 2013 vastgesteld. Dit perspectief is een Milieubeleidsplan zoals bedoeld in de Wet milieubeheer. Afwijken van dit plan is niet zo maar mogelijk.

In het Milieuperspectief wordt een aantal thema's benoemd waarin de doelstellingen van het milieubeleid worden uitgewerkt. Een van deze aspecten betreft "ruimtelijke ordening en gebiedsgericht", waarbij per thema doelstellingen worden geformuleerd voor het buitengebied:

Thema	Doelstelling minimaal (5)	Ambitiekwaliteit	
		Bestaand	nieuw
Energie	Verminderen energiegebruik in het buitengebied. Toename opwekking groene energie, beperken lichthinder.	4	2
Grondstoffen			
Afval			
Bodem			
Water	Handhaven en waar mogelijk verbeteren van de oppervlakte en grondwater kwaliteit. Terugdringen van bestrijdingsmiddelen en bestrijden van verdroging. Ruimte creëren voor waterberging. Aanpak verontreiniging diffuse bronnen.		
Lucht	Grenswaarden voor NO ₂ en PM ₁₀ worden niet overschreden	3	2
Geur	De Wet geurhinder en Veehouderij (Wgv) vormt bij vergunningverlening Wet milieubeheer het exclusieve toetsingskader voor de geurbelasting die afkomstig is van dierenverblijven en veehouderijen	5	3
Geluid verkeer	Handhaven bestaande situatie	2	1
Geluid bedrijven	Handhaven bestaande situatie	3	2
Externe Veiligheid	Geen overschrijding van de risicocontouren van het plaatsgebonden en het groepsrisico.	2	1
Ecologie/ Biodiversiteit	Beschermen zeldzame flora en fauna. Behoud en versterking van natuurwaarden. Terugdringen ammoniakemissie van veehouderijen en terugdringen gebruik kunstmest en bestrijdingsmiddelen.		
Verkeer en Vervoer	Verbeteren fietsnetwerk		
Ruimtelijke Ontwikkeling	Zorgvuldig ruimtegebruik dat rekening houdt met aanwezige en te versterken natuur-, landschaps- en milieuwwaarden. De mate waarin functiemening wordt voorgestaan kan per gebied verschillend zijn. Meer intensieve vormen van dagrecreatie dicht bij de bebouwde kom. Toepassen principes duurzame utiliteitsbouw		

Daarnaast beschrijft het milieuperspectief een viertal speerpunten. Deze zijn:

- Duurzame ontwikkeling; een duurzaam gebruik van energie en grondstoffen.
- Een beter klimaat; Culemborg streeft er naar om klimaat neutraal te worden.
- Samen met de inwoners; middels milieuvorlichting, natuur- en milieueducatie en bewonersparticipatie wil de gemeente de milieudoelen halen.
- De gemeente als voorbeeld; op die manier het milieubeleid uitdragen en daarvoor draagvlak creëren.

3. GEBIEDSKARAKTERISTIEK

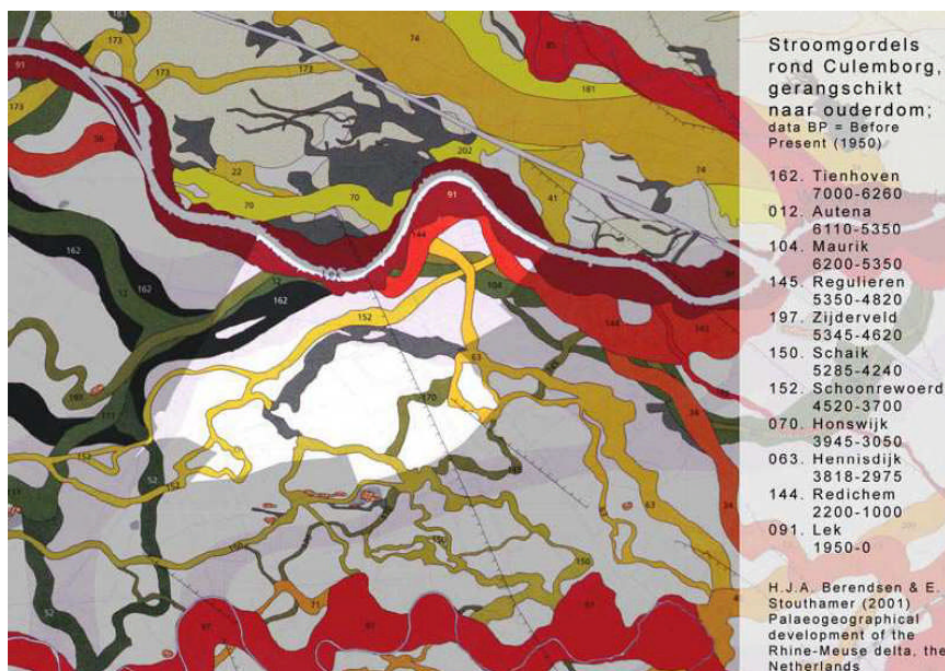
De ruimtelijke hoofdstructuur van het buitengebied van Culemborg is het resultaat van de voordurende wisselwerking tussen het natuurlijke milieu en de talloze menselijke ingrepen. In eerste instantie is de abiotische factor (geomorfologie, bodem en water) bepalend geweest, daarna heeft de mens steeds sterker zijn stempel op het landschap gedrukt. In dit hoofdstuk wordt de in de loop der jaren ontstane ruimtelijke karakteristiek (de duurzame onderlegger) en het huidig gebruik van het landschap beschreven.

3.1. Bodem / geomorfologie

Culemborg ligt aan de westrand van de Betuwe, een sterk door de rivier de Rijn gevormde landstreek. Vóór de beteugeling van de toenmalige rivierlopen door middeleeuwse dijk aanleg lag het riviersysteem niet vast, en sporen van vroegere rivierlopen tekenen dan ook in hoge mate het landschap.

Kenmerkend voor de Betuwe zijn de relatief talrijke, hoog gelegen oeverwallen en stroomruggen die een aantal laaggelegen en relatief kleine kommen dooraderen en omsluiten.

Met de stroomruggen worden de prehistorische rivierbeddingen en oeverwallen c.q. stroomstelsels aangeduid. Met de oeverwallen wordt het nog actieve systeem van de Lek aangeduid.

Even stroomafwaarts van Culemborg (Vijfherenlanden en Alblasserwaard) verandert de ondergrond. De oeverwallen en

stroomruggen zijn minder prominent in het landschap aanwezig en grote komvlaktes (veelal klei op veen) domineren. Het landschap rond Culemborg ligt tussen deze gebieden in. Het gebied vertoont daardoor kenmerken van beide types. Rivierlopen met hun stroomruggen of oeverwallen zijn niet alleen interessant vanwege hun rol in de opbouw van het landschap. Ze vormen van oudsher ook de plek waar de bevolking zich bij voorkeur vestigde en waren daarmee (mede)bepalend voor de historisch gegroeide gedaante van het cultuurlandschap. Daarom volgt hierna een beknopt overzicht van de belangrijkste stroomruggen en oeverwallen in het gebied. Voor het gemak wordt het hele complex van afzettingen, die bij een bepaalde rivierloop behoren aangeduid met het begrip stroomgordel.

- De stroomgordel van de Lek, bestaande uit de meest recente Rijntak (ontstaan aan het begin van onze jaartelling), uiterwaarden en oeverwallen, die het huidige landschap in hoge mate domineert. De oeverwallen van de Lek zijn niet alleen buitendijks gelegen, maar zijn ook herkenbaar ter hoogte van Goilberdingen en Redichem in het oudhoevige buitengedijkte land. Voor oeverwallen van Beusichem - Redichem geldt dat deze voornamelijk zijn afgezet door een (iets) oudere stroomgordel: Redichem.
- Redichem (2200 - 1000 jaar geleden). De bestaansperiode van deze rivier overlapt enigszins die van de Lek. Beide rivieren liepen grotendeels parallel. Waarschijnlijk hebben beide rivierlopen nabij Redichem enige tijd samengevloeid. De brede stroomgordel speelt een hoofdrol in het landschap aan de oostzijde van Culemborg.
- Hennisdijk (3818 - 2975 jaar geleden). Tussen Buurmalsen en Culemborg. Deze smalle stroomgordel is vooral van belang voor het landschap van en nabij Lanxmeer.
- Schoonrewoerd (5420 - 3700 jaar geleden). Van belang in het landschap ten westen van Culemborg (Prijs, Diefdijk).
- Schaik (5285 - 4240 jaar geleden). Van belang ten zuidwesten van Culemborg (Korte en Lange Avontuur, Pavijen).

Van de drie laatstgenoemde stroomgordels liggen de zandafzettingen op veel plaatsen slechts 1 á 2 meter onder het maaiveld. De stroomgordels van het oudste riviersysteem (7000 - 5350 jaar geleden) liggen diep begraven onder latere oeverwallen en de huidige binnenstad. Zij lopen in een flauwe boog: Beusichem - Culemborg - Goilberdingen.

De stroomgordels van Redichem en de Lek, maar ook die van Schoonrewoerd en, in iets mindere mate, de crevasserug van Hennisdijk, zijn belangrijk en bepalend geweest voor de ontstaansgeschiedenis van Culemborg. Uit opgravingen is gebleken dat de twee laatstgenoemde stroomruggen vrijwel continu bewoning hebben gekend vanaf de late bronstijd tot in de late ijzertijd en Romeinse tijd.

3.2. Cultuurhistorie en landschap

Het beleid voor landschap en cultuurhistorie is het behoud en versterken van de sfeer en de karakteristieken van het rivierenlandschap en de cultuurhistorische waarden en -elementen. Het huidige landschap is gevormd door prehistorische rivierstelsels, waarvan de stroomruggen nog op enkele locaties als lichte verhogingen in het landschap herkenbaar zijn. Ook het relatief recent ontstane strookstelsel van de Lek, dat is op te delen in de rivier(bedding), uiterwaarden, dijk oeverwallen en kommen heeft bijgedragen aan de vorming van het landschap.

Het land van Culemborg is in verschillende fasen ontgonnen. De oudste ontginningen dateren hoogstwaarschijnlijk uit de vroegmiddeleeuwse, Karolingische periode (8^e en 9^e eeuw) zoals uit hun naam (Goilberdingen, Redichem en Beusichem) valt af te leiden. In de daarop volgende periode (10^e en 11^e eeuw) zijn de overgangszones tussen oeverwallen en komgronden in cultuur gebracht. Een derde fase van ontginningen is te dateren op de 12^e en 13^e eeuw, als de Lek is bedijkt en de lagere komgronden in cultuur worden gebracht.

Naast het rivierenlandschap, dat in Culemborg goed herkenbaar is, zijn er ook twee bijzondere karakteristieke landschappen ontstaan met elk zijn eigen kenmerken, de gave Nieuwe Hollandse Waterlinie in het westelijk en zuidelijk buitengebied en het unieke grafelijke landschap in het oostelijk buitengebied.

Rivierenlandschap

Door de meanderende rivierloop is een landschap ontstaan van oeverwallen, stroomruggen en komgronden.

Oeverwallen zijn hoger gelegen gronden langs de rivier en ontstaan doordat de rivier buiten zijn oevers treedt en daarbij grove deeltjes afzet in gordels aan weerszijden van de rivierbedding. Na verloop van jaren kunnen deze zich ontwikkelen tot zandige / zavelige oeverwallen die zo'n 1 à 1,5 meter boven de omgeving kunnen uitsteken.

Stroomruggen zijn vroegere rivierbeddingen, een combinatie van twee oeverwallen met een dichtgeslibde bedding. Vroegere rivierlopen kunnen alleen exact in kaart gebracht worden door hun vaak onder het maaiveld begraven zandige beddingafzettingen op te sporen.

Op het grondgebied van Culemborg zijn minstens tien vroegere rivierlopen gekarteerd, waarvan enkele onder de bebouwde kom.

Komgronden zijn gronden die gevormd zijn door bezinking van fijn rivierslib in kommen buiten de beddingen van de benedenrivieren (na overstroming), meer landinwaarts dan de stroomrug.

Het sluiten van de dijken langs de rivieren heeft hier nog een landschapstype aan toegevoegd: de *uiterwaarden*.

De oeverwallen en stroomruggen lagen aanvankelijk hoog genoeg om gevrijwaard te zijn van overstroming. Hier vond dan ook de eerste

bewoning plaats. De ontginning van de flanken van de oeverwallen en stroomruggen vormt de tweede fase. Daarna volgde de ontginning van de komgronden. Daarvoor werden kades aangelegd. Het water, dat eerst vrijelijk kon stromen, moest nu worden afgevoerd door middel van sloten en weteringen. Het westen, met name Vijfherenlanden en Alblasserwaard, wilde zich beschermen tegen al het overtollige water uit het oostelijk riviereengebied en legde daarvoor al in 1284 een dwarsdijk aan tussen Lek en Linge, de Diefdijk. Gevolg voor Culemborg hiervan was dat het water niet meer goed weg kon.

Aanvankelijk werd er in (delen van) de kom akkerbouw bedreven, naast een waarschijnlijk al vroeg dominerende veehouderij en in de uiterwaarden de paardenhouderij. Op den duur werd de ontwatering steeds moeizamer door klink van de bodem, hogere rivierstanden, stagnerend water bij de Diefdijk en toenemende kwel. Akkers maakten plaats voor weiden en hooilanden, en die werden schraler en natter. De vernatting leidde zelfs tot het wegtrekken van de lokale bevolking. Al vroeg ontstaan er talrijke (tamelijk lucratieve) eendenkooien. Mogelijk werden er ook al vroeg grienden aangeplant. Opvallend is het van oudsher geringe aantal boerderijen in de kommen. In een aantal gevallen werden huisplaatsen extra verhoogd tot huisterpen (pollen, woerden).

In de jaren 1965 - 1984 heeft een ruilverkaveling plaatsgevonden (Lek en Linge). De productieomstandigheden voor de agrarische bedrijven zijn hierdoor sterk verbeterd. Er zijn nieuwe boerderijen gebouwd, soms op plaatsen die vanuit cultuurhistorisch en landschappelijk perspectief niet zo gelukkig gekozen zijn.

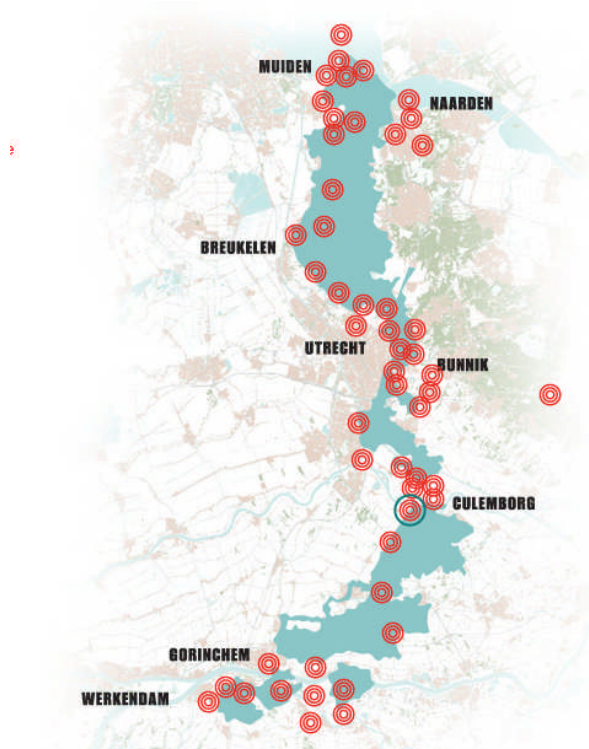
Het landschapspatroon is op hoofdlijnen niet wezenlijk veranderd, maar het is wel veel grofmaziger geworden. Kavels zijn aanzienlijk groter geworden, ten koste van vele sloten en perceelranden en de bijbehorende begroeiingen.

In de kommen waren de maten altijd al wat groter, maar met name op de oeverwallen en stroomruggen is veel van het kleinschalige karakter verloren gegaan. Er is daardoor een veel opener landschap ontstaan. Daarbij heeft de aanleg van de spoorlijn, de A2 en de N320 het oorspronkelijke landschap doorsneden.

Het riviereengebied met haar uiterwaarden, kleinschalige oeverwallen en natte kommen is door de ondergrond en het menselijk gebruik en inrichting van het landschap aantrekkelijk voor verschillende planten- en diersoorten, onder andere voor vleermuizen en uilen. De uiterwaarden zijn belangrijke broed- en foerageergebieden.

Nieuwe Hollandse Waterlinie

De karakteristieken van het natte rivierenlandschap zijn de basis geweest voor de aanleg van een militaire verdedigingslinie: de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

De Nieuwe Hollandse Waterlinie is een samenhangend systeem van landschappelijke kenmerken en specifieke militaire elementen.

Het beleid ten aanzien van de Nieuwe Hollandse Waterlinie is gericht op:

- Het samenhangend systeem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.
- Duurzame economische ontwikkelingen koppelen aan behoud en ontwikkeling van de kernkwaliteiten van de Waterlinie en het onderliggende landschap.
- De herkenbaarheid en de beleefbaarheid van de Waterlinie vergroten door (betere) zichtbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid.

De Nieuwe Hollandse Waterlinie wordt gevormd door:

1. De hoofdverdedigingslijn, Diefdijk

De Diefdijk is in eerste instantie aangelegd als waterkering. Bij de ontwikkeling van de Nieuwe Hollandse Waterlinie is gebruik gemaakt van deze oudere, bestaande dijk. Het is de verbindingslijn tussen de noordelijk en zuidelijk gelegen onderdelen van de Linie en de grens tussen de inundatiegebieden en de te verdedigen zijde. De Diefdijk is duidelijk zichtbaar en herkenbaar in het landschap als hoge steile dijk. Andere kernkwaliteiten zijn de hoge natuurwaarden langs de Diefdijk, de van elkaar verschillende verkavelingsrichtingen aan beide zijden en de cultuurhistorische elementen als een wiel, kades en de rij

verdedigingswerken aan de oostzijde en boerderijen, dijkhuizen en boomgaarden aan de westzijde.

Het streefbeeld voor de hoofdverdedigingslijn is de Diefdijk als structurende lijn in het landschap, zichtbaar en herkenbaar. De Diefdijk is toegankelijk en bruikbaar. Het streefbeeld langs de Diefdijk is een open waterrijke zone met een sobere, natuurlijke inrichting. Pleksgewijs is opgaande beplanting mogelijk voor de gewenste natuurontwikkeling of ter accentuering van historische waarden zoals kavelpatronen, kavelverdraaiingen of historische plekjes. Het zicht op de open polder moet daarbij behouden blijven. De ruimte rond de betonwerken is vrij en er is zicht over het inundatiekanaal. Er is geen beplanting die het zicht op de open polder belemmert, bv bos parallel aan de dijk.

2. Inundatiekommen

De lage en natte inundatiekommen, vooral bestaand uit (zware) klei, vormen de essentie van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het inundatiegebied strekt zich uit over verschillende polders en is enkele kilometers breed en circa 30 cm diep. In Culemborg ligt Kom 7 van de Linie, die gevuld kon worden met water uit de Lek. Om de kommen onder water te zetten waren er inlaatpunten en inundatiekanalen aangelegd. Er lag een (nu verdwenen) waaiersluis bij Werk het Spoel, later ook bij Fort Everdingen en de (ook inmiddels verdwenen) Acquooyse hulpsluis. Bij Culemborg fungeerden de spoordijk, de Meerkade en de Nieuwe Dijk / Zeedijk langs de Bisschopsgraaf als inundatiekeerkaden. De openheid en de weidse vergezichten zijn een belangrijk deel van het verhaal van de NHW en zijn zeer kwetsbaar.

Het streefbeeld voor de inundatiekommen is een waterrijke, overwegend open zone langs de hoofdverdedigingslijn met daarachter de ruimtelijke eenheden van open polders, gestructureerd door kades en watergangen. Er zijn weidse zichten mogelijk vanaf de hoofdverdedigingslijn richting de open polders en andersom. De erven zijn groene enclaves in de open ruimte. Het technische aspect van het onderwater zetten van de Waterlinie is zichtbaar. Er is ruimte voor vlakvormig water, geschikt voor waterberging, piekafvoeren of seizoensberging. Cultuurhistorische kenmerken worden gerespecteerd en gebruikt. Bijvoorbeeld historische ontginningslijnen, kenmerkende verkavelingen, karakteristieke hoogteverschillen en elementen als eendenkooien. Nieuwbouw wordt niet toegestaan, met uitzondering van uitbreiding van agrarische bedrijven onder voorwaarde van het aantonen van de ruimtelijke kwaliteit via het opstellen van een erfinrichtingsplan.

3. Accessen en verdedigingswerken

Accessen zijn plekken waar de vijand door de inundatievelden heen het te verdedigen gebied kon bereiken zoals de dijken, de rivieren en de snelwegen. De belangrijkste accessen zijn de Lek, de Goilberdingerdijk

en de A2. Fort Everdingen en Fort Werk aan het Spoel zijn aangelegd ter verdediging van de inundatiesluizen en deze accessen. De forten werden aangevuld met een uitgebreid stelsel van groepsschuilplaatsen, kazematten, batterijplaatsen en andere verdedigingswerken langs de gehele hoofdverdedigingslijn. De verdedigingswerken geven een duidelijk militair karakter aan de hoofdverdedigingslijn.

Bijzonder element in Culemborg is de kogelvanger, dicht bij Fort Werk 't Spoel. Deze behoorde bij een schietbaan die door de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog is aangelegd. De verdedigingswerken, forten, betonwerken en inundatiewerken zijn de meest herkenbare en tot de verbeelding sprekende onderdelen van de Waterlinie en daarom is het belangrijk dat deze behouden en beschermd worden en waar mogelijk recreatief toegankelijk.

Het streefbeeld voor de accessen en verdedigingswerken is het accentueren van de accessen als markante kruispunten in het landschap. De samenhang tussen de verschillende onderdelen is zichtbaar bijvoorbeeld door zichtrelaties tussen de forten. Het project Molenkade is bedoeld om het access, de snelweg en de inundatievelden van de Waterlinie zichtbaar te maken. De eerste fase ligt ten zuiden van de A2 en is ingericht voor waterberging en natuurontwikkeling en is recreatief toegankelijk. Ten noorden van de A2 wordt de tweede fase aangelegd met eveneens een waterrijk open natuurgebied.

4. Verboden Kringen

De Kringenwet uit 1853 was bedoeld om zicht op de schootsvelden rond de forten open te houden. In cirkels rond de forten golden beplantings- en bouwrestricties in verschillende gradaties.

- In de kleine kring, binnen 300 meter van het fort was enkel bouwen in hout toegestaan, zodat ten tijde van oorlogsdreiging de bebouwing snel afgebrand of geruimd kon worden.
- In de middelste kring, tussen 300 en 600 meter was bouwen in steen voor de onderste 50 centimeter en de schoorstenen toegestaan, aangevuld met hout.
- In de grote kring, tussen 600 en 1000 meter golden geen bouwbeperkingen maar was de overheid bevoegd om bij oorlogsdreiging te ruimen.

De boomgaarden vormen geen belemmering voor het vrije zicht over het landschap vanaf de dijken. De Kringenwet gold tot 1953 en heeft voor een relatieve leegte in het gebied gezorgd met vrij zicht tot ver in de omtrek. Dat is dan ook de belangrijkste kernkwaliteit.

Het streefbeeld voor de Verboden Kringen is leegte en zichtbaarheid van het militaire verhaal. Er is ver zicht over de inundatiekanalen vanaf de forten richting de open polders en andersom. Dat betekent: geen aanleg en uitbreiding van bosschages binnen de Verboden Kringen.

In principe worden in de Verboden Kringen geen nieuwe gebouwen toegestaan. Uitzondering daarop is uitbreiding van erven onder voorwaarde van het opstellen van een erfinrichtingsplan.

3.3. Indeling landschapstypen

Uiterwaarden

Algemeen

De rivier de Lek is één van de grote rivieren van Nederland en vormt het stoomafwaarts vervolg van de Nederrijn. De rivier, uiterwaarden en bandijken vormen één samenhangend en continu landschappelijk geheel. De uiterwaarden zijn open, groots, er zijn weidse vergezichten over de rivier en richting het stadssilhouet, er is rust en ruimte. Met uitzondering van de forten en enkele groepsschuilplaatsen is er geen bebouwing. Vanaf de dijk is het contrast te ervaren tussen binnendijks en buitendijks landschap.

De uiterwaarden in Culemborg zijn verschillend van karakter en hebben elk hun eigen bijzondere kwaliteiten. Naast hun functie voor waterberging en doorstroming zijn de uiterwaarden benedenstrooms deels ingericht ten behoeve van de riviernatuur. Bovenstrooms zijn de uiterwaarden nog voornamelijk agrarisch in gebruik. De uiterwaarden zijn een bijzonder cultuurlandschap, met talloze sporen van de rivieractiviteit in het verleden en de omgang met het water, onder andere sloten voor afwatering, zomerkades, sluisjes, strangen, laagtes en glooiingen, meidoornhagen, bijzondere percelering en boomgaarden. Deels zijn deze kenmerken verloren gegaan door natuurontwikkelingsprojecten en zandafgraving.

De natuurwaarden in de uiterwaarden zijn hoog. Het zijn waardevolle gebieden voor vogels binnen het buitengebied van Culemborg, zowel als broedgebied als foerageergebied. Broedvogels die in de uiterwaarden worden aangetroffen zijn o.a. visdief en grote aantallen rietzangers. In de uiterwaarden foerageren onder andere roerdomp, purperreiger, lepelaar, grote zilverreiger en grote aantallen ganzen. In het gebied komen verschillende beschermde plantensoorten voor, naast karakteristieke soorten voor het rivierengebied (o.a. gewone agrimonie, kleine ratelaar en kruisbladwalstro, weidegeelster, sikkelklaver, smalle aster, wollige munt, zacht vetkruid en zomerfijnstraal). De uiterwaarden vormen een waardevol leefgebied voor ongewervelden, waaronder de rivierrombout, een aantal rode lijst soorten dagvlinders en libellen: bruin blauwtje, groot dikkopje, bruine korenbout, vroege glazenmaker, glassnijder en bruine winterjuffer. Ook zijn de uiterwaarden kernleefgebied en voortplantingsplaats van de kamsalamander. Het gaat om rijk begroeide poelen of sloten met helder water. Mogelijk kan in de toekomst de bever zich vestigen langs de oevers van de Lek. Voorwaarde is de

aanwezigheid van een kruidenrijke oeverbegroeiing en veel wilgenbos dat grenst aan water met een minimumdiepte van 80 cm.

Landschapsbeleid voor de uiterwaarden:

- Het ontwikkelen van het buitendijks rivierengebied tot een samenhangend, gevarieerd en dynamisch landschap met behoud en versterking van natuur- en cultuurhistorische waarden.
- De specifieke kwaliteiten van de verschillende uiterwaarden behouden en versterken.
- Ruimte voor de rivier koppelen aan natuur- en cultuurhistorische waarden.
- Toegankelijkheid van de uiterwaarden is belangrijk. Extensief recreatief medegebruik, zoals wandelen, is mogelijk.
- Niet toegestaan is: lawaai, gemotoriseerd verkeer, intensieve recreatie, grootschalige activiteiten, het verbreken van fysieke verbindingen tussen uiterwaarden, bebouwing, verharde paden, verlichting, uitheemse beplanting.

Goilberdingerwaard

De ontginning van de Goilberdingerwaard vond plaats in de 10^e of 11^e eeuw, ruim voor de aanleg van de bandijk die de percelering doorsnijdt. De Nieuwe Hollandse Waterlinie heeft een belangrijke rol gespeeld in deze uiterwaard en de kenmerken zijn nog goed zichtbaar. In 1794 is Werk aan het Spoel met een inundatiesluis aangelegd. In 1845 volgde, waar bandijk en Diefdijk bij elkaar komen, fort Everdingen, met drie inlaatsluizen. In de 1^e en 2^e WO zijn aanvullende verdedigingswerken aangebracht in de vorm van groepsschuilplaatsen, kazematten en loopgraven. Door de latere natuurontwikkeling zijn de middeleeuwse percelering en de loopgraven grotendeels verdwenen. Het militaire landschap is redelijk gaaf gebleven. Ook is de zomerkade nog bewaard, net als een aantal restanten zoals een deel van de middeleeuwse percelering en de Armenboomgaard bij Werk aan het Spoel, omgeven door een lage zomerkade.

De Goilberdingerwaard heeft mede dankzij de natuurontwikkelingsprojecten hoge natuurwaarden. De beschermde plantensoort wilde marjolein komt hier voor. De rivierrombout komt incidenteel voor. De forten zijn belangrijke gebieden voor planten en dieren, met name voor vleermuizen. Fort Everdingen is een belangrijke overwinteringsplaats voor baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis en gewone dwergvleermuis. Op en nabij het terrein van het fort zijn verder zomerverblijfplaatsen vastgesteld van watervleermuis en rosse vleermuis. Mogelijk is er ook een zomerverblijfplaats van baardvleermuis aanwezig. Het fortterrein is verder van belang als foerageergebied voor vrijwel alle in Culemborg aanwezige soorten. Op het terrein van Fort Werk aan 't Spoel is een paarverblijf van gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis gevonden. Het terrein is

verder van belang als foerageergebied. In de bebouwing langs de dijk zijn paarplaatsen aangetroffen van gewone dwergvleermuis. Bij Fort Everdingen komt de muurplant tongvaren voor, evenals de Poelkikker. De watergang rondom Fort Everdingen is potentieel leefgebied voor de waterspitsmuis. De rugstreeppad heeft, buiten de bebouwing en de industrieterreinen, zijn kernleefgebied rond Werk aan het Spoel.

Kernkwaliteiten Goilberdingerwaard

- het gaaf bewaard gebleven militaire landschap van de Nieuwe Hollandse Waterlinie: de beide forten, de inlaatwerken, groepsschuilplaatsen, kazematten en (verdwenen) loopgraven;
- het bijzondere ensemble van de inlaatsluis in de zomerkade, het toevoerkanaal naar de fortgracht, de inlaatsluis (beersluis) in de Goilberdingerdijk en de inlaatsluis naar het inundatiekanaal in de zuidelijke rondweg;
- de relatie met de binnendijks gelegen militaire objecten en structuren;
- de relatie tussen Lek, bandijk, zomerdijk en open uiterwaard;
- de Armenboomgaard;
- de restanten van de middeleeuwse percelering;
- de natuurwaarden;
- struweel en bomen rond Werk aan het Spoel en Fort Everdingen.

Baarsemwaard

De Baarsemwaard ligt tussen de spoordijk (aangelegd in 1868) en de knik in de bandijk, waar ooit het dijkmagazijn stond. Deze uiterwaard is ontstaan door verlegging van de bandijk naar de zuidelijker gelegen inlaagdijk, vermoedelijk in de 14^e of 15^e eeuw. Ook hier is het oorspronkelijke karakter van de uiterwaard veranderd door werkzaamheden in het kader van de natuurontwikkeling, waarbij ook enkele nevengeulen zijn aangelegd. Daarbij is ook de oude loop van de Kleine Lek is uitgediept en verbreed en daardoor beter zichtbaar gemaakt. In de Baarsemwaard komen, naast de algemene soorten voor het rivierengebied, ook de Wilde marjolein en de Aardaker voor. De rivierrombout komt incidenteel voor.

Kernkwaliteiten Baarsemwaard:

- de loop van de Kleine Lek is geaccentueerd;
- het zicht vanuit de uiterwaard en de bandijk op de spoorbrug en de historische binnenstad;
- het ensemble van spoordijk, spoorbrug, tunnel, huisplaats van de brugwachterswoning en de resten van het aanvoerkanaltje;
- de natuurwaarden.

Lazaruswaard

De Lazaruswaard is een open, reliëfrijk gebied. De greppel- en ruggenstructuur van de vroegere griendpercelen zijn nog te zien. Er ligt

een waterloop onder aan de voet van de dijk. De uiterwaard is grotendeels in gebruik als grasland. Het oorspronkelijk beeld is aan de stadszijde gewijzigd door de aanleg van een camping. De natuurwaarden in deze uiterwaard zijn vrij laag. Er is een aantal soorten van de rode lijst aanwezig die karakteristiek zijn voor het riviereengebied zoals gewone agrimonie, kleine ratelaar en kruisbladwalstro. In een buitendijkse watergang in de Lazaruswaard is lokaal potentieel leefgebied aanwezig voor de waterspitsmuis. De bankdijk is ter hoogte van de Pikse Bogerd, net als de banddijk aan de overzijde, dicht bij de Lek gelegen en zorgt daardoor voor een flessenhals in de rivier, die de doorstroming beperkt.

Er wordt gestreefd naar het recreatief toegankelijk maken van de uiterwaard en het verhogen van de natuurwaarden met behoud van het agrarisch karakter.

Kernkwaliteiten Lazaruswaard:

- het reliëf;
- de openheid;
- de Pikse Bogerd;
- uitzicht op de historische binnenstad;
- de natuurwaarden.

Redichemsewaard

Voordat de hoofdstroom zich verplaatste naar het noorden heeft de Lek dicht bij de banddijk gelegen. De oude loop is nog steeds als laagte herkenbaar. De Redichemsewaard bestaat uit een grote zandwinplas uit de jaren '60-'70 van de twintigste eeuw en een niet vergraven deel dat bestaat uit grasland en maisakkers. Het gebied is vrij open.

Er is een groot aantal cultuurhistorische elementen aanwezig, de zomerkade, een wiel waar de kade ooit is doorgebroken, een oude halfverharde weg (met beplanting) naar een voormalige huisplaats, de oorspronkelijke percelering en een sluisje/overlaat. De huisplaats zelf is niet meer herkenbaar. In de Redichemsewaard zijn rapunzelklokje, de grote kaardebol, het grasklokje, de brede wespenorchis, gewone vogelmelk, gewone agrimonie, kleine ratelaar en kruisbladwalstro aanwezig. Daarnaast komen hier de kamsalamander, heikikker (in het oostelijk deel) en poelkikker voor. In een stukje nevengeul op de grens van de Redichemsewaard en de Beusichemsewaard is een potentieel leefgebied voor de waterspitsmuis.

Er wordt gestreefd naar het recreatief toegankelijk maken van de uiterwaard en het verhogen van de natuurwaarden met behoud van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Kernkwaliteiten Redichemsewaard:

- het reliëf en de percelering van het niet-afgegraven deel;
- de zomerdijk met wiel, sluisje en overlaat;

- de steiger;
- de insteekweg;
- de natuurwaarden.

Beusichemsewaard

In de Beusichemse waard is een gaaf bewaard gebleven uiterwaard met strang en een samenhang tussen het reliëf en de onregelmatige blokvormige percelering. Langs de dijk liggen nog de rabatten van de vroegere griendcultuur.

Kernkwaliteiten Beusichemse waard:

- het reliëf;
- de percelering, waaronder rabatten;
- het halfopen landschap met bosjes;
- de natuurwaarden.

Oeverwallen

Algemeen

Ter weerszijden van Culemborg zijn twee verschillende oeverwalgordels te onderkennen: de brede Redichemse stroomgordel aan de oostzijde van de stad en de iets smallere Lek-stroomgordel aan de westzijde van de stad. Karakteristiek voor de oeverwallen is hun kleinschaligheid en beslotenheid, de geleidelijke overgang van oeverwal naar komgrond en, bij de Lekdijk, het slotenpatroon dwars op de dijk. De bebouwing op de oeverwal staat verspreid onder aan de dijk of langs de historische wegen. De toegang naar de dijk wordt gekenmerkt door de driehoekige wegsplitsingen met gras en boom of kunstwerk in het midden. De oeverwal is door haar kleinschaligheid en beslotenheid geschikt voor menging van functies zoals fruitteelt, kleinschalige recreatie en verkoop van streekproducten

In het westen van Culemborg is veel van de oorspronkelijke fruitteelt en streekeigen beplanting verdwenen. De oeverwal is voor het grootste deel ingenomen door stedelijke uitbreidingen en de smalle kavels zijn tijdens de ruilverkaveling omgevormd tot bredere percelen. De kleinschaligheid is op sommige plaatsen nog wel zichtbaar, maar de besloten sfeer aan de westkant van Culemborg is sterk verminderd. Ten oosten van de stad is de karakteristieke kleinschaligheid en beslotenheid nog wel terug te vinden. Het is een afwisselend landschap, met boerderijen en erfbeplanting, boomgaarden, akkers en laanbeplanting.

De oeverwallen aan de west- en oostkant van de stad zijn ook om cultuurhistorische redenen verschillend van karakter. De westelijke oeverwal heeft sterk onder invloed gestaan van de Nieuwe Hollandse Waterlinie die langs de Diefdijk ligt. Op de oeverwal werden daarvoor forten aangelegd, met daaromheen de Verboden Kringen als schootsvrije

velden. De oostelijke oeverwal laat nog duidelijk de invloed zien van de heren en graven van Culemborg op de inrichting van het landschap met de locatie van het vroegere kasteel, de Volencampen met de Vier Dreven, het park De Plantage en landgoed De Bol op Redichem met Het Rondeel. De beplanting langs de dreven en op Het Rondeel geeft het gebied een statig karakter.

Landschapsbeleid voor de oeverwal:

- behouden en versterken van het afwisselend open en besloten, relatief kleinschalig karakter van het landschap met doorzichten op het silhouet van de oude binnenstad;
- kleinschalige landschapselementen behouden en ontwikkelen;
- zichtlijnen op de binnenstad vrijhouden;
- erfbeplanting met gebiedseigen materiaal en hoogstamfruit stimuleren;
- niet toegestaan is bouwen achter op de kavel, verlichte paardenbakken, aaneengesloten bebouwing, grote waterpartijen.
- de westelijke oeverwal van Culemborg maakt deel uit van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Hiervoor is dus ook het beleid van de Nieuwe Hollandse Waterlinie van toepassing (zie onder Nieuwe Hollandse Waterlinie);
- de oostelijke oeverwal maakt deel uit van het grafelijke landschap. Deze kwaliteiten behouden en versterken, met name het zicht op Het Rondeel als zelfstandig landschappelijk element.

Polder Goilberdingen

Ontginning van de polder Goilberdingen vond plaats in de 10^e of 11^e eeuw, voor de aanleg van de bandijk die de percelering doorsnijdt. De bebouwing staat verspreid onder aan de dijk. Kenmerkend voor dit deelgebied is de zichtbaarheid van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. In de dijk liggen de forten Werk aan het Spoel en fort Everdingen met inundatiesluis en -kanalen. Rond de Eerste en Tweede Wereldoorlog zijn aanvullende verdedigingswerken aangebracht in de vorm van groepsschuilplaatsen, kazematten en loopgraven. Bijzondere elementen zijn de kogelvanger (langs het Schootsveldpad), de houten boerderij en tabaksschuur aan de Goilberdingerdijk en de rij groepsschuilplaatsen langs de Diefdijk. Tijdens de ruilverkaveling is de vroegere Goilberdingerwetering langs de Prijsseweg vervangen door twee weteringen midden in het blok. Ook is er een nieuwe boerderij midden in de polder gevestigd. De rand van de stad is duidelijk aanwezig.

Kernkwaliteiten Polder Goilberdingen:

- de middeleeuwse percelering en het wegenpatroon;
- de Oude Vliet;
- de Goilberdingerdijk en de Diefdijk;
- de forten en inundatiekanalen;
- de groepsschuilplaatsen, kazematten en kogelvanger;

- waardevolle lintbebouwing aan de Goilberdingerdijk;
- de kwelkade met coupures;
- de natuurwaarden.

Polder Redichem

De polder Redichem bestaat uit een open middengebied met weinig bebouwing en besloten delen zoals Het Rondeel, het nieuwe landgoed, de Plantage, de begraafplaats en een aantal boomgaarden. De polder wordt begrensd door historisch waardevolle wegen met laanbeplanting, de Achterweg en de Lange Dreef. In de polder ligt de oude Rekummer, een historische watergang. De polder ligt deels binnen en deels buiten de bebouwde kom.

De grote waarde van deze polder is afkomstig van de landschapselementen die dateren uit de tijd van de heren en graven van Culemborg. Het meest bijzondere is Het Rondeel, rond 1640 als wandelbos aangelegd bij huize De Bol en in aanleg nog steeds bewaard gebleven. Het is een vierkante ruimte, omgeven door lanen, met een lanenkruis en een cirkelvormig bosje in het midden, op het kruispunt van de lanen. De aanleg van Het Rondeel is uniek in ons land, vooral door de cirkelvormige ruimte in het midden..Belangrijk voor de herkenbaarheid van Het Rondeel is dat het lanenstelsel goed zichtbaar blijft als zelfstandig landschappelijk element. In de polder Redichem komt de kamsalamander voor en lokaal de strikt beschermde vissoorten kleine en grote modderkruiper en bittervoorn.

Kernkwaliteiten Polder Redichem (buitengebied):

- middeleeuwse blokvormige percelering;
- de Achterweg, Lange Dreef, Beusichemse Dijk en kwelkade;
- het landgoed De Bol op Redichem;
- Het Rondeel;
- De oude Rekummer;
- het uitzicht op de binnenstad;
- de afwisseling van open en besloten delen.

Koornwaard

De Achterweg is de vroegere banddijk. Er wordt aangenomen dat de polder Koornwaard rond 1500 bedijkt is. De Hoolkuil, een oud wiel of waai is het gevolg van een oude dijkdoorbraak. De dijk is daaromheen gelegd. De Koornwaard heeft een vrij besloten karakter door de erfbeplanting, bosjes, boomgaarden en beplanting langs de Achterweg. Langs de dijk en de Achterweg staat verspreide bebouwing. De oude percelering is in stand gebleven evenals de oude kwelkade. In de jaren '70-'80 is er een zandwinningsplas ontstaan (de Put van Hussen).

Kernkwaliteiten van Koornwaard:

- de dijken die de polder omgeven;
- de Achterweg met laanbeplanting en de Hoolkuil;
- de blokvormige percelering;
- het beloop van de kwelkade;
- de historische bebouwing langs de dijken;
- de beslotenheid.

De Geeren, 't Hogeveld en Kalveren

De grens van dit deelgebied wordt gevormd door de wegen Honddijk/Weithusen, Lange Dreef en Oudaseweg/Hamseweg.

De Honddijk/Weithusen vormt de grens met de stedelijke bebouwing van Culemborg. Aan de westkant de bebouwing van de wijken De Hond en Voorkoop en aan de oostzijde de verspreid staande bebouwing met een agrarisch karakter. Vanaf de weg is er zicht op het middengebied van de polder De Geeren. Dit gebied is deels open, deels besloten door de aanwezigheid van boomgaarden en bos van het nieuwe landgoed De Geeren. Aan de andere zijde wordt de polder begrensd door de Oudaseweg/Hamseweg. De bebouwing staat aan beide zijden verspreid langs de weg. De boerderijen, erfbeplanting, laanbeplanting en boomgaarden geven deze wegen een besloten karakter.

Langs de Beusichemsedijk ligt een oude kwelkade. De percelering is in de ruilverkaveling veranderd naar een blokvormige verkaveling.

Kernkwaliteiten polders De Geeren, 't Hogeveld en Kalveren:

- de middeleeuwse wegenstructuur;
- de Oudaseweg;
- de Beusichemsedijk en de kwelkade;
- de historische bebouwing;
- het contrast tussen agrarisch en stedelijk gebied.

Komgronden

Algemeen

In de laaggelegen kommen hadden de rivieren langer vrij spel. De gronden zijn later ontgonnen dan de oeverwallen en stroomruggen en in gebruik genomen als weiland en hooiland. Op de meest moerassige plekken werden de gronden economisch benut door aanleg van eendenkooien en grienden. Pal naast de Diefdijk is het natte karakter zeer expliciet aanwezig met rietmoerassen en moerasbossen omdat de grond in het verleden is afgegraven voor de dijkaanleg en het onderhoud van de dijk.

De kommen bestaan uit een open en een meer besloten komgebied. Een open, grootschalig, overwegend agrarisch landschap met landbouw als hoofdfunctie ten westen van de stad. Het gebruik bestaat voornamelijk uit grasland met een enkele eendenkooi of bosperceel. De Diefdijk is er als

hoge dijk vanuit het hele gebied zichtbaar. Het besloten, meer introverte komgebied grofweg ten zuiden van de Nieuwe Wetering en rondom de Regulieren heeft hoge natuurwaarden, een mix van landbouw, open natuurgebieden zoals rietmoerassen, plassen, grienden en vochtige graslanden, afgewisseld met (huidige) moerasbossen. Dit gebied heeft verrassende, lange zichtlijnen door de afwisseling van open en besloten percelen.

Kenmerkend voor het komgebied is de rationele verkaveling in stroken en soms blokken, en de lange lijnen van weteringen, kades en wegen, al dan niet voorzien van beplantingen. Er is een fijnmazig stelsel van waterlopen en slootjes dat zorgt voor de afwatering van de landbouwvelden. De boerenerven vormen robuuste enclaves in de open ruimte. Het komlandschap heeft een sobere uitstraling. Gebouwen staan verspreid langs de oude wegen, de nieuwere boerderijen soms midden in een polder. Ze zijn eenvoudig van architectuur, met grote volumes, grote vlakken, simpele lijnen en weinig details. Een aantal oudere boerderijen staat op terpen.

Het komgebied ten zuidwesten van de A2 en de N320 tot aan de spoorlijn is een optimaal leefgebied voor beschermde vissoorten. Het gaat om kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn. Daarnaast komt ook de Rode lijst soort het vetje regelmatig voor. Verder houdt de rugstreeppad zich op langs de westrand van Culemborg / Parijsch (o.a. rondom het sportterrein) en op plaatsen waar door bouwactiviteiten geschikte biotopen ontstaan. profiteren de dieren van gronddepots, nieuwe sloten en tijdelijke plasvorming. De zone langs de Diefdijk vormt een belangrijke verbindingzone voor kamsalamander en is een optimaal leefgebied voor de heikikker.

Landschapsbeleid voor de komgebieden:

- behoud van de karakteristieken van het komgebied;
 - in het open kommengebied:
 - behoud van het karakteristieke open landschap, grasland met een enkele eendenkooi of bosperceel;
 - behoud van de lange zichtlijnen;
 - in het besloten kommengebied:
 - behoud van het afwisselende open en besloten landschap met lange zichtlijnen;
 - behoud en ontwikkeling van natte landschapselementen, grienden en eendenkooien;
- toegankelijk maken van het kommengebied door paden over kades en langs weteringen;
- niet toegestaan is bouwen achter op de kavel, verlichte paardenbakken, aaneengesloten bebouwing.
- het hele kommengebied ten westen van de oude binnenstad van Culemborg maakt deel uit van het inundatiegebied van de Nieuwe

Hollandse Waterlinie. Hiervoor is dus ook het beleid van de Nieuwe Hollandse Waterlinie van toepassing (zie onder Nieuwe Hollandse Waterlinie).

Prijs

De polder Prijs bestaat uit de Hoge Prijs en Lage Prijs, gescheiden door de Oude Vliet, het huidige inundatiekanaal. Een groot deel van Hoge Prijs ligt onder de stedelijke bebouwing. In de Lage Prijs loopt evenwijdig aan de Diefdijk het inundatiekanaal vanaf fort Everdingen. De achtergrens van de polder Goilberdingen vormde de ontginningsbasis met regelmatige kavels evenwijdig aan de Diefdijk. Meer naar het oosten toe verandert de richting naar noordoost-zuidwest. De Prijssewetering, de zuidgrens van de polder, watert af naar het westen op de Goilberdingerwetering. Het is een open polder met een enkele eendenkooi en bosperceel. Met de ruilverkaveling is er een aantal nieuwe boerderijen gekomen, waaronder ook midden in de polder.

Kernkwaliteiten Prijs:

- de redelijk bewaard gebleven strookvormige parcelering;
- het patroon van wegen en weteringen;
- de beide inundatiekanalen (waaronder de Oude Vliet);
- de eendenkooi;
- de openheid;
- de Diefdijk en de verdedigingswerken.

Tienhoven, Zoowijk, Welborn

In dit deelgebied komt vanouds al het water van de gemeente samen. Dat verklaart het natte karakter van de polder en de aanwezigheid van elementen die te maken hebben met waterbeheersing. Kenmerkend is dan ook het hele weteringenstelsel, de Molenkade met de oude molenplaatsen en het oude wiel de Waai en daarnaast de grienden, bospercelen en eendenkooien. Meer 'gebiedsvreemde' ingrepen zijn de doorsnijding door de A2, de zandwinplassen en nieuwe boerderijen uit de ruilverkaveling. Rond het acces van de A2 ligt het gebied Molenkade. Hierin wordt het zichtbaar maken van cultuurhistorie en de militaire elementen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie gecombineerd met waterberging en natuurontwikkeling. Het project wordt uitgebreid ten noorden van de A2. Molenkade is een optimaal leefgebied voor de heikikker. Daarnaast is het gebied ook waardevol voor een aantal rode lijst soorten dagvlinders en libellen en de poelkikker. Er is potentieel leefgebied voor de waterspitsmuis.

Kernkwaliteiten Tienhoven, Zoowijk, Welborn:

- de goed bewaard gebleven middeleeuwse parcelering, zowel strook- als blokvormig;
- de Culemborgse Vliet, Goilberdingerwetering en Tienhovense wetering;

- de Diefdijk en de Waai plus de kazematten en groepsschuilplaatsen langs de Diefdijk
- de openheid en vergezichten;
- de inundatiekanalen;
- de zichtbaarheid van de Nieuwe Hollandse Waterlinie;
- de Nieuwe Dijk;
- de Molenkade;
- de historische boerderijen en boerderijplaatsen Den Heuvel, Welborn en Jericho;
- het voormalige schoolgebouw bij de Bradaal;
- de grienden en voormalige kooibossen;
- de afwisseling van open en besloten delen;
- de natuurwaarden rond de Molenkade.

Paveijen/Rietveld

De ontginning van Paveijen en Rietveld stamt uit de 12e eeuw. Het gebied wordt gekenmerkt door hoge waterstanden. In het verre verleden werd het gebied bewoond op de wat hogere delen maar door inklinking van de bodem en hogere waterstanden in de Lek kwam het gebied lager te liggen en ontstonden er problemen met de afwatering. In die tijd zijn veel bewoningsplekken verlaten. De locatie van de toenmalige parochiekerk van Paveijen is nog steeds zichtbaar. Het belang van afwatering in dit gebied is af te lezen uit het stelsel van weteringen. Samen met de Rietveldsewetering zorgden de Holderwetering en de Blokewetering voor de afvoer. In de 13^e eeuw werd daar nog de Nieuwe Wetering aan toegevoegd. Deze doorsnijdt de verkaveling. Het natte karakter komt terug in het gebruik van het landschap. Het vormt het deels open en besloten landschap, vooral ten zuiden van de Nieuwe Wetering, met populierenbossen, grienden en een voormalige eendenkooi. Paveijen vormt een optimaal leefgebied voor de heikikker en biedt plaats aan de poelkikker.

Kernkwaliteiten Paveijen / Rietveld:

- de middeleeuwse strookvormige percelering;
- de middeleeuwse structuur van wegen en weteringen;
- de Oude Vliet;
- kerkplaats/kerkhof van Paveijen;
- 'kerkpad' bij kerkhof van Paveijen;
- de voormalige eendenkooi;
- de grienden en bospercelen;
- de afwisseling van open en besloten delen;
- natuurwaarden.

Hoeven, Liefland, Slijpsteentjes

Dit is een 'rest'ontginning ten noorden van de Kooiweg en Oude Beesdseweg. Deze laatste weg ligt op een oude stroomrug.

Het gebied heeft een nat karakter en is afwisselend open en besloten met graslanden, (voormalige) eendenkooien, grienden en bospercelen. De aanwezige bebouwing staat langs beide Kooiwegen en Oude Beesdseweg. De oudere boerderijen staan op woerden. De westelijke punt van het gebied, Liefland, is door de A2 afgesneden van de rest van het blok. Ook dit gebied is geschikt voor de heikikker en poelkikker.

Kernkwaliteiten Hoeven, Liefland, Slijpsteentjes:

- de middeleeuwse strookvormige percelering;
- het middeleeuws patroon van wegen en wetingen;
- historische bebouwing langs de Kooiweg-West en Kooiweg-Oost;
- de boerderij / schuur aan de Acquoyse Meer;
- de woerden;
- de eendenkooien, grienden en populierenbosjes;
- de afwisseling van open en besloten delen;
- geen bebouwing in het middengebied;
- natuurwaarden.

Vretstrooi

Vretstrooi is in de 12e eeuw ontgonnen en in gebruik als grasland en bos met een waterbergingsfunctie. Het natte karakter is af te lezen aan de aanwezigheid van een eendenkooi en een verdwenen eendenkooi. In het verleden stond er slechts één woning, de kooikerswoning. Tijdens de ruilverkaveling zijn er nieuwe boerderijen gebouwd langs de Zeedijk en Oude Beesdseweg en zijn de percelen wat vergroot. Het middengebied is vrij gebleven van bebouwing. De sluis onder de brug in de Oude Waag had een functie voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De polder Vretstrooi is een waardevol gebied voor een aantal rode lijst soorten dagvlinders en libellen, de poelkikker en de heikikker.

Kernkwaliteiten Vretstrooi:

- de redelijk bewaard gebleven strookvormige percelering;
- de openheid en het ontbreken van bebouwing in het middengebied;
- de Zeedijk en 's-Grevendam;
- de Oude Beesdseweg;
- de sluis onder de brug over de Oude Waag;
- de wetingen;
- de eendenkooi en het kooibos van de verdwenen kooi;
- grienden en populierenbosjes;
- laaggelegen bospercelen, sommige met rabatten, langs de Zeedijk.

Lanxmeer

De polder Lanxmeer is copeontginning en dateert uit de tweede helft van de 11^e eeuw. De contouren van de polder zijn nog heel duidelijk aanwezig met De Meer en de Rijksstraatweg aan de oostkant, de Lanxmeerse Wetering aan de westkant en de Zeedijk aan de zuidkant.

De polder is ontgonnen vanaf De Meer en de Rijksstraatweg. Loodrecht daarop zijn sloten gegraven met allemaal dezelfde lengte. Evenwijdig aan de ontginningsas ligt de achtergrens, de Lanxmeerse Wetering. Het noordelijke deel van Lanxmeer, ten noorden van de N320, maakt deel uit van het stedelijk gebied. Het zuidelijk deel is een open landschap dat in tweeën wordt gedeeld door de spoorlijn uit 1868 met aan beide zijden een weg met verspreide bebouwing. Hierdoor zijn als het ware twee delen ontstaan met elk een eigen sfeer.

De oostkant, met als grens De Meer, heeft het kleinschalige karakter van de hoger gelegen stroomrug met boerderijen, erfbeplanting, boomgaarden en laanbeplanting langs de Rijksstraatweg. De westkant ligt lager en is natter. Het heeft een meer open karakter. Storend in het landschap zijn de aanwezige bedrijven. Het streven is om de eenheid van de polder herkenbaar te laten zijn, De Meer toegankelijk te maken voor wandelaars en fietsers, de Lanxmeerse Wetering beter zichtbaar te maken met beplanting en de Rijksstraatweg als doorgaande eenheid op te waarden.

Kernkwaliteiten Lanxmeer:

- de strookvormige middeleeuwse percelering;
- de openheid van de polder in contrast met Lanxmeer in stedelijk gebied;
- De Meer;
- de Lanxmeersche Wetering;
- de Rijksstraatweg met laanbeplanting;
- de Nieuwe Dijk (Zeedijk);
- de Bisschopsgraaf;
- de Nieuwe Brug;
- de Middelwetering;
- de spoordijk met parallelwegen;
- het Melkbruggetje;
- de spoorbruggen.

3.4. Sociaal-economisch landgebruik

Landbouw

Er zijn op dit moment verschillende landbouwtrends te herkennen:

- Afname van het aantal agrarische bedrijven.
- Schaalvergroting in de landbouw.
- Grond wordt te koop aangeboden.
- Verbreding in de landbouw (recreatie, natuurbeheer).
- Hergebruik voormalige boerderijen.
- Vergrijzing.

Wat er de komende jaren met het agrarische gebied van Culemborg gaat gebeuren is moeilijk te zeggen. Op dit moment hebben nog een 40 tal bedrijven hun bestaan in het buitengebied. Het merendeel zijn melkveebedrijven met de koeien in de wei. Deze vorm van grondgebruik draagt positief bij aan de landelijke beleving van het buitengebied. Gezien de sombere perspectieven in de landbouw is het aannemelijk dat de komende jaren verschillende agrariërs hun bedrijf zullen verkopen of nevendiensten zullen gaan ontwikkelen.

Deze veranderingen kunnen ingrijpende gevolgen hebben voor het “uiterlijk” van het landschap. Het ontstaan van grootschalige melkveebedrijven door het opkopen van stoppende boeren zal bijvoorbeeld een totaal ander beeld opleveren dan het voortbestaan van alle bedrijven door het ontwikkelen van nevendiensten, waarbij minicampings, theehuizen, zorginstellingen, waterbergingsfuncties, natuurontwikkeling en de verkoop van streekeigen producten in het buitengebied verschijnen.

De helft van de ondernemers is 50+ en slechts 10-15 % hiervan heeft opvolging. Er van uitgaande dat bedrijven niet opgekocht worden door agrariërs van elders, betekent dit dat de komende 20 jaar 35- 40% van de bedrijven zal verdwijnen. Met de krimpende landbouw komen veel bedrijfsgebouwen leeg te staan. De boerderijen worden vaak omgezet in een woning. Om verloedering van de gebouwen en het erf tegen te gaan én om economische activiteit op het platteland te behouden is hergebruik of herontwikkeling van leegstaande agrarische bedrijfspanden aanbevelingswaardig. Hierbij kan in sommige gevallen gebruik gemaakt worden van het beleid ten aanzien van de regeling voor vrijgekomen agrarische bebouwing.

Recreatie

De ligging aan de Lek en in het karaktervolle Betuwse landschap vormen perspectiefrijke pijlers onder het toerisme. Daarnaast ligt Culemborg in het centrum van Nederland, op een steenworp afstand van de stadsregio Utrecht en relatief dicht bij andere grote steden. Met andere woorden, een kansrijke situatie voor de ontwikkeling van toerisme. Echter in de praktijk zijn toerisme en recreatie in de gemeente Culemborg nog relatief beperkt ontwikkeld. Toch is de Gemeenteraad en het College van mening dat deze sector meer kansen biedt dan tot nu toe benut worden. De discussie hierover is op gang gekomen naar aanleiding van de regionale visie 2012-2015 “Versterken en Uitbouwen”. In deze visie is het toeristisch-recreatieve programma voor de Gelderse regio Rivierenland geschetst. Het huidige recreatieaanbod in Culemborg kan worden beschreven aan de hand van vier categorieën; verblijf, vermaak, vertier en vervoer.

Verblijf

De verblijfsrecreatieve sector bestaat uit het stacaravanbedrijf Beaugarde, enkele B&B-houders, een gewone camping bij de jachthaven en een SVR- (mini)camping. Voorts kan de jachthaven ook als een vorm van verblijf gezien worden, want deze heeft zowel vaste plaatsen als een passantenhaven. Per saldo worden er dus weinig toeristische bedden aangeboden. Het meest opvallend is het ontbreken van hotelaccommodatie.

Vermaak

Het aanbod aan vermaak is relatief beperkt van omvang. Er zijn in Culemborg enkele te bezoeken en/of te bezichtigen voorzieningen en vermaakactiviteiten in de vorm van evenementen in de kern van de stad. Een andere vorm van vermaak zijn de zelf te ondernemen activiteiten, zoals fiets- en wandelroutes in en door het buitengebied over en langs dijken, uiterwaarden, rivieren, weilanden en griendcultures), historisch stadswandeling onder begeleiding van een gids en verschillende zwem- en sportvoorzieningen.

Vertier

Het aanbod aan horeca is geconcentreerd op en rond de markt, in het centrum van de stad. Er zijn plannen voor horeca in het buitengebied, omdat deze een belangrijke versterking van het toerisme in het buitengebied met zich mee kunnen brengen. Hierdoor wordt er mogelijkheid geboden om wensbare en toepasbare horeca-initiatieven toe te staan. In het voormalige fort Werk aan het Spoel is een veldkeuken gevestigd, welke is gespecialiseerd in biologische streekproducten.

Vervoer

Culemborg heeft een goede ontsluiting op grond van de ligging nabij de A2 en de spoorverbinding. Drie recreatieve fietsroutes verbinden Culemborg met de regionale omgeving. Daarnaast lopen er ook 4 skateroutes vanaf het NS-station in spreekwoordelijke klavertje vier lussen. Door het westen van de gemeente loopt het Waterliniepad, de langeafstandswandelroute langs de hele Nieuwe Hollandse Waterlinie. Overige wandelroutes zijn de stadswandeling, het kikkerpad, de waterwandeling en enkele GPS-routes.

Wonen

Het wonen in het buitengebied was tot de Tweede Wereldoorlog vooral gebonden aan de bedrijvigheid op het platteland. Daarna kwamen er steeds meer mensen in het buitengebied wonen die niet in het buitengebied werkten. Meestal werden bestaande woningen opgeknapt maar soms vond ook volledige nieuwbouw plaats. Mede door schaalvergroting in de landbouw en de uitstoot van arbeidskrachten

wordt de groep mensen steeds kleiner die door hun werk aan het buitengebied verbonden is. Dit proces zet zich nog steeds voort.

Met name in de polder Redichem, de Geeren en langs de Goilberdingerdijk is sprake van een aantal karakteristieke panden. Een belangrijk deel daarvan is in gebruik als woning, soms gaat het om de gehele boerderij.

4. BELEIDSVISIE BUITENGEBIED

Op basis van het beleid en de gebiedskwaliteiten worden gebiedsbestemmingen geformuleerd. Specifieke regelingen ten aanzien van detailbestemmingen (zoals landbouw en wonen) worden in de navolgende hoofdstukken toegelicht.

4.1. Duurzaamheid

Duurzaamheid houdt in dat de keuzes die gemaakt worden ook op lange termijn bijdragen aan een gezonde leef- en werkomgeving. Het begrip duurzaamheid kan worden vertaald in de volgende thema's *profit, planet* en *people*. De doorvertaling van deze duurzaamheidsthema's richten zich op een economische (*profit*), ecologische (*planet*) en sociaal-maatschappelijke (*people*) ontwikkeling. Uitgangspunt voor een duurzame ontwikkeling is dat de drie thema's *people, planet* en *profit* met elkaar in balans te zijn.

Gemeentelijk ruimtelijke ordeningsbeleid

Het bestemmingsplan vormt een onderdeel van het gemeentelijk ruimtelijke ordeningsbeleid waarmee de door de gemeente gewenste duurzaamheid wordt nagestreefd.

Het bestemmingsplan is een belangrijk instrument om ontwikkelingen te faciliteren en belangrijke waarden te beschermen. Ontwikkelingen zullen met name voortvloeien uit de economische en sociaal-maatschappelijke wensen van mensen. Dit zijn de thema's met een hogere dynamiek. De waarden die beschermd moeten worden zullen vooral betrekking hebben op het thema 'planet', in het voorgaande hoofdstuk omschreven als de duurzame onderlegger. Dit zijn waarden met een lage dynamiek en die, als ze verloren gaan, moeilijk kunnen worden hersteld.

Een uitwerking van het begrip duurzaamheid heeft in het bestemmingsplan vorm gekregen door de afweging die gemaakt is tussen de geboden ontwikkelingsmogelijkheden en bescherming van de waarden van de duurzame onderlegger.

Een belangrijke uitwerking van het duurzaamheidsaspect is het streven naar *ruimtelijke kwaliteit*. Ruimtelijke kwaliteit kent de volgende benaderingen:

- wat zie ik? (feitelijke fysieke ruimtelijke kwaliteit),
- hoe ervaar ik het? (belevingswaarde),
- wat heb ik eraan? (ruimte als gebruikswaarde) en
- wat doen we voor de volgende generatie? (toekomstwaarde).

Ruimtelijke kwaliteit wordt nagestreefd door voorwaarden te verbinden aan nieuwe ontwikkelingen. Landschappelijke en architectonische inpassing is hiervoor een belangrijke voorwaarde.

Strategieën

De duurzame ambitie van de gemeente kan op verschillende manieren in het bestemmingsplan worden nagestreefd.

Voorliggend plan betreft hoofdzakelijk een conserverend bestemmingsplan. Er wordt gekozen om ontwikkelingsmogelijkheden te bieden die geen aantasting van de waarden met zich meebrengen. De 'duurzame' waarden die reeds in het gebied aanwezig zijn vormen het toetsingskader voor het al dan niet toestaan van nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast worden ontwikkelingsmogelijkheden geboden indien verzekerd is dat de ontwikkeling als geheel bijdraagt aan de ruimtelijke kwaliteit van het gebied.

4.2. Gebiedsbestemmingen

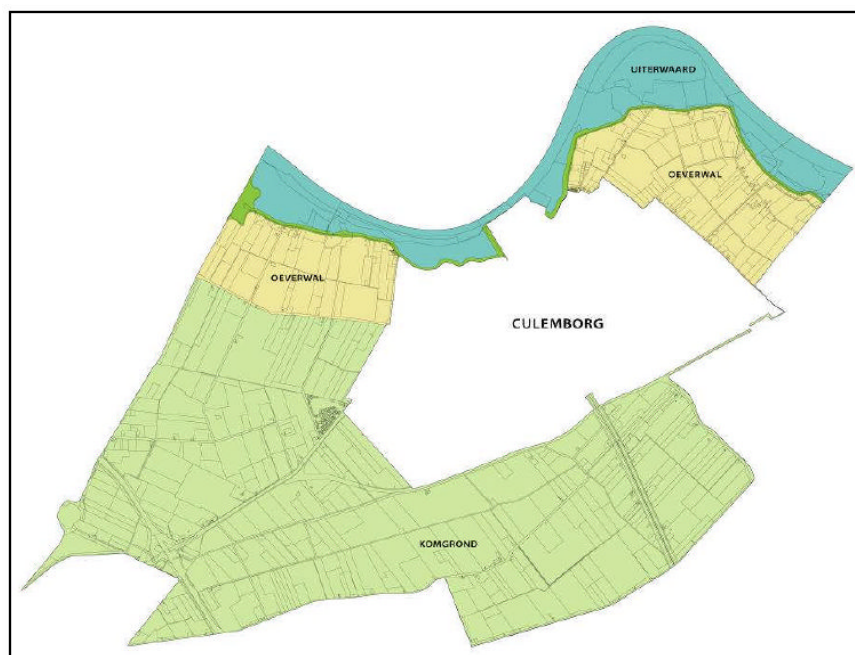
In dit bestemmingsplan is er voor de toekenning van gebiedsbestemmingen gekozen om aan te sluiten op de landschapskenmerken van het plangebied zoals is beschreven in het cultuurhistorisch waardenonderzoek en het Landschapontwikkelingsplan. Het buitengebied van Culemborg maakt onderdeel uit van het rivierenlandschap. Het is gesitueerd in het westelijk rivierengebied, tussen de rivieren Lek en Linge. Hierin kunnen drie landschapstypen worden onderscheiden. Dit betekent dat de volgende gebieden worden onderscheiden, onderverdeeld in deelgebieden:

1. Oeverwallenlandschap/ stroomgordels (incl. dijk):
 - Goilberdingerpolder;
 - Polder Redichem;
 - Koornwaard / Besloten Rekum;
 - De Geeren, 't Hogevelde en Kalveren.

2. Kommenlandschap
 - Tienhoven;
 - Prijs;
 - Paveijen/Rietveld/Korte Hoeven;
 - Vretstrooi;
 - Lanxmeer.

3. Uiterwaarden
 - Goilberdingerwaard (inclusief Baarsemwaard);
 - Lazaruswaard;
 - Redichemse waard;

- Beusichemse waard.

Afbeelding gebiedsbestemmingen

Het beleidsuitgangspunt is het behoud en de versterking van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden / kwaliteiten.

De verschillende binnendijkse gebieden zijn voorzien van de gebiedsbestemming Agrarisch met Waarden - Landschap 1 (oeverwal) respectievelijk 2 (komgrond). In de bestemmingen worden de landschappelijke waarden benoemd en beschermd. Daarnaast worden per landschapstype de ontwikkelingsmogelijkheden binnen de agrarische bouwvlakken gedifferentieerd.

Naast de agrarische gebieden met Landschapswaarden, zijn er ook agrarische gebieden met Natuur- én Landschapswaarden. Dit zijn de gebieden die behoren tot de EHS (verwevings- en verbindingszones). Deze gebieden zijn voorzien van een afzonderlijke bestemming, namelijk: Agrarisch met waarden - Natuur en Landschap. In deze gebieden zijn de ontwikkelingsmogelijkheden meer beperkt. Daarnaast kan de bestemming in deze gebieden worden gewijzigd naar de bestemming Natuur.

De uiterwaarden zijn conform het feitelijk gebruik en eigendom bijna in zijn geheel bestemd als Natuur, met uitzondering van de Lazaruswaard die nog in agrarisch medegebruik is en derhalve bestemd als Agrarisch met waarden – Natuur en Landschap.

5. BESTEMMINGSREGELING SOCIAAL-ECONOMISCH GEBRUIK

Rond de thema's die zijn genoemd in dit hoofdstuk vindt de grootste dynamiek in het buitengebied plaats. Voor deze onderwerpen is het van belang ruimte te bieden waar gewenst, maar dit te balanceren met de waarden die beschermd moeten worden. Het eenzijdig beperken van de mogelijkheden van de inwoners en ondernemers zal ten koste gaan van de leefbaarheid van het buitengebied. Een zekere mate van beperking van de ontwikkelingsmogelijkheden is echter nodig, om ook de aanwezige waarden voldoende te beschermen. Ontwikkelingen die bijdragen aan een versterking van de waarden, bijvoorbeeld sloop van overtollige bebouwing, worden waar mogelijk gefaciliteerd.

5.1. Landbouw

5.1.1 Bouwvlakken

Toekenning bouwvlakken

Het doel van de actualisatie ten aanzien van de aanwezige agrarische bedrijven is een reëel bouwvlak toe te kennen. Agrarische bouwvlakken zijn in principe toegekend indien in het geldende bestemmingsplan sprake is van een agrarische bouwaanduiding en feitelijk nog steeds sprake is van bedrijfsmatige agrarische activiteiten. Indien bedrijfsactiviteiten beëindigd zijn is een woonbestemming voorgesteld.

Een exacte ondergrens voor de minimale omvang van een agrarisch bedrijf om in aanmerking te komen voor een bouwvlak is niet te geven.

Bij de toekenning van een agrarisch bouwvlak is vastgehouden aan navolgende indicatieve richtlijnen:

- aan alle agrarische locaties met een bedrijfsomvang boven 20 NGE is een agrarisch bouwvlak toegekend;
- aan agrarische locaties met een bedrijfsomvang beneden 20 NGE (volgens CBS ondergrens voor een reëel agrarisch bedrijf) is per locatie bekeken welke bestemming wordt toegekend;
- aan alle vigerende agrarische locaties met een bedrijfsomvang beneden 10 NGE is een woonbestemming toegekend.

Locaties waar uitsluitend hobbymatige agrarische activiteiten plaats vinden zijn niet voorzien van een agrarische bestemming maar hebben een woonbestemming gekregen.

Het kan voorkomen dat het, ondanks beëindiging van het bedrijf, toch gewenst is om deze alsnog als agrarisch bedrijf te bestemmen,

aangezien de locatie geschikt wordt geacht voor hervestiging van agrarische bedrijvigheid. Aan dergelijke locaties van voormalige bedrijven is een passend agrarisch bouwvlak toegekend.

Omvang bouwvlakken

In de huidige situatie zijn de bouwvlakken van de agrarische bedrijven niet op de plankaart in getekend, maar in de regels vastgelegd (zogenoeten verbale bouwvlakken) met een omvang van 1 hectare. In het nieuwe bestemmingsplan zijn de bouwvlakken wel vastgelegd op de kaart. Redenen hiervoor zijn de wettelijke standaardisering van bestemmingsplannen en dat het vastleggen van de bouwvlakken meer duidelijkheid en rechtszekerheid geeft over de omvang en ontwikkelingsruimte.

De vorm en omvang van de agrarische bouwvlakken zijn in beginsel bepaald op basis van de feitelijke situatie met betrekking tot eigendom, bestaande bebouwing en gebruik aan de hand van recente luchtfoto's en kadastrale ondergrond. Daarnaast is gelet op de vigerende regeling en zijn de bedrijfsvoering en het landschap, op basis van cultuurhistorisch onderzoek, meegewogen.

Alle agrarische bebouwing, inclusief de bedrijfswoning, maar ook de kuilvoerplaten, silo's en erfverharding moeten binnen het agrarisch bouwvlak worden opgenomen. Er geldt een uitzondering voor erfbeplanting, deze mag ook buiten het bouwvlak worden geplaatst. Het op basis van bovenstaande geconstrueerde bouwvlakvoorstel is aan ieder vigerend agrarisch bedrijf ter beoordeling toegezonden. Ingediende reacties zijn beoordeeld en hebben, indien mogelijk, geleid tot een aanpassing van het bouwvlakvoorstel.

Aan bestaande agrarische bedrijfslocaties, waar momenteel geen agrarische bedrijfsmatige activiteiten meer plaatsvinden, maar die hiervoor wel geschikt worden geacht zijn voorzien van een verkleind agrarisch bouwvlak van 0.5 ha.

Aard van de bedrijvigheid

Het aantal agrarische bedrijven in het buitengebied van Culemborg is beperkt. In de bestemmingsregeling is uitgegaan van grondgebonden agrarische bedrijven (akkerbouw, rundveehouderij, paardenhouderij). Binnen een agrarisch bouwvlak mag een grondgebonden agrarisch bedrijf (waaronder ook een productiegerichte paardenhouderij) worden uitgeoefend.

Bedrijven die in de huidige situatie een andere vorm van agrarische bedrijfsvoering beoefenen (bijvoorbeeld intensieve veehouderij) al dan niet in combinatie met een grondgebonden agrarisch bedrijf zijn specifiek

aangeduid, met de nadere aanduiding 'iv' respectievelijk 'specifieke vorm van agrarisch – niet grondgeboden' ter plaatse van de vergunde champignonkwekerij.

5.1.2 Nieuw- en hervestiging agrarische bedrijven

Nieuwvestiging (vestiging op een geheel nieuwe locatie, waar voorheen geen agrarische bebouwing was toegestaan) van een agrarisch bedrijf is in het buitengebied in beginsel niet toegestaan.

Datzelfde geldt voor hervestiging van een agrarisch bedrijf (= vestiging op een locatie waar in het verleden sprake was van een agrarisch bedrijf, maar waar in het huidige geldende plan reeds een niet-agrarische bestemming (bijvoorbeeld wonen of bedrijf) is opgenomen).

Indien sprake is van verplaatsing van een agrarisch bedrijf binnen de gemeente vanuit een kwetsbaar gebied naar een primair agrarisch gebied zal een afzonderlijke ro-procedure gevolgd worden. Reden hiervoor is dat dergelijke ontwikkelingen maatwerk vereisen. Op basis van een concreet initiatief zal moeten worden beoordeeld of medewerking kan worden verleend.

5.1.3 Ontwikkelingsmogelijkheden agrarische bedrijven

Uitbreiding

In het vigerende bestemmingsplan worden geen mogelijkheden geboden ten behoeve van de vergroting van het (verbale) agrarisch bouwvlak. De ontwikkeling in het landelijk gebied vraagt om nieuwe beleidsregels voor schaalvergroting.

Grondgebonden agrarische bedrijven

Indien het toegekende bouwvlak ontoereikend is kan via afwijking realisering van sleufsilos ten behoeve van kuilvoeropslag aangrenzend aan het bestaande bouwvlak worden toegestaan tot een maximum van 0,5 ha, mits dit aantoonbaar noodzakelijk is en de sleufsilos landschappelijk wordt ingepast. Oprichting van gebouwen is hier niet toegestaan.

Voor uitbreidingen met een grotere omvang en/of ten behoeve van de oprichting van nieuwe bedrijfsgebouwen wordt in dit bestemmingsplan een vergroting van een agrarisch bouwvlak tot maximaal 1,5 ha binnenplannen onder randvoorwaarden mogelijk gemaakt via een wijzigingsbevoegdheid.

Bij toepassing zal de noodzaak van uitbreiding worden getoetst. Aangevoerd moeten worden dat het een duurzame ontwikkeling betreft die landschappelijke, hydrologische, cultuurhistorische en

natuurwaarden, alsmede omliggende functies en milieuwaarden niet onevenredig beperkt of aantast. Daarnaast dient bij een voorgenomen uitbreiding van het agrarisch bouwvlak een landschapsplan te worden overlegd. Hiermee dient een zorgvuldige landschappelijke inpassing te worden gewaarborgd en kan worden aangetoond dat de openheid van het landschap niet wordt aangetast.

Intensieve veehouderij bedrijven

In het buitengebied zijn 4 intensieve veehouderijen aanwezig. Er worden geen uitbreidingsmogelijkheden ten behoeve van intensieve veehouderij (binnenplans) geboden, maar de bestaande rechten zijn in het bestemmingsplan opgenomen. Indien er initiatieven zijn voor uitbreiding van een intensieve veehouderij (tak) kan dit in een afzonderlijke ruimtelijke procedure worden geregeld. Hierbij kan maatwerk worden geleverd. Daarnaast kunnen de exacte gevolgen voor Natura 2000 gebieden worden berekend.

Omschakeling

Vanwege de ontwikkelingen in de landbouw ten aanzien van schaalvergroting, verbreding en intensivering, is het gewenst nadere regels op te nemen over de omschakelingsmogelijkheden. De (provinciale) Ruimtelijke Verordening stelt verder dat nieuw- en hervestiging van glastuinbouw niet mogelijk is in het buitengebied van Culemborg.

Gelet op de aard en omvang van het plangebied zijn de volgende uitgangspunten voor omschakelingsmogelijkheden gehanteerd:

- Omschakeling naar een grondgebonden agrarisch bedrijf is bij recht mogelijk;
- Omschakeling naar een intensieve veehouderij (tak) is niet toegestaan;
- Omschakeling naar een glastuinbouw bedrijf is eveneens niet toegestaan;
- Omschakeling naar andere vormen van agrarische bedrijvigheid zijn binnen het bestemmingsplan onder voorwaarden mogelijk gemaakt. De landschappelijke kwaliteit van het buitengebied is hierbij een belangrijk toetsingskader.

Verbreding (nevenactiviteiten)

In Culemborg is er grote behoefte om een regeling voor nevenactiviteiten op te nemen. De nevenactiviteiten kunnen zich ondermeer richten op agrarisch verwante bedrijvigheid, kinderdagverblijf, recreatieve voorzieningen, zorg (boerderijen), kleinschalige horeca, caravanstalling en onderschikte detailhandel in streekgebonden producten. Ook kleinschalige vergaderfaciliteiten kunnen als nevenactiviteit worden

toegestaan, mits dit een bijdrage levert aan het behoud van waardevolle bebouwing.

Ten aanzien van de maatvoering van de activiteiten stelt het regionale en provinciale beleid het volgende: Maximaal 25% van het bebouwd oppervlak tot een maximum van 350 m² van de bedrijfsgebouwen is te gebruiken voor niet-agrarische nevenfuncties. Inpandige statische opslag kan worden uitgezonderd van de maximale oppervlakte, mits de opslag inpandig in bestaande bedrijfsgebouwen plaats vindt. Het is niet toegestaan om voor uitbreiding van de caravanstallingsactiviteiten het bouwvlak uit te breiden.

Uitgangspunt van de bestemmingsregeling is het provinciale beleid. Er zijn regels voor de verlening van een omgevingsvergunning opgenomen waarmee bepaald wordt onder welke voorwaarden een activiteit kan worden toegestaan. Voorwaarden betreffen onder meer de omvang van de activiteit en de gevolgen voor het landschap.

Uitgangspunt hierbij is dat de nevenactiviteit ondergeschikt moet blijven aan de agrarische hoofdfunctie. Bovendien dient er geen sprake te zijn van een aanzienlijke verkeersaantrekkende werking.

Reeds aanwezige nevenactiviteiten op agrarische bedrijven zijn specifiek in het plan geregeld, waarbij bestaande rechten gerespecteerd zijn.

Zorgboerderijen

Een zorgfunctie is mogelijk als nevenactiviteit bij een agrarisch bedrijf. Indien de zorgfunctie de hoofdfunctie wordt, is er sprake van een functieverandering. Het VAB-beleid is op deze situaties van toepassing. Voor deze situaties dient een buitenplanse ruimtelijke procedure te worden doorlopen. De vorm van zorgboerderijen en het bepalen van de ruimtelijke effecten zijn maatwerk.

5.1.4 Gentechnologie

In 2004 is door de gemeenteraad van Culemborg een motie aangenomen ter bestrijding van Genetische gemanipuleerde gewassen. Dit betreft gewassen, waarvan de genen door de mens handmatig en gericht zijn veranderd, ten behoeve van het resistent maken tegen ziekten of tegen bepaalde bestrijdingsmiddelen, danwel om extra voedingsstoffen te bevatten of onder slechtere omstandigheden te kunnen groeien. Dit kan bijvoorbeeld maïs, katoen, koolzaad of suikerbieten betreffen.

In deze motie staat dat bestemmingsplannen het telen van genetisch gemanipuleerde gewassen moet uitsluiten. Het heeft dus geen betrekking op het op *klassieke* wijze kruisen van gewassen. In het bestemmingsplan buitengebied is in de relevante bestemmingen in de gebruiksbepalingen de teelt van genetisch gemanipuleerde gewassen uitgesloten.

5.1.5 Duurzame energieopwekking

Duurzame energieopwekking vormt een belangrijk thema in recente milieu- en klimaatdiscussies en kan een interessante vorm van verbreding zijn voor agrariërs. In het vigerende bestemmingsplan zijn voor deze ontwikkelingen geen regels opgenomen. In het voorliggende bestemmingsplan zijn de fysieke ingrepen hiervoor gefaciliteerd, voor zover dit aansluit op de andere doelstellingen voor het bestemmingsplan.

Warmte/koude-opslag, wind- en zonne-energie

De gemeente wenst de opwekking van duurzame energie te stimuleren. Voorzieningen ten behoeve van opwekking van zonne-energie evenals warmte/koude-opslag (wko) zijn bij recht toegestaan, mits het een ondergeschikte activiteit betreft en past binnen de maatvoering van de bouwvoorschriften van de detailbestemmingen. Ten aanzien van wko kan het zijn dat vanwege archeologische verwachtingswaarden, beperkingen gelden.

Oprichting van windturbines ten behoeve van windenergie is in dit bestemmingsplan niet toegestaan. Eventuele initiatieven hiertoe kunnen desgewenst met een aparte bestemmingsplan procedure gerealiseerd te worden.

Kleinschalige windmolens

Er is wel een afwijkingsmogelijkheid opgenomen om onder voorwaarden binnen het bouwvlak of tot maximaal 10 meter buiten het bouwvlak een kleine windturbine op te richten (tot maximaal 15 meter (ashoogte) en 20 meter (tiphoogte)) teneinde initiatieven ten aanzien van duurzame en groene energie te stimuleren, mits de landschappelijke kwaliteit niet verslechtert. Betreffende afwijking is alleen van toepassing voor gronden, die zijn bestemd als Agrarisch met waarden – Landschap 1 respectievelijk Agrarisch met waarden – Landschap 2. Voor gronden bestemd als Agrarisch met waarden – Natuur en Landschap is oprichting van kleine windturbines niet toegestaan.

Mestbewerking, mestverwerking en biomassavergisting

In het vigerende bestemmingsplan wordt mestopslag niet mogelijk gemaakt. Gelet op de grote diversiteit aan installaties en technieken en mogelijke milieueffecten zijn grootschalige ontwikkelingen m.b.t. mestbewerking, mestverwerking en biomassavergisting ook in het nieuwe bestemmingsplan niet toegestaan. In een afzonderlijke planologische procedure kunnen alle mogelijk in het geding zijnde belangen en waarden op de voorgenomen locatie tegen elkaar afgewogen worden.

Kleinschalige initiatieven m.b.t. mestbewerking en – verwerking op bedrijfsniveau ten behoeve van het eigen bedrijf, vallen wel onder de bestemmingsomschrijving van het begrip agrarisch bedrijf. Mits dergelijke initiatieven voldoen aan de (regulier) gestelde maatvoeringen voor een agrarisch bedrijf worden hier, planologisch gezien, verder geen beperkingen aan gesteld en wordt dit dus toegestaan. Bij afwijkende maatvoeringen zal een afzonderlijke planprocedure noodzakelijk zijn.

5.1.6 Teeltondersteunende voorzieningen

Op de oeverwallen zijn tuinbouw- en fruitteeltbedrijven aanwezig. Deze bedrijven maken in toenemende mate gebruik van teeltondersteunende voorzieningen (hierna: TOV). Voorbeelden van TOV zijn hagelnetten, plastic overkappingen, stellingen en containervelden. Voor verschillende teelten van fruit en bomen zijn verschillende teeltondersteunende voorzieningen nodig. Bij de teelt van hardfruit zijn hagelnetten de meest gebruikte vorm van TOV. Voor aardbeien wordt veel gebruik gemaakt van stellingen en bij steenfruit worden plastic overkappingen gebruikt.

De aanvaardbaarheid van TOV in een gebied is mede afhankelijk van de aard en de verschijningsvorm in relatie tot de benoemde kwaliteit van het gebied. Bij de beoordeling van de aanvaardbaarheid van TOV zijn de volgende ruimtelijke criteria in de afweging betrokken:

- grondgebonden / niet-grondgebonden;
- langdurig (langer dan 8 maanden aanwezig) / tijdelijk;
- laag (max 1,5 m) / hoog (max 6 m);
- open / dicht;
- situering (binnen/buiten bouwperceel);
- oppervlakte (gedifferentieerd naar soort TOV).

Het plaatsen van TOV kan enerzijds het kleinschalige karakter van de oeverwallen en anderzijds de openheid in het kommengebied aantasten. Door het toetsen van noodzaak, situering en handhaven van de tijdelijkheid wordt voorkomen dat afbreuk wordt gedaan aan het karakter van het gebied.

De regio Rivierenland heeft in samenspraak met enkele gemeentes en vakorganisaties een handreiking opgesteld voor het beleid ten aanzien van TOV, waar in het bestemmingsplan bij is aangesloten. Het is aan de gemeente om af te wegen of het toestaan van tijdelijke TOV zich verhoudt tot de aanwezige natuur- en landschapswaarden.

Oprichting van permanente teeltondersteunende voorzieningen is uitsluitend toegestaan binnen het agrarisch bouwvlak.

Op de oeverwal wordt buiten het agrarisch bouwvlak de oprichting van tijdelijke TOV op de oeverwal tot een maximaal toegestane hoogte van 1,5 meter bij recht toegestaan.

Voor hogere tijdelijke TOV kan via afwijking een hoogte van maximaal 3 meter worden toegestaan. Daarnaast kunnen de permanente constructiepalen ten behoeve van de oprichting van hagelnetten waarvoor een maximaal toegestane hoogte van 6 meter geldt. Hiervoor dient wel een nadere toetsing aan mogelijke negatieve effecten op de natuur- en landschapswaarden /kernkwaliteiten te worden uitgevoerd, via de aanvraag van een omgevingsvergunning. Een van de randvoorwaarden is dat er een landschappelijke toets plaats vindt.

In de overige gebieden worden geen tijdelijke TOV toegestaan buiten het agrarisch bouwvlak. Reden is dat de landschappelijke waarden, zoals openheid, worden aangetast. Daarnaast zijn hier minder bedrijven die behoefte hebben aan TOV's.

5.1.7 Bedrijfswoning

Aantal woningen

Per agrarisch bedrijf is één bedrijfswoning toegestaan. Bestaande bedrijfswoningen zijn positief bestemd. Oprichting van een nieuwe tweede bedrijfswoning kan uitsluitend via een afzonderlijke ruimtelijke procedure worden toegestaan.

Omvang bedrijfswoning

In het huidige bestemmingsplan mag een bedrijfswoning een omvang hebben van maximaal 125 m². De gehanteerde goot- en bouwhoogte zijn respectievelijk 3 en 8 meter. Via ontheffing kunnen deze hoogtes gewijzigd worden naar 6 en 10 meter.

De maatvoering voor goot- en bouwhoogte is conform het vigerende plan opgenomen. Het is gebruikelijk om de omvang van de woning in aantal kubieke meters (m³) weer te geven. Ook de ontwikkelingsmogelijkheden voor woningen uit het VAB- beleid is in m³ opgenomen. Derhalve is een maatvoering van 700 m³ als maximale inhoud opgenomen voor bedrijfswoningen. Dit komt globaal overeen met een woning van 125 m² en een goot- en bouwhoogte van 3 en 8 meter.

5.1.8 Plattelandswoning

Door het Rijk is recent wetgeving opgesteld ten aanzien van de 'plattelandswoning'. Deze wetgeving gaat in op de problematiek dat geen burgerbewoning mag plaatsvinden in een voormalige agrarische

bedrijfswoning. Door deze bewoning zou het agrarische bedrijf, waartoe de woning voorheen behoorde, negatieve effecten kunnen ondervinden in de bedrijfsvoering, voornamelijk ten aanzien van milieuaspecten zoals geur en geluid.

De oplossing van de problematiek rond de plattelandswoningen is voor een belangrijk deel gezocht in aanpassing van wet- en regelgeving op het terrein van milieu. Hierbij wordt geregeld dat voortaan alleen nog het planologische regime bepalend zal zijn voor de mate van bescherming tegen nadelige milieueffecten die aan een woning toekomt, en niet langer het – al dan niet met dat planologische regime strijdige – feitelijke gebruik.

Deze nieuwe regelgeving heeft alleen betrekking op afgesplitste bedrijfswoningen en het voormalig bedrijf waar deze woning toe behoorde. In andere gevallen blijft de huidige milieu wet- en regelgeving van kracht.

Doorwerking in bestemmingsplan

Binnen het plangebied bevinden zich een aantal agrarische bedrijfslocaties waar de voormalige (veelal 2^e) agrarische bedrijfswoning geen onderdeel meer uitmaakt van het agrarisch bedrijf.

Betreffende bestaande locaties in agrarisch gebied zijn op de verbeelding voorzien van een specifieke aanduiding ('wonen') waarmee burgerbewoning van deze (voormalige) agrarische bedrijfswoning door derden in de gebruiksregels expliciet wordt toegestaan.

Door de specifieke aanduiding wordt aangegeven dat er geen sprake is van een agrarische bedrijfswoning maar evenmin van een burgerwoning. Met de voorgestane regeling wordt de strijdigheid met het bestemmingsplan opgeheven en kunnen er binnen de kaders van het bestemmingsplan omgevingsvergunningen worden verleend (zodat hier indien gewenst ook verbouwingen aan kunnen worden verricht).

5.2. Hergebruik vrijkomende agrarische bedrijfslocaties

In het regionaal 'Beleidskader Hergebruik Vrijgekomen Agrarische Bedrijfsbebouwing in het Buitengebied' van de regio Rivierenland wordt een aantal voorwaarden beschreven waaronder hergebruik van agrarische bedrijfsgebouwen voor andere functies mogelijk is. Door hergebruik en functieverandering van vrijgekomen agrarische bedrijfsbebouwing in het buitengebied willen de samenwerkende gemeenten de vitaliteit en de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit van het buitengebied behouden en vergroten, zonder daarbij de ontwikkelingsmogelijkheden voor agrarische bedrijven te beperken.

Funcieverandering naar wonen

In het beleid wordt een aantal uitgangspunten beschreven waaraan hergebruik en funcieverandering in alle gevallen moet voldoen. Onder de gestelde voorwaarden kan vrijgekomen agrarische bedrijfsbebouwing worden hergebruikt voor woondoeleinden. Daarnaast worden mogelijkheden geboden voor sloop van de vrijgekomen agrarische bedrijfsbebouwing en vervangende nieuwbouw, waarbij alle voormalige bedrijfsbebouwing gesloopt dient te worden. Belangrijkste voorwaarde is dat de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit van het gebied door de funcieverandering vergroot wordt.

Funcieverandering naar werken

In het beleid wordt voor agrarische bedrijfsbebouwing onder een aantal voorwaarden de mogelijkheid geboden om een volledige funcieverandering van een agrarische- naar een bedrijfsmatige functie te ondergaan. Er is alleen plaats voor bedrijvigheid die aan het buitengebied gebonden is, recreatieve voorzieningen en overige kleinschalige bedrijvigheid die qua karakter en uitstraling in het buitengebied past. Ook is er voor een aantal soorten bedrijven een maximale omvang opgelegd. Ook hierbij is de vergroting van de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit van het gebied een voorwaarde.

Doorwerking in het bestemmingsplan

Vanwege de locatiespecifieke ontwikkelingen en randvoorwaarden is bovenstaand VAB-beleid niet in het bestemmingsplan opgenomen. Initiatiefnemers kunnen via een buitenplanse procedure een verzoek indienen voor funcieverandering. Op basis van het regionaal beleidskader voor funcieverandering en ander relevant beleid, zoals bijvoorbeeld het beleid voor landschap en cultuurhistorie, wordt per locatie de afweging gemaakt of het VAB beleid toegepast kan worden. Hierbij wordt beoordeeld of de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteiten verbeterd kunnen worden door de funcieverandering. Wanneer dat het geval is zullen er voor de locatie specifieke randvoorwaarden worden gesteld aan bijvoorbeeld de erfinrichting, landschappelijke inpassing, maximale bebouwingsomvang en architectuur op basis van de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de locatie.

Uitsluitend functiewijziging van een agrarische bedrijfswoning naar een burgerwoning wordt in dit plan (binnenplans) via een wijzigingsmogelijkheid mogelijk gemaakt, in geval van de beëindiging van bedrijfsmatige agrarische activiteiten op een locatie, zie hieronder.

De locaties die in het vorige bestemmingsplan nog bestemd waren voor agrarische doeleinden, maar waar de bedrijfsmatige agrarische activiteiten inmiddels zijn beëindigd en de locatie niet bijzonder geschikt

wordt geacht voor hervestiging van agrarische bedrijvigheid, zijn op de verbeelding bij dit plan bestemd als 'Wonen'. De locaties zijn daarnaast tevens voorzien van de aanduiding 'specifieke vorm van wonen - voormalige agrarische bedrijfsgebouwen'. De aanduiding heeft uitsluitend een informatief karakter, om expliciet aan te geven dat ook deze (inmiddels niet voor agrarische doeleinden bestemde) locaties in aanmerking kunnen komen voor de hergebruikregeling van voormalige agrarische bedrijfsbebouwing middels een buitenplanse procedure.

Locaties, waar nog voormalige agrarische bedrijfsgebouwen aanwezig zijn, maar waarvan de locatie reeds in een eerder stadium (voor het bestemmingsplan buitengebied 1998) is omgezet naar een woonbestemming kunnen overigens ook in aanmerking komen voor hergebruik van de voormalige agrarische bedrijfsbebouwing middels een buitenplanse procedure.

Functiewijziging van de bedrijfswoning

De bestaande bedrijfswoning (met bijgebouwen) kan worden hergebruikt als burgerwoning (met bijgebouwen). De maximaal toegestane inhoud van de woning bedraagt 600 m³ of de bestaande inhoud als die al groter is. Indien een woning deel uitmaakt van een bestaand woonboerderijpand mag het gehele bestaande woonboerderijpand worden benut voor de woonbestemming.

5.3. Burgerwoning

Omvang woning

In het huidige bestemmingsplan mag een burgerwoning een omvang hebben van maximaal 100 m². De gehanteerde goot- en bouwhoogte zijn respectievelijk 3 en 8 meter.

De maatvoering voor goot- en bouwhoogte is conform vigerend plan opgenomen. Het is echter gebruikelijk om de omvang van de woning in aantal kubieke meters (m³) weer te geven. Derhalve is een maatvoering van 600 m³ als maximale inhoud opgenomen voor een burgerwoning. Dit is vergelijkbaar met een woning van 100 m² (exclusief ondergrondse ruimten, zoals kelders) en een goot- en bouwhoogte van 3 en 8 meter.

Een verdere uitbreiding van de woning boven de maximale inhoudsmaat is enkel mogelijk via een aparte procedure, buiten het bestemmingsplan om, waarin gemotiveerd aangetoond dient te worden dat het voornemen bijdraagt aan versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Er dient een substantiële verbetering in aankleding en omgeving plaats te vinden, waarmee de aanwezige cultuurhistorische en landschapswaarden ter plaatse worden versterkt.

Herbouw woning

Vervangende nieuw- en herbouw op eenzelfde locatie van een bestaande burgerwoning in het buitengebied is rechtstreeks toegestaan, mits geen sprake is van een monument.

Herbouw op een andere locatie binnen het bestemmingsvlak kan uitsluitend met behulp van een omgevingsvergunning mogelijk gemaakt worden; daarvoor zijn randvoorwaarden in het plan opgenomen. Zo dient aangetoond te worden dat de nieuwe locatie in ruimtelijk, stedenbouwkundig, milieuhygiënisch en/of verkeerstechnisch opzicht aanvaardbaar is, er wordt zekerheid verschaft dat de oude woning wordt gesloopt en er sprake is van een zorgvuldige landschappelijke inpassing.

Bijbehorende bouwwerken

Bij burgerwoningen zijn bijbehorende bouwwerken (waaronder aanbouwen, bijgebouwen en overkappingen) toegestaan tot een maximum oppervlak van 100 m² met een maximale goot- en nokhoogte van respectievelijk 3 meter en 6 meter.

Woningsplitsing

Het is gewenst cultuurhistorisch waardevolle bebouwing te behouden. Het behoud kan verzekerd worden door een functie aan de bebouwing toe te kennen en leegstand en verkrotting tegen te gaan. Woningsplitsing is hier een voorbeeld van. Het bestemmingsplan biedt mogelijkheden voor woningsplitsing, mits dit ten behoeve komt van het behoud van gemeentelijke of Rijksmonumenten.

Een van de gestelde voorwaarde voor woningsplitsing is onder meer dat de verschijningsvorm gehandhaafd blijft. Daarnaast geldt als één van de voorwaarden, dat de bijbehorende bedrijfsgebouwen worden gesloopt, tenzij deze gebouwen monumentale kwaliteiten of anderszins cultuurhistorisch beeldbepalende kwaliteiten bezitten.

Paardenbakken

Een paardenbak betreft een niet-overdekte piste met een andere ondergrond dan gras, kennelijk ingericht voor het africhten en/of trainen van paarden en pony's evenals het berijden ervan. Paardenbakken, inclusief eventueel bijbehorende voorzieningen mogen binnen het agrarisch bouwvlak dan wel woonbestemmingsvlak worden opgericht. Hierbij geldt als randvoorwaarde, dat de paardenbak achter de rooilijn van de bebouwing dient te worden gesitueerd. Bovendien is oprichting van lichtmasten of andere verlichtingsvormen (zoals aanlichting) niet toegestaan.

Oprichting van een paardenbak buiten het agrarisch bouwvlak danwel woonbestemmingsvlak is in beginsel niet toegestaan. Indien binnen het agrarisch bouwvlak dan wel woonbestemmingsvlak geen ruimte is voor situering van de paardenbak, kan uitsluitend ten behoeve van hobbymatig gebruik middels een afwijkingsbevoegdheid een paardenbak ook buiten het bestemmingsvlak worden gerealiseerd. Randvoorwaarden betreffen onder meer dat de paardenbak dan wordt gerealiseerd aangrenzend aan het bestemmingsvlak, de omvang beperkt blijft tot maximaal 800 m², de hoogte maximaal 1,5 m bedraagt en de paardenbak landschappelijk wordt ingepast. Bovendien geldt ook hier dat oprichting van lichtmasten of andere verlichtingsvormen (zoals aanlichting) niet is toegestaan. Bovenstaande voorwaarden zullen bij de aanvraag van de omgevingsvergunning worden getoetst. Bovendien dient de locatie te zijn gelegen in Agrarisch gebied met waarden – Landschap 1 respectievelijk Agrarisch met waarden – Landschap 2. In Agrarisch gebied met waarden – Natuur en Landschap wordt oprichting van een paardenbak buiten het bouwvlak sowieso niet toegestaan.

Hobbymatig gebruik

Locaties waar sprake is van hobbymatige agrarische bedrijvigheid zijn voorzien van een woonbestemming. Hiervoor gelden dezelfde regels als voor de overige burgerwoningen. Bij alle burgerwoningen is het hobbymatig houden van (klein)vee toegestaan.

Mantelzorg

Het geldende bestemmingsplan voor het buitengebied kent geen regeling voor mantelzorg. In de recent vastgestelde plannen voor het stedelijk gebied is wel een regeling voor mantelzorg opgenomen. In het nieuwe bestemmingsplan is de bestemmingsregeling hierop afgestemd. Dit betekent dat de zorgfunctie binnen het hoofdgebouw, maar ook in een bijgebouw of tijdelijke woonunit gesitueerd mag worden. De mantelzorg moet noodzakelijk zijn. Daarnaast moet duidelijk zijn wie de zorgbehoevende is of zorgbehoevenden zijn. Om een en ander te bepalen wordt door de gemeente extern advies ingewonnen.

Beroep/ bedrijf aan huis

Uitoefening van een aan-huis-verbonden beroep (op administratief, juridisch, medisch, therapeutisch, kunstzinnig, ontwerptechnisch of hiermee gelijk te stellen terrein) is binnen de woonbestemming alsmede de agrarische bedrijfswoning bij recht toegestaan, mits wonen de hoofdfunctie blijft en de betreffende functie geen belemmeringen voor de omgeving opwerpt. Daarnaast is als aanvulling op de woonfunctie ook andere (kleinschalige) bedrijvigheid toegestaan, mits dit plaatsvindt

binnen bestaande bebouwing. De woonfunctie is en blijft de overheersende functie. Gedacht moet worden aan een 'eenmans' loodgietersbedrijf, schildersbedrijf, aannemersbedrijf enzovoorts.

Het kan wenselijk zijn om dergelijke kleinschalige activiteiten aan huis mogelijk te maken. Voorkomen moet echter worden dat dergelijke aan huis verbonden activiteiten uitgroeien tot grotere niet-agrarische bedrijven. Als de toegestane oppervlakte niet meer volstaat voor de bedrijfsactiviteit, zal de activiteit niet meer aan huis mogen worden uitgeoefend; in het buitengebied is een toename van het aantal niet-agrarische bedrijven niet gewenst. Als een grotere oppervlakte benodigd is, zal het bedrijf moeten verhuizen naar een geschikte locatie in één van de kernen.

Via een afwijking kan onder navolgende voorwaarden voor bedrijfsmatige activiteiten bij de woonfunctie een vergroting van de toegestane oppervlakte worden toegestaan:

- De omvang van de activiteit mag niet meer bedragen dan 90 m² ;
- Het gebruik mag niet leiden tot een onevenredige aantasting van de verkeersontsluiting- en parkeersituatie ter plaatse;
- Opslag en stalling vinden uitsluitend inpandig plaats;
- De activiteit wordt uitgeoefend door de bewoner;
- Detailhandel is niet toegestaan, uitgezonderd een beperkte verkoop als ondergeschikte activiteit en wel in verband met de activiteit;
- De activiteit moet qua aard, uitstraling en milieubelasting passend zijn in een woonomgeving;
- De activiteit heeft een milieucategorie 1 of 2 conform de VNG-bedrijvenlijst en mag niet vergunningplichtig zijn krachtens de Wet milieubeheer danwel ingevolge het Activiteitenbesluit zijn aan te merken als een inrichting type B.

Woonwagenterrein

Binnen het plangebied bevindt zich aan de Parallelweg West een woonwagenterrein, dat is voorzien van een afschermdende groenvoorziening. Het terrein is bestemd als Wonen-Woonwagenstandplaats, de afschermdende groenvoorziening is specifiek op de verbeelding opgenomen met de aanduiding 'groen'. Op het terrein zijn maximaal drie standplaatsen toegestaan, ten behoeve van de drie (bestaande) woonwagens. Indien het bestaande gebruik als standplaats voor het wonen in woonwagens is beëindigd, mogen de gronden niet opnieuw als standplaats in gebruik genomen worden.

5.4. Landgoederen

In de Structuurvisie van de provincie Gelderland wordt de mogelijkheid geboden om een nieuw landgoed aan te leggen. Onder een nieuw

landgoed wordt verstaan een openbaar toegankelijk natuurgebied, veelal bos, afgewisseld met agrarische gronden, met daarin een woongebouw 'van allure' met maximaal drie wooneenheden. Een oppervlakte van tenminste vijf hectare cultuurgrond moet worden bestemd tot 'natuur' en als natuur worden ingericht. Er moet een eenheid ontstaan waarin de architectuur van het gebouw, de mogelijkheden voor natuurontwikkeling, de landschappelijke inrichting van het gebied en de ontsluiting voor de recreant tot hun recht komen.

De gemeente moet de afweging maken of een nieuw landgoed past in het landschap, geen strijdigheid oplevert met omliggende functies – met name agrarische – en of het landgoed op die plek de gewenste meerwaarde heeft. Ook kan de gemeente aanvullende eisen stellen. Daarnaast moet de gemeente met de initiatiefnemer van het landgoed een privaatrechtelijke overeenkomst met kettingbeding afsluiten over de inrichting, het beheer en de openstelling.

Bij nieuwe initiatieven voor de ontwikkeling van landgoederen geldt de provinciale Verordening en Structuurvisie als uitgangspunt. De provincie heeft gebieden aangewezen waar de mogelijkheid om een nieuw landgoed aan te leggen wordt geboden en gebieden waar dat niet gewenst is.

Voor Culemborg betekent dat, dat het gebied aan de oostzijde van de stad en een deel van de Goilderdingerpolder geschikt worden geacht voor de aanleg van een nieuw landgoed. In het overige deel van het buitengebied acht de provincie nieuwe landgoederen ongewenst.. Mede gelet op de reeds aanwezige landgoederen ter plaatse ziet de gemeente aan de oostkant van de stad geen ruimte voor nieuwe landgoed initiatieven. Datzelfde geldt voor het deel van de Goilberdingerpolder. Dit in verband met de ligging binnen het schootsveld van fort Werk aan het Spoel.

Op basis van het provinciale beleid mogen er geen landgoederen binnen de EHS gerealiseerd worden. De gemeente mag hiervan, mits gemotiveerd, afwijken. Dat kan bijvoorbeeld als de initiatiefnemer kan aantonen dat de ontwikkeling bijdraagt aan de (aanwezige) landschappelijke en natuurwaarden.

Wanneer er zich een initiatief aandient voor het vestigen van een nieuw landgoed in het besloten kommengebied (het gebied waar openheid en bospercelen elkaar afwisselen) zal de gemeente, in overleg met de provincie, het initiatief beoordelen op basis van regelgeving en beleid, onder andere op het gebied van landschap en cultuurhistorie. Hiervoor moet een afzonderlijke planologische procedure worden gevolgd. Als het initiatief positief kan worden beoordeeld dan zullen er eisen worden gesteld aan de inrichting, inpassing in het landschap, architectuur, exploitatie, openstelling en beheer. Ook zal er een privaatrechtelijke overeenkomst met kettingbeding worden gesloten.

Binnen het plangebied bevindt zich reeds een tweetal bestaande nieuwe landgoederen die met een afzonderlijke planologische procedure reeds in een eerder stadium zijn toegestaan. Betreffende landgoederen zijn als zodanig conform de geldende regeling in dit bestemmingsplan overgenomen met de bestemming Groen – Landgoed. Daarnaast bevindt zich in het plangebied het 17e eeuwse landgoed De Bol op Redichem. Dit landgoed vormt een eenheid met Het Rondeel.

5.5. Recreatie

Verblijfsrecreatie

Bestaande verblijfsrecreatie

In het plangebied is één grote verblijfsrecreatieve inrichting aanwezig: Parc Beaugarde en één kleinschalige camping: de Hoge Kuil (Achterweg). Ook is in het plangebied pension de Appelgaard gevestigd. Dit pension heeft 6 kamers voor 12 personen.

In het bestemmingsplan zijn de bestaande rechten vastgelegd. Uitbreiding- en ontwikkelingsmogelijkheden kunnen uitsluitend in een afzonderlijke ruimtelijke procedure worden geregeld.

Nieuwe verblijfsaccommodaties

Er is in het plan geen mogelijkheid opgenomen om nieuwe (intensieve) verblijfsvoorzieningen – niet zijnde kleinschalig kamperen – rechtstreeks toe te staan. Mochten er in de toekomst initiatieven worden ingediend dan dienen deze met een partiële bestemmingsplanherziening worden gerealiseerd. In geval van beëindiging van het agrarisch bedrijf is wel de mogelijkheid geboden om de bedrijfsgebouwen te verbouwen tot verblijfsaccommodatie.

Verblijfsrecreatie als nevenactiviteit

De laatste jaren is er steeds meer behoefte aan (solitaire) accommodaties in de vorm van appartementen en vakantiewoningen. Het aanbieden van dergelijke voorzieningen is in veel gevallen een agrarische nevenactiviteit. Behalve als agrarische nevenactiviteit komt deze functie landelijk gezien ook steeds vaker voor bij burgerwoningen in het buitengebied en bij andere functies.

Uitgangspunt voor het bestemmingsplan is dat de diverse vormen van kleinschalige logiesrecreatie in (bestaande) hoofd- en bijgebouwen via een nadere afweging mogelijk zijn. Te allen tijde dient daarbij voldaan te worden aan voorwaarden van landschappelijke inpassing.

Bed and breakfast

In het bestemmingsplan is – na het doorlopen van een binnenplanse procedure- de mogelijkheid geboden voor realisering van een bed & breakfast voorziening in een bestaande (bedrijfs-)woning, voor maximaal 4 personen in 2 kamers voor overnachtingen.

Kleinschalig kamperen

Kleinschalig kamperen is in de periode 1 maart - 1 november op elk adres in het buitengebied toegestaan binnen de agrarische bouwblokken en de woonbestemming. Daarbij mag het terrein een omvang van ten hoogste 5000 m² hebben. Belangrijke randvoorwaarde betreft dat het

kamperen niet mag leiden tot een aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS-natuur en/of de openheid van het waardevol open gebied. Het nader te overleggen landschapsplan zal dan ook nadrukkelijk worden getoetst op het feit of daarin voldoende wordt gemotiveerd dat daadwerkelijk geen aantasting van waarden plaats vindt.

Daarnaast is door middel van een binnenplanse afwijking geregeld dat 50% van het oppervlak voor kamperen ook op de aangrenzende agrarische gebiedsbestemmingen, mag worden gerealiseerd. Ook hier is de voorwaarde gesteld dat het kamperen niet mag leiden tot een aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS en/of de openheid van het waardevol open gebied.

Paalkamperen

Via een procedure is de mogelijkheid geboden om paalkamperen toe te staan op percelen aangrenzend aan wandel- en fietsroutes. Hierbij zijn ten hoogste drie tenten toegestaan binnen een straal van 10 m rond de paal, alsmede één sanitairgebouw van maximaal 10 m². Daarnaast mag de ontwikkeling niet leiden tot een aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS en/of de openheid van het waardevol open gebied.

Dagrecreatie

Het aanbieden van dagrecreatie wordt gezien als een belangrijke bijdrage aan plattelandstoerisme (mede als slecht weer voorziening). Vanuit deze visie gaat het om dagrecreatie die aansluit bij het profiel van wandelen en fietsen, en van beleving van landschap, landbouw en voedsel, natuur, water en erfgoed.

In het bestemmingsplan is het mogelijk gemaakt om kleinschalige voorzieningen ten behoeve van het recreatief medegebruik (bijvoorbeeld picknick voorzieningen, bewegwijzering) te realiseren. Daarnaast is in het bestemmingsplan ruimte geboden aan de realisatie van recreatieve routestructuren.

In het geval van beëindiging van een agrarisch bedrijf kan hergebruik van gebouwen voor kleinschalige vormen van intensieve dagrecreatie plaatsvinden. Voor deze ontwikkeling is een afzonderlijke planologische procedure nodig, zodat het initiatief op zijn eigen merites beoordeeld kan worden.

Ondersteunende horeca, d.w.z. ondersteunend aan de reguliere recreatieve hoofdactiviteit, die ook als zodanig is bestemd, is toegestaan, mits er geen oneerlijke concurrentie plaatsvindt met horeca in de kern en de horeca wordt gevestigd in bestaande gebouwen. Daarbij geldt voor kleinschalige ondersteunende horeca een maximale bedrijfsoppervlakte van 100 m². Bij grote kampeerterreinen zal m.b.t. de toegestane omvang maatwerk worden verricht.

Volkstuincomplexen

In het plangebied is ook een bestaand volkstuincomplex gelegen, aan de Beusichemsedijk. Het complex is voorzien van de bestemming Recreatie-Volkstuin. Binnen het hiertoe aangeduide gebied zijn de bestaande volkstuinten toegestaan. Per individuele volkstuin is max. 15 m² aan gebouwen toegestaan. Een en ander is conform het vigerende bestemmingsplan.

Evenementen

In het bestemmingsplan is een specifieke ontheffings- of wijzigingsregeling opgenomen t.b.v. het organiseren van evenementen in het agrarisch gebied met een maximale duur van bijvoorbeeld 7 aaneengesloten dagen (inclusief opbouwen en afbreken). Voor evenementen, waarvoor een langere duur noodzakelijk is, is er een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels in het bestemmingsplan opgenomen, waaraan een aantal randvoorwaarden zijn verbonden m.b.t. onder meer de landschappelijke impact (geen onomkeerbare gevolgen) en eventuele andere gevolgen op de bestaande waarden en belangen.

Overige recreatieve ontwikkelingen

De Liniepont

Op 1 juli 2010 is de Liniepont in gebruik genomen. Het is een belangrijke schakel in het netwerk van wandel- en fietspaden langs de Nieuwe Hollandse Waterlinie dat alle forten met elkaar verbindt. De liniepont vaart over De Lek tussen fort Everdingen, Fort Honswijk en Werk aan 't Spoel. In het bestemmingsplan is een regeling opgenomen, die oprichting van kleinschalige voorzieningen ter plaatse in de vorm van een bankje of een overkapping mogelijk maakt.

Langzaam verkeersroutes

In het huidige bestemmingsplan is het reeds mogelijk om voet-, fiets- en ruitersporen in het buitengebied aan te leggen. Het is belangrijk om de aanleg van routes, struinroutes en verbindingen te handhaven en waar mogelijk te verbeteren. In het nieuwe bestemmingsplan is de aanleg van deze paden binnen de diverse gebiedsbestemmingen wederom mogelijk gemaakt.

Werk aan 't Spoel

Werk aan het Spoel ligt ten westen van Culemborg, maakt deel uit van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en is een Rijksmonument, inclusief het inundatiekanaal. De onderdelen waarop de Rijksmonumentale status van toepassing is, zijn door het Rijk beschreven in de Redengevende Omschrijving.

De gemeente Culemborg heeft Werk aan het Spoel in 2001 gekocht vanwege de cultuurhistorische waarde. De gemeente wilde hiermee bereiken dat het fort een publieke functie krijgt.

Inmiddels heeft het fort een publieke functie. De omgeving en het fort zijn openbaar toegankelijk op bepaalde tijden en dagen. Het is de bedoeling dat er wekelijks kleinschalige activiteiten worden georganiseerd. Er is een amfitheater en is er een horecagelegenheid gevestigd.

In het recente bestemmingsplan 'Diverse ontwikkelingen Buitengebied Culemborg' (vastgesteld 31 maart 2011) heeft het fort de bestemming Maatschappelijk gekregen. Deze bestemming en de bijbehorende regeling zijn overgenomen.

Fort Everdingen

Fort Everdingen heeft eveneens een Rijksmonumentale status, inclusief het inundatiekanaal.

De militaire functie van Fort Everdingen wordt in de loop van 2013 beëindigd waarbij de gezamenlijke overheden nu zoeken naar een duurzame (her)bestemming voor het fort. In het ruimtelijk kwaliteitskader wat hiervoor samen met de provincies Gelderland, Utrecht en de gemeente Vianen is opgesteld, spelen de volgende zaken een rol: behoud en ontwikkeling van de kernkwaliteiten, openbaarheid van (onderdelen van) het terrein en het creëren van mogelijkheden voor een duurzame exploitatie.

Vooralsnog is de bestemming Maatschappelijk toegekend, deze voorlopige bestemming zal zonodig gedurende het planproces worden gewijzigd, indien er meer duidelijkheid bestaat over de gewenste richting van de herontwikkeling ter plaatse.

5.6. Niet-agrarische bedrijven

Uitgangspunt voor het bestemmingsplan is dat bedrijven zonder functionele binding met het buitengebied thuis horen in een kern óf op een bedrijventerrein. In beginsel dienen bedrijven dus uit het buitengebied geweerd te worden. Voor alle bestaande niet aan het buitengebied gebonden bedrijven wordt verplaatsing naar een meer geschikte locatie voorgestaan en voor bedrijven die hun bedrijfsvoering beëindigen wordt een geschiktere vorm van hergebruik nagestreefd waarbij sanering van overtollige gebouwen plaats dient te vinden.

Bestaande bedrijven

Alle (legaal) bestaande niet-agrarische bedrijven en agrarisch verwante bedrijven zijn positief bestemd en op hun huidige functie vastgelegd. Hierbij is in beginsel uitgegaan van het huidig geldend bestemmingsvlak.

De bedrijven mogen uitsluitend worden uitgeoefend op de plaats waar ze gelokaliseerd zijn. Per bedrijf is de omvang van de feitelijk aanwezige bestaande bebouwing, inclusief eventuele vergunde bedrijfswoning(en), verbaal in de regels vastgelegd. Buitenopslag wordt binnen het toegekende bestemmingsvlak toegestaan, mits dit noodzakelijk is voor het op de bestemming gerichte gebruik van de grond.

Oprichting van een nieuwe bedrijfswoning wordt niet toegestaan. Op bestaande bedrijfslocaties waar geen bedrijfswoning aanwezig is danwel in het verleden de (voormalige) bedrijfswoning is afgesplitst is hiertoe op de verbeelding de aanduiding 'bedrijfswoning uitgesloten' opgenomen.

Nieuwvestiging

Nieuwvestiging van niet-agrarische bedrijven (op een nieuwe locatie) in het buitengebied is uitgesloten. De vestiging van niet-agrarische bedrijven in voormalige agrarische bebouwing is uitsluitend buitenplans mogelijk.

Type bedrijvigheid

In het bestemmingsplan is voor bedrijven een specifieke aanduiding opgenomen. Met deze aanduiding is tevens vastgelegd welke vormen van bedrijvigheid zijn toegestaan. In principe is de bestaande vorm van bedrijvigheid toegestaan.

Omschakeling

Op basis van de bedrijvenlijst van de VNG is aangegeven naar welke vormen van bedrijvigheid mag worden omgeschakeld. In eerste instantie zijn dit 'lichtere' bedrijven in milieucategorie 1 of 2. Een nadere selectie vindt plaats op basis van de gevolgen voor de omgeving. Zo zijn ook lichtere vormen van bedrijvigheid met een sterke verkeersaantrekkende werking in het buitengebied niet gewenst.

Uitbreiding

Het regionaal beleid staat voor aan het buitengebied gebonden bedrijvigheid een éénmalige uitbreiding toe met maximaal 40% van het bebouwd oppervlak met maximaal 500 m². Voorwaarde is wel dat deze bedrijven kunnen aantonen dat uitbreiding noodzakelijk is voor (het continueren) van de bedrijfsvoering.

Bedrijven die niet aan het buitengebied gebonden zijn mogen eenmalig uitbreiden met 20% van het bebouwd oppervlak tot 375 m² (conform het regulier provinciaal beleid). Desgewenst kan aan niet aan het buitengebied gebonden bedrijven buiten waardevol open gebieden en de EHS de mogelijkheid worden geboden om met maximaal 40% uit te

breiden tot een omvang van 500 m². Bedrijven met een omvang van boven de 500 m² mogen hier over de eerste 500 m² met maximaal 30% uitbreiden en over de resterende oppervlakte met nog eens 10%.

De hierboven genoemde uitbreidingsmogelijkheden voor bestaande niet-agrarische bedrijven in het buitengebied betreffen de maxima. Uitbreiding conform de genoemde maxima is alleen mogelijk wanneer de gemeente van mening is dat deze zich verdraagt met omliggende ruimtelijke en landschappelijke waarden en belangen.

Bij recht wordt in het plan een uitbreiding van 10% van de bebouwing mogelijk gemaakt voor alle niet agrarische bedrijven (cf het huidige plan) voorzover deze uitbreiding niet meer bedraagt dan maximaal 150 m². Indien een grotere uitbreiding wenselijk is kan voor aan het buitengebied gebonden bedrijven (bestemd als Bedrijf - Agrarisch verwant en technisch hulpbedrijf; artikel 7) de bebouwde oppervlakte via een binnenplanse wijzigingsprocedure worden vergroot tot maximaal 40%, voor zover de uitbreiding niet meer dan 500 m² bedraagt.

Aan overige niet agrarische bedrijven, die niet aan het buitengebied zijn gebonden (bestemd als Bedrijf; artikel 6) wordt via een binnenplanse wijzigingsprocedure de mogelijkheid geboden om de bebouwde oppervlakte met maximaal 20% vergroten, met dien verstande dat de totale maximale bedrijfsoppervlakte na uitbreiding niet meer dan 375 m² mag bedragen. Voor eventuele verdere uitbreidingen is een afzonderlijke planologische procedure noodzakelijk, waarbij het vastgestelde functieveranderingsbeleid van de regio Rivierenland als toetsingskader geldt.

Commerciële reclame-uitingen

Commerciële reclame-uitingen (het plaatsen van borden, vlaggen, banieren, banners) zijn niet toegestaan. Alleen op eigen terrein bestaat hiertoe de mogelijkheid binnen de regels van de gemeentelijke APV.

5.7. Infrastructuur

De bestaande infrastructuur (waaronder alle wegen, vaarwegen, hoogspanningsleidingen, ondergrondse leidingen etc.) zijn conform hun huidige gebruik bestemd.

Alle openbare wegen zijn voorzien van de bestemming Verkeer waarbij middels een aanduiding wordt geclassificeerd in:

- stroomwegen (rijkswegen);
- gebiedsontsluitingswegen (provinciale wegen);
- erftoegangswegen (overige openbare wegen in het plangebied)
- halfverharde en onverharde wegen.

Dit onderscheid is met name van belang in het kader van de verkeersveiligheid (Duurzaam Veilig). Bij de oprichting van nieuwe

gebouwen in de nabijheid van stroomwegen, gebiedsontsluitingswegen en erftoegangswegen (binnen 100, 30 respectievelijk 20 meter afstand tot de as van de weg) kunnen B&W nadere eisen stellen aan de situering van de gebouwen ten behoeve van het behoud van de stedenbouwkundige kwaliteit en de verkeersveiligheid.

Gasleidingen en rioolpersleidingen zijn standaard voorzien van een dubbelbestemming waarin tevens de beschermingszone van enkele meters aan weerszijden wordt verwerkt.

Verspreid in het buitengebied komen diverse nutsvoorzieningen voor. Dergelijke kleine voorzieningen zijn veelal binnen de gebiedsbestemming opgenomen.

6. BESTEMMINGSREGELING OMGEVINGSKWALITEIT

In de beschrijving van de gebiedskenmerken zijn verschillende landschappelijke, fysieke en cultuurhistorische waarden aan bod gekomen. In dit hoofdstuk is uitgewerkt hoe deze duurzame waarden in dit bestemmingsplan beschermd worden. Indien specifieke beleid- of regelgeving van toepassing is wordt dit vermeld en wordt aangegeven hoe dit tot uitdrukking komt in de bestemmingsregeling.

6.1. Omgevingsvergunning voor werken en werkzaamheden (voorheen ‘aanlegvergunningen’)

In gebieden met specifieke waarden wordt een omgevingsvergunning voor werken en werkzaamheden (voorheen aanlegvergunning genoemd) vereist. Het doel van deze vergunningen is voorkomen dat de aanwezige waarden onevenredig worden geschaad als gevolg van bepaalde activiteiten. Onevenredigheid houdt in dat het belang van de ingreep (werk of werkzaamheid) wordt afgewogen tegen het belang van de te beschermen waarde. Voor het uitvoeren van bepaalde werken of werkzaamheden moet een vergunning worden afgegeven door het bevoegd gezag. Bij het afgeven wordt getoetst aan de in het bestemmingsplan opgenomen criteria. Hierbij kan een ter zake deskundige worden gehoord.

Toetsingskader

Omgevingsvergunningen voor werken en werkzaamheden zijn opgenomen ter bescherming van onder meer de volgende waarden:

1. ecologische en natuurwaarden;
2. landschappelijke waarden;
3. aardkundige waarden;
4. archeologische waarden;
5. cultuurhistorische waarden;
6. waterhuishoudkundige situatie;
7. landschapselementen.

Veel werken en werkzaamheden hebben tot doel een verbetering van de waterhuishouding, verkaveling en ontsluiting van agrarische gronden. De diverse landbouwsectoren stellen aan de basisinrichting deels verschillende eisen. De volgende factoren spelen daarbij een rol:

- de grondgebondenheid van de productie (akkerbouw, tuinbouw, melkveehouderij);
- de gevoeligheid / hoogwaardigheid van de teelt (tuinbouw);
- de intensiteit van het grondgebruik door grondbewerking;
- de afstand tot bedrijfsgebouwen.

In hoeverre de werken en werkzaamheden schadelijk zijn voor de aanwezige waarden is afhankelijk van:

- de precieze locatie van de uit te voeren werken en werkzaamheden;

- de omvang, (diepte, oppervlakte);
- het tijdstip van de uitvoering;
- de wijze van uitvoering.

Werkzaamheden (buiten bouwvlakken)

- a. aanleggen van oppervlakteverhardingen groter dan 100 m²; (ter bescherming van landschapswaarden);
- b. aanbrengen van (infrastructurele) ondergrondse leidingen; (ter bescherming van archeologische en cultuurhistorische waarden);
- c. afgraven, vergraven, ophogen en egaliseren van de bodem (> 50 cm); (ter bescherming van archeologische, cultuurhistorische, natuur- en landschapswaarden);
- d. diep ploegen en diep woelen van de bodem; (ter bescherming van archeologische, cultuurhistorische, natuur- en landschapswaarden);
- e. vergraven van sloten / veranderen van het verloop van watergangen; (behoud beloop historische watergangen);
- f. dempen van poelen, sloten en greppels; (ter bescherming van grondwaterafhankelijke natuur en cultuurhistorische waarden (verkaveling));
- g. aanleggen drainage; (ter bescherming van grondwaterafhankelijke natuur);
- h. beplanten van gronden met houtgewas (hoger dan 1 meter); (ter bescherming van de landschappelijke waarden waaronder openheid);
- i. vellen of rooien van houtgewas; (ter bescherming van bestaande waardevolle landschaps- en natuurwaarden);
- j. het wijzigen van de perceelsindeling, zoals door sloten, greppels en beplantingselementen is aangegeven; (ter bescherming van de landschaps- en cultuurhistorische waarden, waaronder een karakteristieke historische verkavelingsstructuur);
- k. Het aanleggen van nieuwe boom- en fruitteelt op een afstand van minder dan 50 m van de bestemming Wonen (spuitzone)
- l. rooien van grienden (behoud van natuur-, landschaps- en cultuurhistorische waarden)
- m. aanpassen van het beloop en/of het dwarsprofiel van bestaande wegen (behoud beloop historische polderwegen)

GRONDEN / ACTIVITEITEN	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
Bestemmingen													
Bestemming AW-L1 (agrarisch oeverwal gebied)	+		+	+	+	+			+	+	+		
Bestemming AW-L2 (agrarisch kommengebied)	+		+	+	+	+		+	+	+	+	+	
Bestemming AW-NL (agrarisch EHS gebied)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+
Bestemming N (natuurgebied)	+	+	+	+	+	+	X		+	+			+
Verkeer V	+ ¹												+
Dubbelbestemmingen													
Archeologie	+	+	+	+	+	+	+	+	+				
Cultuurhistorie	+	+	+	+	+	+		+		+			+
Leidingen	+		+	+	+		+	+	+				

¹ voor zover het een onverharde of half verharde weg betreft

+ : omgevingsvergunning vereist;

X : strijdig gebruik werkzaamheid niet toegestaan.

6.2. Archeologie

Voor de bescherming van de archeologische waarden in het plangebied is aan gebieden met een archeologische verwachtingswaarde (conform het gemeentelijk archeologisch beleidsplan een dubbelbestemming toegekend. In het beleidsplan worden de volgende gebieden onderscheiden:

- Archeologisch waardevol gebied A;
- Archeologisch waardevol gebied B;
- Onderzoeksgebied A;
- Onderzoeksgebied B;
- Onderzoeksgebied C;
- Gebied met lage verwachting.

Archeologisch waardevol gebied A is alleen aanwezig binnen de historische binnenstad. De overige verwachtingswaarden komen in het buitengebied voor.

Archeologisch waardevol gebied B is opgenomen binnen de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie – 1'.

Onderzoeksgebied A is opgenomen binnen de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie – 2'.

Onderzoeksgebied B is opgenomen binnen de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie – 3'.

Onderzoeksgebied C is opgenomen binnen de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie – 4'.

Gebieden met een lage archeologische verwachtingswaarde zijn in het bestemmingsplan voorzien van de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 5'.

Uitgangspunt is dat archeologisch waardevolle terreinen worden behouden voor de toekomst. Alleen wanneer dat niet mogelijk is, dient door middel van een opgraving de archeologische informatie te worden veiliggesteld.

Ter plaatse van bovenstaande archeologische verwachtingsgebieden en bekende archeologische terreinen is een omgevingsvergunningstelsel voor werken en werkzaamheden van toepassing dat toeziet op de bescherming van (mogelijk aanwezige) archeologische waarden. Indien werkzaamheden zoals graven toch plaats dienen te vinden, zal onderzocht moeten worden of ter plaatse archeologische waarden aanwezig zijn.

Een vergunning wordt vereist wanneer de ingreep groter is dan een bepaalde omvang. Deze voorwaarde hangt samen met de archeologische (verwachtings-) waarde van het gebied. Dit is in de onderstaande tabel uitgewerkt.

Archeologische (verwachtings)-waarde	Omvang ingreep
'Waarde – Archeologie – 1'	Diepte > 30 cm, oppervlakte > 100m ²
'Waarde – Archeologie – 2'	Diepte > 30 cm, oppervlakte > 500m ²
'Waarde – Archeologie – 3'	Diepte > 50 cm, oppervlakte > 1000m ²
'Waarde – Archeologie – 4'	Diepte > 3 m, oppervlakte > 2500m ²
'Waarde – Archeologie – 5'	Geen voorschriften, meldingsplicht en eventueel begeleiding

6.3. Cultuurhistorie

Naast de archeologische waarden zijn ook de diverse cultuurhistorische waarden in het buitengebied van belang. Op basis van het gewijzigd Besluit ruimtelijke ordening (Bro) zijn gemeenten vanaf 1 januari 2012 verplicht om het aspect cultureel erfgoed expliciet mee te wegen bij de vaststelling van een bestemmingsplan.

In het plangebied komen op verschillende plaatsen specifieke cultuurhistorische elementen voor die kenmerkend zijn voor een bepaalde plek in het gebied.

Algemene bescherming

In het bestemmingsplan worden de aanwezige cultuurhistorische landschapswaarden deels reeds beschermd middels de toegekende gebiedsbestemmingen. Daarmee wordt ook voor het hele gebied van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, zoals die is opgenomen in de ruimtelijke begrenzing uit het Linieperspectief Panorama Krayenhoff, de cultuurhistorische landschapswaarden ruimtelijk beschermd.

Zo is ten behoeve van het behoud van de kenmerkende historische verkaveling voor het hele plangebied in de regels een omgevingsvergunning opgenomen voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden, die betrekking heeft op het behoud van de karakteristieke historische verkaveling van het gebied. Daarbij zal moeten worden afgewogen dat er uit oogpunt van cultuurhistorische waarden geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de verkavelingsstructuur.

Daarnaast geldt ten behoeve van het behoud van de openheid een omgevingsvergunning voor beplanten van gronden met houtgewas voor gronden binnen de bestemming agrarisch met waarden – landschap 2 en agrarisch met waarden - natuur en landschap.

Ten behoeve van het behoud van het wegprofiel van historische polderwegen geldt een omgevingsvergunning voor herprofilering van het wegprofiel voor deze bestaande wegen. Betreffende gronden zijn bestemd als Verkeer en nader aangeduid als ‘specifieke vorm van verkeer – erftoegangsweg’.

Voorzover de gebiedsbestemming niet voldoende bescherming biedt zijn de specifieke cultuurhistorische waarden aanvullend beschermd door middel van een aantal specifieke aanduidingen op de verbeelding.

Dubbelbestemming Waarde – Cultuurhistorie

Op basis van de recent opgestelde cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Culemborg zijn binnen het plangebied vier gebieden aan te wijzen van bijzondere hoge cultuurhistorische waarden, te weten de Beusichemse Waard, Goilberdingerpolder (inclusief forten), de polder Redichem en het kerkhof van Paveijen. Daarnaast wordt ook de zone van de Diefdijk als kernzone van de Nieuw Hollandse Waterlinie en van bovengemeentelijk belang beschouwd.

1. De Beusichemsewaard. Dit betreft het deelgebied gelegen in het buitendijks gebied aan de oostzijde van de gemeente. Kenmerkende eigenschappen betreffen:

- reliëf;
- parcelering, waaronder rabatten;
- halfopen landschap met bosjes.

2. De Goilberdingerpolder. Dit betreft het deelgebied gelegen tussen Goilberdingerdijk, Diefdijk, Prijsseweg en bebouwde kom, inclusief de forten Werk aan 't Spoel en Everdingen. Kenmerkende eigenschappen betreffen:

- middeleeuwse parcelering en wegenpatroon;
- waardevolle lintbebouwing;
- verscheidenheid aan boerderijen;
- kernzone van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (militair landschap van forten, schootsvelden, inundatiekanalen, groepsschuilplaatsen, kazematten en kogelvangsters)).

3. Polder Redichem. Dit betreft het deelgebied gelegen tussen Achterweg en Lange Dreef. Het gebied omvat het zogeheten grafelijk landschap, dat gedeeltelijk in het buitengebied is gelegen. Kenmerkende eigenschappen binnen het plangebied betreffen:

- middeleeuwse blokvormige parcelering;
- het Rondeel en huize De Bol;
- uitzicht op de binnenstad;
- afwisseling van open en besloten delen;
- de Volenkampen;
- de Vier Dreven;

- De Plantage;
- de algemene begraafplaats..

4. Zone Diefdijk. Kenmerkende eigenschappen betreffen:

- onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie: open militair landschap (forten, inundatiekanalen, inundatiegebied, groepsschuilplaatsen en kazematten).

5. Oude kerk- en begraafplaats (Kerkhof van Paveijen), gelegen tussen de Holderweg en de Lange Aventureuse weg. Kenmerkende eigenschappen betreffen:

- herkenbaarheid in landschap (open plek, heuvel) van begraafplaats.

Bestemmingsregeling

Voor bovenstaande cultuurhistorisch zeer waardevol geachte gebieden is een specifieke dubbelbestemming 'Waarde – Cultuurhistorie' op de verbeelding opgenomen. Aan deze dubbelbestemming is in de regels gekoppeld dat instandhouding, herstel en ontwikkeling van ter plaatse voorkomende cultuurhistorische waarden prevaleert boven de onderliggende gebiedsbestemmingen. Burgemeester en wethouders zijn hier bevoegd, nadere eisen te stellen aan de situering van bouwwerken, beplantingen, erfontsluitingen etc, ter voorkoming van onevenredige aantasting van de cultuurhistorisch waardevolle elementen.

Daarnaast is voor betreffende gebieden een omgevingsvergunningplicht voor diverse werken en werkzaamheden opgenomen (bv aanbrengen van beplanting, vergraving van de bodem, aanpassing van verkaveling en verharding van wegen). De toetsing voor de omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden moet in voorkomend geval mede plaatsvinden op het aspect cultuurhistorie, waarmee gericht wordt op behoud van de specifieke cultuurhistorische waarden, waarbij steeds een afweging dient plaats te vinden met andere belangen. De gemeentelijke cultuurhistorische waardenkaart vormt hierbij een belangrijk toetsingskader, zie bijlage 1. Werken en werkzaamheden worden slechts toegestaan indien het effect op de aanwezige cultuurhistorische waarden gering is, van tijdelijke aard en/of betrekking heeft op een klein gebied danwel in belangrijke mate van betekenis is voor het voortbestaan van het kunnen uitoefenen van de betreffende functie. Op deze wijze kan dit erfgoed worden behouden en waar mogelijk hersteld of (her)ontwikkeld.

Echter ook binnen de overige agrarische gebiedsbestemmingen vormt bij het kunnen toestaan van diverse werken en werkzaamheden behoud van de cultuurhistorische waarden een toetsingscriterium, waarbij de cultuurhistorische waardenkaart als belangrijk toetsingskader geldt.

Specifieke regelingen

'Specifieke vorm van natuur – eendenkooi'

Een eendenkooi betreft een bijzonder, landschappelijk, ecologisch en cultuurhistorisch landschapselement. Eendenkooien zijn een oorspronkelijk Nederlandse vinding en al bijna 700 jaar bekend. Een eendenkooi betreft een plas water met wat bos er omheen, aangelegd op een rustige plek in een waterrijk gebied.

De vangperiode en de te vangen soorten zijn via de Flora en Faunawet geregeld. Deze oorspronkelijke vangfunctie van eendenkooien heeft sterk aan betekenis ingeboet. De eendenkooien zijn tegenwoordig eveneens van belang voor wetenschappelijk (ring-) onderzoek en vormen daarnaast een bijzondere natuurlijke rustplaats voor eenden en andere vogels.

De eendenkooi vormt een dermate zeldzaam cultuurhistorisch relict dat de bescherming hiervan in het bestemmingsplan noodzakelijk wordt geacht. Een viertal aanwezige eendenkooien zijn bestemd als 'Natuur' en zijn daarnaast voorzien van de nadere aanduiding 'specifieke vorm van natuur – eendenkooi'. Aan deze aanduiding wordt verbonden dat instandhouding en herstel van ter plaatse voorkomende cultuurhistorische waarden wordt nagestreefd. Dit is via een omgevingsvergunningplicht voor werken en werkzaamheden nader in de regels verankerd. Op deze wijze kan dit erfgoed worden behouden en waar mogelijk hersteld.

Cultuurhistorische objecten en gebouwen

De cultuurhistorisch waardevolle bouwwerken of waardevolle objecten, die zijn opgenomen in de rijks- en gemeentelijke monumentenlijst zijn niet specifiek op de verbeelding aangeduid, maar als bijlage aan de regels toegevoegd. Voor deze cultuurhistorisch waardevolle bebouwing geldt reeds dat slopen niet is toegestaan op basis van de Monumentenwet 1988 en de Erfgoedverordening 2010. Indien het voor het behoud van het pand noodzakelijk is, kan de gebruikswaarde van het pand worden vergroot door het toestaan van gebruik als woning dan wel woningsplitsing.

De gemeente kan tevens nadere eisen stellen aan de situering van nog op te richten gebouwen, beplantingen, erfontsluitingen etc om de cultuurhistorische waarden van het aangewezen monument te behouden.

Cultuurhistorische watergangen

De gaaf bewaard gebleven structuur van historische wateringen en sloten geeft een goed beeld van hoe in heden en verleden met het binnenwater is omgegaan.

Beschermd stadsgezicht

In het buitengebied, aan de rand van het stedelijk gebied, is op diverse plaatsen het silhouet van de historische binnenstad goed waarneembaar. Dat is met name het geval vanaf de rivier de Lek en de Lekdijk vanuit het noordwesten, noorden en noordoosten van de stad. Op maaiveldniveau biedt ook het open gebied van de Volencampen en de Vier Dreven ten oosten van de binnenstad een prachtig uitzicht op die binnenstad.

Het opvallende silhouet van de historische binnenstad en de beleving daarvan vanuit verschillende gezichtspunten is een kwaliteit die ook in vroeger eeuwen werd onderkend en in de loop der tijd verschillende kunstenaars heeft geïnspireerd. Tal van etsen, gravures, tekeningen en schilderijen hebben het stadssilhouet van Culemborg als onderwerp, vooral vanuit het noorden gezien. In meer recente tijd wordt het silhouet expliciet vermeld in de toelichting op het besluit tot aanwijzing van de historische binnenstad in 1977 als beschermd stadsgezicht op grond van de Monumentenwet: *'In het rivierenlandschap zijn het silhouet van de stad en vanuit het noorden de spoorbrug uit 1868, de steenfabriek en de veerstoep met haar typische bebouwing van pakhuizen en wachtlokaliteiten de belangrijkste elementen.'*

En ter afsluiting: *'Het beschermde stadsgezicht Culemborg omvat de gehele historische stad binnen de 14de-eeuwse omwalling alsmede de uiterwaarden tussen de spoordijk en Redichem en de Volencampen met de aangrenzende voormalige Plantage. De terreinen buiten de stad zijn zowel vanwege hun visuele relatie met de stad als ook door hun eigen historische waarde een volwaardig onderdeel van het beschermde stadsgezicht.'*

De oude spoorbrug is intussen vervangen door een moderne variant en de steenfabriek is gesloopt, maar verder komt het beeld nog steeds overeen met de beschrijving in de toelichting.

Vanzelfsprekend kende Nederland in het verleden veel meer steden met een aansprekend en gevarieerd silhouet, maar er zijn maar weinig steden die dat silhouet tot op de dag van vandaag in grote lijnen hebben weten te handhaven. Belangrijker echter nog - en dat maakt de Culemborgse situatie bijzonder - is dat men het silhouet van de laatmiddeleeuwse stad ook nu nog vanuit verschillende gezichtspunten kan ervaren. Die omstandigheid is in de eerste plaats te danken aan de ligging van Culemborg aan de Lek, achter de zuidelijke Lekdijk. Het West-Betuwse rivierenlandschap biedt weidse vergezichten en daardoor ook boeiende perspectieven op de laatmiddeleeuwse binnenstad. Van dichterbij en op kleinere schaal beschouwd fungeren de stadsgrachten en singels tegenwoordig letterlijk als visuele buffer en overgangszone tussen latere stadsuitbreidingen en de binnenstad. Deze ligt daardoor als het ware als een eiland in de rest van het stedelijke weefsel. Ten slotte speelt het nagenoeg ontbreken van hoogbouw een cruciale rol waar het gaat om de beleving van het stadssilhouet: de binnenstad ligt niet zoals in veel

andere historische steden het geval is verscholen achter moderne kantoor- en woongebouwen van vele verdiepingen hoog. In contrast met die open en bijzondere relatie van de historische stad aan de noord- en oostzijde staat de westkant van de stad waar de spoorlijn vanaf maaiveldniveau gezien letterlijk een visuele barrière vormt, die het stadssilhouet aan het oog onttrekt en daarmee de beleving ervan verhindert. Ook komende vanuit zuidelijke richting is de binnenstad door de aanpalende bebouwing pas echt te ervaren op het moment dat men de singel nadert.

Afbeelding stadsgezicht en zichtlijnen (bron: Genootschap Voet van Oudsheusden)

Het stadssilhouet en de eeuwenoude, open relatie van de 14de-eeuwse historische binnenstad met het ommeland aan vooral de noord- en oostzijde ervan vormen stedenbouwkundige kwaliteiten die gekoesterd moet worden. Voorkomen moet worden dat aan die kernkwaliteiten afbreuk wordt gedaan. Het risico van een mogelijke aantasting moet echter niet zozeer in het buitengebied worden gezocht als wel in het verstedelijkte gebied in de directe omgeving van de binnenstad.

6.4. Natuurwaarden

Ecologische Hoofdstructuur

Bestaande natuur binnen de EHS

De EHS binnen het buitengebied Culemborg dient veilig gesteld te worden in het bestemmingsplan. In de regels van bestemmingen moet

rekening worden gehouden met de natuurwaarden van de EHS. Plannen, projecten of handelingen *in* de Ecologische Hoofdstructuur moeten getoetst worden aan het 'nee-tenzij-regime'. Ruimtelijke ingrepen in de EHS met een negatief effect op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS zijn in principe niet zijn toegestaan. Alleen onder voorwaarden kan hiervan worden afgeweken.

De bestaande binnendijkse bos- en natuurgebieden in de gemeente, die onderdeel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS-Natuur) zijn in het bestemmingsplan planologisch beschermd met een specifieke natuurbestemming.

Het beleid is gericht op behoud en versterking van de bestaande ecologische en landschappelijke waarden. Activiteiten die leiden tot een verlies aan natuur-, bos- en landschapswaarden zijn binnen de natuurbestemming niet toegestaan. Zo is nieuwvestiging van bedrijven binnen deze bestemming uitgesloten. Wel is extensief recreatief medegebruik toegestaan in de vorm van wandelen, fietsen, picknicken en dergelijke. Bouwen is in beginsel ook uitgesloten. Daarnaast is in de regels voor een aantal werkzaamheden gebruiksverboden en/of een omgevingsvergunningstelsel voor werken en werkzaamheden opgenomen.

Ook voor de buitendijkse natuurgebieden binnen de gemeente is conform het provinciaal beleid een specifieke natuurbestemming opgenomen. Daarnaast hebben de gronden echter tevens een waterbergingsfunctie. De gronden maken deel uit van het stroomvoerend rivierbed van de Lek. Ter plekke zijn geen nieuwe bouwwerken toegestaan. Agrarisch en recreatief medegebruik van de gronden is wel. Daarnaast is in de regels voor een groot aantal activiteiten werkzaamheden gebruiksverboden en/of een omgevingsvergunningstelsel voor werken en werkzaamheden opgenomen.

Bestaande natuur buiten de EHS

Alle overige bestaande binnendijkse bos- en natuurgebieden, die geen onderdeel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur zijn in het bestemmingsplan planologisch beschermd met een natuur- danwel bosbestemming, conform de huidige regeling.

Ook hier is het beleid gericht op behoud en versterking van de bestaande ecologische en landschappelijk waarden. Bouwen is in beginsel uitgesloten. Daarnaast zal in de regels voor een groot aantal activiteiten gebruiksverboden en/of een omgevingsvergunningstelsel voor werken en werkzaamheden worden opgenomen.

Agrarische gronden met natuurwaarden

Diverse agrarische gronden binnen de gemeente maken onderdeel uit van de provinciale EHS (lichtgroene gebieden). Dit betreft (delen van) gebieden die behoren tot de EHS- Verweving en de ecologische

verbindingszone. In deze gebieden moet, vanuit provinciaal beleid, zeer terughoudend worden omgegaan met nieuwe ontwikkelingen. Deze (binnendijkse) gebieden, die tot de EHS behoren maar nog in agrarisch gebruik zijn, zijn met een specifieke agrarische bestemming bestemd, 'agrarisch met waarden – natuur en landschap'. Het huidige agrarisch gebruik kan worden gecontinueerd, maar de betreffende gebieden dienen gevrijwaard te worden van ruimtelijke ontwikkelingen die de waarden van deze zones kunnen frustreren. Voor deze gebieden wordt een wijzigingsbevoegdheid opgenomen, die omzetting van de agrarische bestemming naar een natuurbestemming mogelijk maakt. Deze wijziging kan slechts op basis van vrijwilligheid worden toegepast.

Flora- en faunawet

De gemeente Culemborg heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om een oriënterend onderzoek te verrichten naar de beschermde natuurwaarden van het buitengebied, dat als bijlage 2 aan deze toelichting is toegevoegd.

Uit het onderzoek kan worden geconcludeerd dat het bestemmingsplangebied buitengebied Culemborg leefgebied herbergt van de volgende strikt beschermde soortengroepen: beschermde planten (o.a. wilde marjolein en rapunzelklokje) libellen, vissen, amfibieën, vleermuizen en broedvogels met jaarrond vaste verblijfplaats en mogelijk leefgebied herbergt van de strikt beschermde waterspitsmuis.

Betreffende leefgebieden (onder andere de uiterwaarden) maken veelal reeds onderdeel uit van de beschermde Ecologische Hoofdstructuur, waarvan de gronden in dit bestemmingsplan zijn bestemd als Natuur respectievelijk Agrarisch met waarden – Natuur en landschap.

Toekomstige ruimtelijke ingrepen (waaronder ook sloop en renovatie van bebouwing en het rooien van bomen) kunnen leiden tot overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet ten aanzien van strikt beschermde soorten. Hiervoor kan een ontheffing en/of kunnen mitigerende en compenserende maatregelen noodzakelijk zijn. Derhalve dient bij dergelijke voorgenomen ingrepen door een ter zake deskundige beoordeeld te worden:

- Wat zijn de effecten van de ingreep op (strikt) beschermde soorten?
- Is een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk?
- Welke mitigerende en/of compenserende maatregelen zijn noodzakelijk?

Natura 2000

Binnen de gemeente Culemborg zijn geen Natura 2000-gebieden aanwezig. In de naburige gemeenten ten zuiden van de Lek, Leerdam en

Lingewaal, is een Natura 2000-gebied gesitueerd: Zuider Lingedijk en Diefdijk-Zuid.

Bij toetsing van plannen en projecten in het buitengebied Culemborg moet rekening worden gehouden met de externe werking van deze plannen of projecten op het Natura 2000 gebied Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid.

Als plannen of projecten een negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Zuider Lingedijk & Diefdijk- Zuid, is een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet vereist. Ook kunnen maatregelen nodig zijn om negatieve effecten te voorkomen, te verminderen of te compenseren. Van negatieve effecten is sprake als, gelet op de instandhoudingsdoelen, een habitattype of leefgebied van soorten verslechtert ofsoorten significant worden verstoord.

6.5. Landschap

Het buitengebied van Culemborg kent bijzondere landschappelijke kwaliteiten. Deze landschappelijke waarden zijn gekoppeld aan het ontstaan van het rivierengebied, het grafelijke landschap aan de oostzijde van de gemeente en aan de aanwezigheid van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Deze landschappelijke kwaliteiten worden onderkend in nationaal, provinciaal en gemeentelijk beleid. Het plangebied maakt onderdeel uit van een Erfgoed van universele waarde, een tweetal (provinciaal) Waardevolle Landschappen (waaronder het provinciaal waardevol open gebied) en open velden van de Nieuw Hollandse Waterlinie.

Doorwerking in het bestemmingsplan

Voorliggend plan betreft een bestemmingsplan met een conserverend karakter. Door middel van de gebiedsbestemmingen voor het agrarisch gebied is onderscheid gemaakt tussen de landschappelijke eenheden van oeverwallen ('agrarisch met waarden – landschap 1') en kommen ('agrarisch met waarden – landschap 2' respectievelijk 'agrarisch met waarden – natuur en landschap'). De uiterwaarden zijn veelal als natuur bestemd, met uitzondering van enkele uiterwaardgronden ten noordoosten van Culemborg (de Lazarus-waard), die nog in agrarisch gebruik en particulier eigendom zijn en zijn gelegen in de EHS-verweving. Betreffende gronden zijn eveneens als 'agrarisch met waarden – natuur en landschap' bestemd. Per gebiedsbestemming zijn, mede op basis van de benoemde kernkwaliteiten van het landschap, de aanwezige landschappelijke waarden vastgesteld. Specifieke kenmerken van de landschapseenheden zijn beschermd in de regels. Ruimtelijke ingrepen / ontwikkelingen, die mogelijk een effect hebben op de

kernkwaliteiten van het landschap zijn aan een omgevingsvergunningplicht gekoppeld, hierbij vormt de beschrijving van de kernkwaliteiten in de Cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente een toetsingskader. Hiermee wordt getoetst of een bepaalde ingreep een negatief effect heeft op de landschappelijke waarden.

Het specifiek te beschermen provinciale waardevol open gebied alsmede de hierbuiten gelegen open velden van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zijn grotendeels voorzien van de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden- Landschap 2 respectievelijk Agrarisch met waarden – Landschap en natuur voor zover de gronden onderdeel uitmaken van de Ecologische hoofdstructuur. Betreffende gronden zijn bestemd voor onder meer het behoud, herstel en ontwikkeling van de landschappelijke waarden van het open komgebied. Door de specifieke kenmerken van het open gebied te beschermen, wordt tevens geborgd dat het onderscheid met de meer besloten oeverwal behouden blijft.

Binnen het gehele plangebied geldt, dat:

- Nieuwvestiging van agrarische en intensieve recreatie bedrijven niet mogelijk is;
- Er geen overige nieuwe bebouwing buiten de bestaande bouwvlakken wordt toe gestaan, zoals schuilstallen;
- De gemeente ervan uit gaat dat de beperkte ontwikkelingen die binnen de bestaande bouwvlakken (van agrarische bedrijven en burgerwoningen) mogelijk zijn, geen nadelige invloed hebben op de openheid;
- Bij kleinschalige ruimtelijke ingrepen geldt dat er geen onevenredige aantasting mag plaats vinden van de in de omgeving aanwezige functies en waarden, waaronder de waardevolle openheid (hiertoe wordt bij toevoeging van bebouwing en/of bouwwerken veelal een landschapsplan vereist). Oprichting van paardenbakken aangrenzend aan bouw- en/of bestemmingsvlakken, oprichting van windturbines binnen een bouwvlak, nevenactiviteiten in de vorm van kleinschalig kamperen en vergroting van agrarische bouwvlakken kunnen wel worden toegestaan, maar dergelijke ontwikkelingen zijn wel gekoppeld aan een omgevingsvergunningplicht respectievelijk wijzigingsbevoegdheid, waarmee wordt getoetst of een bepaalde ingreep een negatief effect heeft op de landschappelijke waarden.

Specifiek voor gronden met de bestemming Agrarisch met waarden – Landschap 2 respectievelijk Agrarisch met waarden – Natuur en landschap het volgende:

- Buiten het agrarisch bouwperceel zijn geen teeltondersteunende voorzieningen en windturbines toegestaan;
- Er is een omgevingsvergunning vereist voor het beplanten van gronden met houtgewas, waarbij een van de criteria voor verlening van de omgevingsvergunning betreft: dat er geen onevenredig aantasting van de landschappelijk waardevolle openheid plaats vindt. Boomteelt en oprichting van hoogstamboomgaarden is in ieder geval niet toegestaan.

Een gedeelte van de open velden van de Nieuw Hollandse Waterlinie¹ zijn gelegen op gronden, die zijn bestemd als Agrarisch met waarden – Landschap 1 (oeverwal), waar in zijn algemeenheid een verdere verdichting kan worden toegestaan in de vorm van erfbeplanting en (hoogstam)boomgaarden.

Betreffende gronden zijn echter gelegen binnen de Goilberdingerpolder, die vanwege de hier aanwezige cultuurhistorische waarden (onder andere m.b.t. de Nieuw Hollandse Waterlinie) is voorzien van de dubbelbestemming Waarde – Cultuurhistorie. Als gevolg hiervan blijft behoud van het open karakter van het gebied hiermee ook voor deze gronden gewaarborgd.

Conform de gemeentelijke cultuurhistorische inventarisatie zijn gebieden met bijzondere landschappelijke en cultuurhistorische waarden beschermd met een specifieke dubbelbestemming, zie hiervoor ook paragraaf 6.3.

¹ *De provincie is met de deelnemende gemeenten bezig met het opstellen van een uniforme beschermingsregeling voor het project planologische verankering Nieuw Hollandse Waterlinie. Als deze planologische regeling beschikbaar is ten tijde van het vaststellen van dit bestemmingsplan kan deze regeling worden meegenomen bij de besluitvorming.*

7. WATER

Het bestemmingsplan dient een waterparagraaf te bevatten waarin beleid, bestaand systeem, doelstellingen en resultaten uit overleg tijdens de procedure worden opgenomen. Op basis van het beleid (prov. structuurvisie, provinciaal waterhuishoudingsplan en het beheerplan van het waterschap Rivierengebied) zal een aantal aspecten in het bestemmingsplan worden geregeld.

Het bestemmingsplan is zo ingericht dat de waterbeheerders hun werk kunnen doen. Daarnaast zijn diverse regels opgenomen ten behoeve van de waterhuishouding. In het kader van de verplichte "Watertoets" is afgestemd over de inhoud van het bestemmingsplan.

7.1. Inleiding

In Culemborg zijn de volgende partijen betrokken bij het waterbeheer:

- 1) het Rijk:
- 2) de Provincie:
- 3) Waterschap Rivierengebied:
- 4) de Gemeente:
- 5) de Waterleidingbedrijven:

De gemeente dient in het bestemmingsplan de belangen van de waterbeheerders te borgen. Voor het bestemmingsplan is met name de verhouding tot het beleid en de regelgeving van de waterschappen van belang. Het is immers noodzakelijk dat het gemeentelijke beleid en dat van waterschappen elkaar ondersteunen. Daarnaast moet voorkomen worden dat het bestemmingsplan zaken juridisch regelt die al in de Keur zijn geregeld.

7.2. Watertoets

Sinds juli 2003 is de watertoets wettelijk verankerd in het Besluit op de Ruimtelijke Ordening. Het besluit verplicht tot het opnemen van een beschrijving van de wijze waarop rekening is gehouden met de gevolgen van het plan voor de waterhuishouding in de toelichting van alle ruimtelijke plannen.

Dit houdt in dat, afgezien van het watertoetsproces dat voor het bestemmingsplan Buitengebied is doorlopen, voor alle omgevingsvergunningen en wijzigingen van dit bestemmingsplan eveneens de watertoets dient plaats te vinden. Er dient een volledige, heldere, zelfstandige afweging te worden gemaakt over de waterhuishoudkundige consequenties van de beoogde ingreep.

Het doel van de watertoets is dat water een volwaardige rol speelt in ruimtelijke plannen. Het middel dat de watertoets daarvoor gebruikt, is

het zo vroeg mogelijk betrekken van de waterbeheerder bij een nieuw ruimtelijk plan. De watertoets betekent vooral meedenken vooraf. Eerste aanspreekpunt voor de gemeente is in principe het waterschap Rivierengebied. Naast het waterschap zijn er nog andere waterbeheerders zoals de provincie (grondwaterbeheerder) en Rijkswaterstaat. Het waterschap coördineert het wateradvies.

7.3. Analyse bestaande situatie

Door DHV is in 2004 in opdracht van de gemeente en het waterschap een Waterplan opgesteld. Dit plan is in 2009 geactualiseerd voor de periode 2010-2014 en heeft grotendeels betrekking op het stedelijke gebied. In het waterplan Culemborg is een analyse gemaakt van het watersysteem in de gemeente. Onderstaande analyse is overgenomen uit het waterplan Culemborg 2004.

Oppervlaktewater

Culemborg bestaat uit diverse natuurlijke en gegraven wateren: de stadsgrachten, zandwinputten, vijvers, wielen (plassen die ontstaan zijn door dijkdoorbraken) en watergangen. Daarnaast kent Culemborg in het oppervlaktewater diverse oppervlaktewaterpeilen. Deze peilgebieden vormen samen met de waterlopen het belangrijkste element van het watersysteem. De waterpeilen in Culemborg variëren van NAP + 0,10 m tot NAP + 2,50 m. In Culemborg worden vaste winter- en zomerpeilen gehanteerd.

In de meeste watergangen van Culemborg is de waterbodem vervuild. Daarnaast heeft de dikke sliblaag gevolgen voor de doorstroming en de waterkwaliteit. De kleinere en oudere watergangen en –partijen (met name in Ter Weijde en Polder Redichem) hebben vaak een slechte waterkwaliteit. Daarnaast is er veel bladval, bomen staan vaak dicht langs de watergang. Veel van de watergangen zijn voorzien van beschoeiing. De beschoeiingen zijn vaak in slechte staat.

Grondwater

Grondwater is in de gehele gemeente aanwezig. Bij hoge waterstanden in de Lek treedt kwel op, waardoor lokaal wateroverlast optreedt. De kwelstroom in laaggelegen delen van de gemeente Culemborg wordt grotendeels veroorzaakt door de rivier de Lek.

(Afval-)waterketen

Gemeente Culemborg kent vier grote bemalingsgebieden. Culemborg kent overwegend een gemengd rioolstelsel, waarmee zowel relatief schoon hemelwater, als relatief vuil afvalwater wordt ingezameld en

getransporteerd naar de RiolwaterZuiveringsInstallatie (RWZI) van Culemborg. Het buitengebied is deels aangesloten op drukriolering die op diverse bemalingsgebieden lozen. De aandachtspunten in de afvalwaterketen zijn de diffuse bronnen, de overstorten en de verdunning van de vuilwaterafvoer. Doordat veel van de rioolstelsels in Culemborg gemengd zijn, wordt relatief veel regenwater afgevoerd naar de RWZI.

Beleving

Culemborg kent een aantal voor de stad belangrijke rode cultuurhistorische elementen, groene longen en/of blauwe vingers. In deze elementen en/of gebieden is water van groot belang voor de versterking van de beleving. Daarnaast is water in deze elementen en/of gebieden een drager bij de ontwikkeling van natuur en de mogelijkheden voor recreatie. Echter de beleving van water is nog niet overal optimaal. Verbindingen tussen de verschillende groene longen zijn nauwelijks aanwezig, waardoor er nauwelijks migratiemogelijkheden zijn voor flora en fauna. Daarnaast worden de potenties van de natuurgebieden onvoldoende benut (bijvoorbeeld de aanwezigheid van kwel).

Op dit moment wordt niet gerecreëerd op en langs het water van Culemborg. Voor een deel is dit te wijten aan gebrek aan voorzieningen (steigers), de inrichting en aantrekkelijkheid van het water (steile oevers, zwerfvuil, etc) en de aanwezigheid van barrières (kunstwerken en lage bruggen). Anderzijds wordt er onvoldoende gedaan om de recreatie te bevorderen, omdat de vraag naar recreatieve voorzieningen niet altijd even groot is (geweest). Daarnaast is er sprake van aantrekkelijke alternatieven in de vorm van de Lek en recreatieplas de Meent.

7.4. Waterrelevant beleid

De Europese Kaderrichtlijn Water (2003)

De Europese Kaderrichtlijn Water gaat er vanuit dat water geen gewone handelswaar is, maar een erfgoed dat moet worden beschermd en verdedigd. Het hoofddoel van de richtlijn is daarop gebaseerd. De Kaderrichtlijn Water geeft het kader voor de bescherming van landoppervlaktewater, overgangswater, kustwater en grondwater. Dat moet ertoe leiden dat:

- aquatische ecosystemen en gebieden die rechtstreeks afhankelijk zijn van deze ecosystemen, voor verdere achteruitgang worden behoed;
- verbetering van emissies;

duurzaam gebruik van water wordt bevorderd op basis van bescherming van de beschikbare waterbronnen op lange termijn; er wordt gezorgd voor een aanzienlijke vermindering van de verontreiniging van grondwater.

Nationaal Waterplan 2010 – 2015

In december 2009 heeft het kabinet het Nationaal Waterplan vastgesteld. Het Nationaal Waterplan is opgesteld op basis van de Waterwet die met ingang van 22 december 2009 van kracht is. Op basis van de Wet ruimtelijke ordening heeft het Nationaal Waterplan voor de ruimtelijke aspecten de status van structuurvisie.

Het Nationaal Waterplan is een algemeen plan voor het op nationaal niveau te voeren waterhuishoudkundig beleid. Dit plan geeft op hoofdlijnen aan welk beleid het Rijk in de periode 2009 - 2015 voert om te komen tot duurzaam waterbeheer. Daarbij heeft het plan het karakter van een kapstokplan, waarop grote beleidsvelden zoals Stroomgebiedsbeheersplannen en WB21 als min of meer zelfstandige eenheden zijn aangehaakt.

Het Nationaal Waterplan focust zich, wat betreft de gemeente Culemborg, op de afvoer van het water via de grote rivieren. Vanwege ondermeer klimaatverandering, zal in de toekomst ruimte moeten worden gevonden om met hogere waterstanden om te gaan. De maatregelen in het plan hebben betrekking op het buitendijkse gebied. Voor het plangebied (het binnendijkse gebied) hebben de maatregelen geen gevolgen.

Beleidslijn grote rivieren

Op 14 juli 2006 is de Beleidslijn grote rivieren formeel in werking getreden. De Beleidslijn grote rivieren geldt voor alle grote rivieren en is bedoeld om plannen en projecten in de uiterwaarden te beoordelen. De beleidslijn is doorvertaald in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening, dat op 30 december 2011 in werking is getreden.

Na het hoogwater in de rivieren in 1993 en in 1995 werd duidelijk dat het water in de rivier veel meer afvoercapaciteit nodig had. Veel van de beschikbare ruimte was in de loop der tijd namelijk verloren gegaan door bebouwing en andere obstakels. Daarom werden in 1997 bouwactiviteiten in het rivierbed sterk aan banden gelegd. Maar vanuit het oogpunt van regionale ontwikkelingsmogelijkheden werd deze aanpak naderhand als te restrictief ervaren. Dit leidde tot aanpassing van het beleid. De Beleidslijn grote rivieren maakt het mogelijk om bestaande bebouwing in het rivierbed een nieuwe bestemming te geven waardoor leegstand voorkomen wordt. Daarnaast blijven delen van het rivierbed voorbehouden aan riviergebonden activiteiten zoals overslagbedrijven, scheepswerven en jachthavens. Ander gebruik is alleen mogelijk als er op andere locaties meer ruimte voor de rivier wordt gecreëerd.

In het stroomvoerend rivierbed mag in beginsel niet worden gebouwd of een andere activiteit worden gepleegd die structureel van invloed is op het afvoervermogen van de Lek. Slechts riviergebonden functies (zijn

onder voorwaarden toegestaan ('ja mits'-beleid). Dit geldt ook voor de uitbreiding van bestaande activiteiten. Indien voldaan wordt aan de voorwaarden en criteria kan voor dat doel gebouwd worden. Wel geldt als extra voorwaarde dat door die activiteit geen (onaanvaardbare) waterstandsverhoging mag optreden.

Buiten het stroomvoerend rivierbed (het bergend regime) kunnen - in principe – alle activiteiten worden toegestaan, mits deze voldoen aan de gestelde rivierkundige voorwaarden, zoals opgenomen in de Waterwet.

In het plangebied is uitsluitend sprake van het Stroomvoerend rivierbed.

Wet beheer rijkswaterstaatswerken

Op het buitendijks gelegen deel van het plangebied is voorts de Waterwet van toepassing.

Het Rijk heeft vaarwegen, waterkeringen, dijken, bruggen, gemalen, sluizen en stuwen in beheer. Deze 'waterstaatswerken' moeten goed beheerd en onderhouden worden, zodat ze veilig en doelmatig kunnen worden gebruikt. De Waterwet geeft Rijkswaterstaat de mogelijkheid hiervoor te zorgen. In de toepassing van deze wet staat het goed functioneren van het waterstaatswerk voorop. Belangen van anderen, zoals vaarweggebruikers, worden hier tegen afgewogen.

Volgens de wet is het verboden om zonder toestemming van de minister van Infrastructuur en Milieu iets anders te doen met een waterstaatswerk, dan waarvoor het bedoeld is. Men mag bijvoorbeeld niet zomaar een aanlegsteiger bouwen, of een reclamebord aan een brug hangen.

Voor werkzaamheden en andere activiteiten bij een waterstaatswerk moet eerst een vergunning worden aangevraagd bij Rijkswaterstaat. Die vergunning kan verleend worden als er wordt voldaan aan bepaalde voorwaarden. Er mag bijvoorbeeld geen schade aan het waterstaatswerk ontstaan.

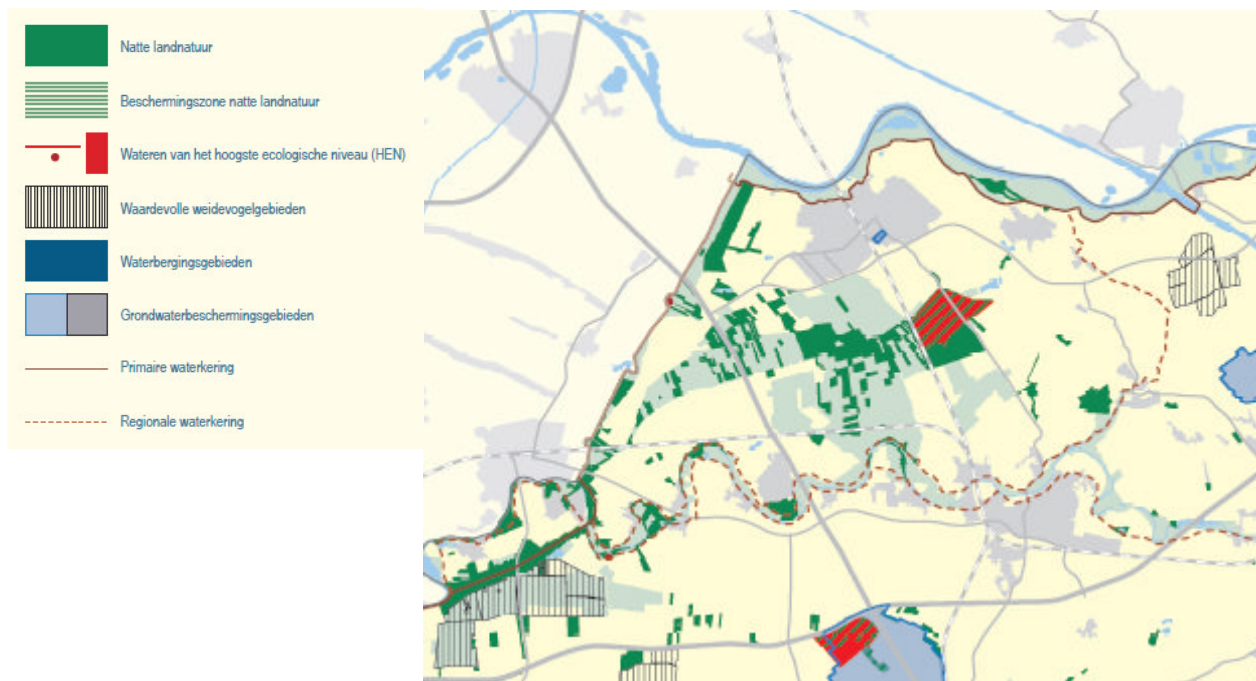
Vergunningen kunnen worden aangevraagd voor bijvoorbeeld de aanleg van een jachthaven, het maken van een afmeerplaats, of voor het bouwen van een tuinhuisje op de oever.

Voor bouwen aan de rivier kunnen particulieren en bedrijven te maken krijgen met de Waterwet als ze willen bouwen in de uiterwaarden van een rivier.

Waterplan Gelderland 2010 – 2015

Het Waterplan Gelderland 2010-2015 is op 22 december 2009 in werking getreden. Het Waterplan Gelderland is tegelijk opgesteld met de water(beheer)plannen van het Rijk en de waterschappen. In onderlinge samenwerking zijn de plannen zo goed mogelijk op elkaar afgestemd.

Voor de realisatie van bepaalde waterdoelen zijn ruimtelijke maatregelen nodig. Hiervoor krijgt het Waterplan Gelderland op basis van de nieuwe Waterwet de status van structuurvisie. Onderstaande kaart verbeeldt de visie vanuit het waterplan voor de gemeente Culemborg.

Uitsnede Structuurvisiekaart Waterplan Gelderland

Hieruit blijkt dat delen van het buitengebied zijn aangeduid als natte landnatuur. In het westen van de gemeente, bij de Molenkade, is water gesitueerd van het hoogste ecologische niveau (HEN).

Waterbeheerplan Rivierengebied 2010 – 2015

Waterschap Rivierengebied heeft een nieuw Waterbeheerplan opgesteld voor de periode 2010-2015. Dit plan is op 22 december 2009 in werking getreden. Het beleid uit het waterbeheerplan sluit aan op de beleidskaders van rijk en provincie.

Het waterschap is de verantwoordelijke partij voor het uitvoeren van de watertoets. Het waterschap hanteert hierbij als uitgangspunt negatieve gevolgen voor het watersysteem (waterkeringen, wateren en grondwater) door ruimtelijke plannen en besluiten zoveel mogelijk voorkomen moet worden. Ruimtelijke plannen moeten minstens waterneutraal zijn en waar mogelijk ook waterpositief.

Waterplan Culemborg (Actualisatie 2010-2014)

De Gemeente Culemborg en Waterschap Rivierengebied hebben het Waterplan Culemborg opgesteld. Het waterplan moet o.a. zorgen voor

een betere inhoudelijke afstemming tussen waterbeheer en ruimtelijke ontwikkelingen. De betrokken partijen zijn een gezamenlijke visie op duurzaam waterbeheer Culemborg overeengekomen. Voor het bestemmingsplan zijn geen relevante doelstellingen vermeld.

7.5. Afstemming met het bestemmingsplan

Keur oppervlaktewateren

Een van de instrumenten van het waterschap om haar taak uit te oefenen is de Keur. De Keur kent ondermeer gebods- en verbodsbepalingen die erop gericht zijn watergangen te beschermen. Zo mag men zonder Keurontheffing geen activiteiten ontplooiën of bouwwerken plaatsen die het onderhoud aan watergangen kunnen belemmeren.

In het bestemmingsplan is getracht voor in de Keur genoemde vergunnings- en ontheffingsplichtige zaken zo min mogelijk omgevingsvergunningen werken en werkzaamheden op te nemen. Dit zou immers resulteren in dubbele regelgeving. Ook werkzaamheden die tot het normale onderhoud van watergangen behoren zijn vrij van een omgevingsvergunning. Het bestemmingsplan zal bovendien die ruimte laten die het waterschap nodig heeft om haar beleid te kunnen uitvoeren.

Hydrologisch neutraal bouwen

De beleidsterm "hydrologisch neutraal bouwen" geeft invulling aan het "niet afwentelen" principe, zoals door de commissie waterbeheer 21^e eeuw (WB21) is gegeven. Beter is het te spreken van hydrologisch neutraal ontwikkelen, omdat ook andere ontwikkelingen dan bouwprojecten dienen te worden getoetst. Voorbeelden hiervan zijn infrastructurele en recreatieve ontwikkelingen.

Conform het beleid van de waterschappen en de provincie dienen nieuwe ontwikkelingen te voldoen aan het principe van hydrologisch neutraal bouwen. Dit wil zeggen dat de hydrologische situatie minimaal gelijk moet blijven aan de oorspronkelijke situatie (vóór de nieuwe stedelijke ontwikkeling). Hierbij mag de oorspronkelijke afvoer uit het gebied niet overschreden worden en de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) niet worden verlaagd.

Voor ontwikkelingsmogelijkheden waarbij sprake is van een toename van verhard oppervlak met meer dan 1.500 m², wordt compenserende waterberging vereist.

Landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden

Landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden worden niet in de Keur beschermd. Hiervoor is het bestemmingsplan dus het primaire instrument. Indien waterhuishoudkundige ingrepen plaatsvinden, zal rekening moeten worden gehouden met aanwezige en beleidsmatig gewenste landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden.

De waterbeheerder stelt regels ter bescherming van het waterhuishoudkundig systeem en de direct betrokken belangen.

Waterlopen

Alle hoofdwatergangen (zgn. A-watergangen) in het bestemmingsplan zijn tot "Water" bestemd en mogen enkel in overeenstemming met hun functie gebruikt worden.

De overige (kleinere) watergangen zijn niet als zodanig bestemd.

De inundatiekanalen bij Fort Everdingen en Werk aan het Spoel zijn aangewezen als Rijksmonument.

Om dubbele wetgeving te voorkomen zijn de onderhoudsstroken naast de A-watergangen niet tot Water bestemd.

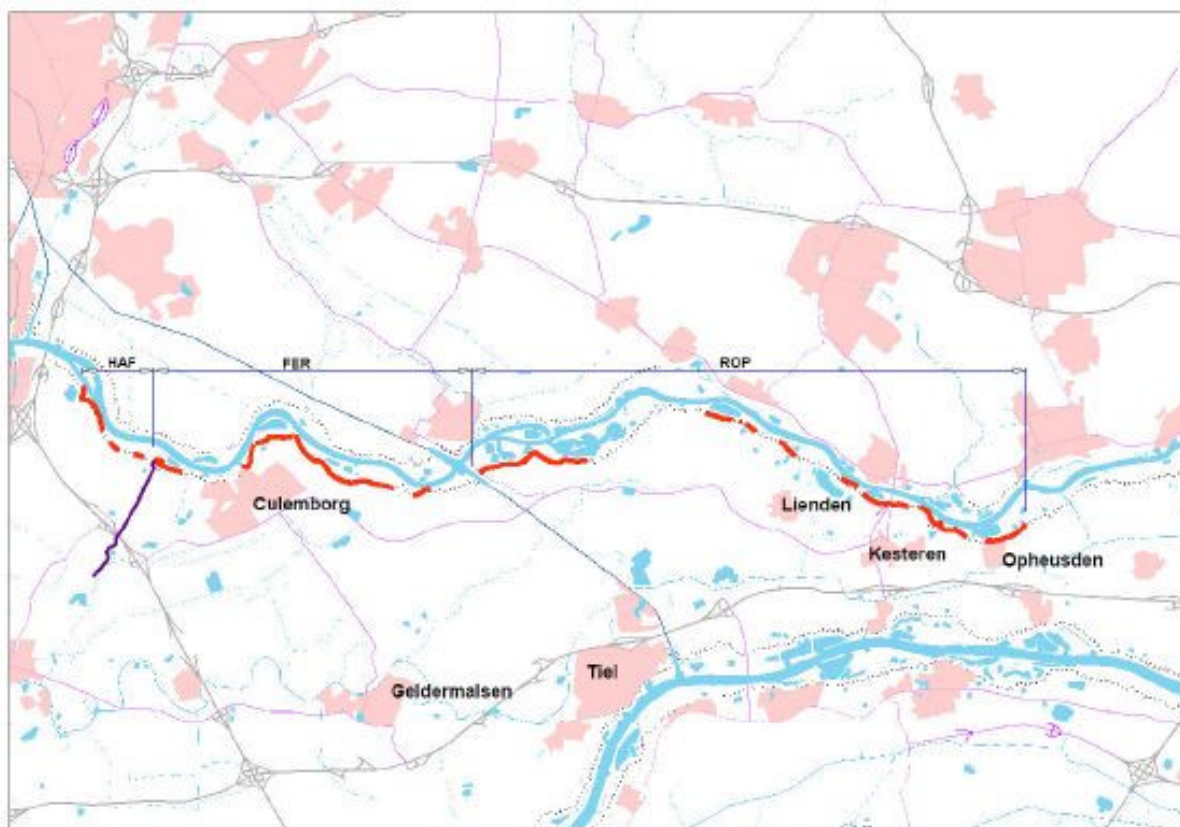
Waterkeringen

Het beheer en onderhoud van de dijken berust hoofdzakelijk bij het waterschap. Bij alle ruimtelijke plannen en besluiten die betrekking hebben op waterkeringen of hun directe omgeving is de watertoets van toepassing. Doel daarvan is het behoud van de stabiliteit van de waterkering, behoud van de toegankelijkheid voor inspectie en onderhoud van de waterkeringen, het vrijhouden en van ruimte voor toekomstige dijkversterkingen en van de bescherming van de landschappelijke, natuur- en cultuurhistorische waarden van de waterkeringen. Hier is ook de Keur Waterschap Rivierengebied 2009 en daarbij behorende beleidsregels gelden als toetsingskader ten aanzien van de waterkering.

In het kader van het project Ruimte voor de Rivier is het Rijk voornemens circa 30 kilometer dijk te verbeteren, ten einde de veiligheid te vergroten en het overstromingsrisico te verkleinen. Om aan deze doelstellingen te voldoen wordt gezocht naar meer ruimte in het rivierbed om toekomstige rivierafvoeren veilig te kunnen verwerken. Door rivierverruimende maatregelen te nemen, zoals vergraving van uiterwaarden of aanleg en inrichting van bergingsgebieden langs de rivieren, kunnen grotere rivierafvoeren worden opgevangen. Ook voor de Neder-Rijn en Lek zijn in het rijksprogramma Ruimte voor de Rivier rivierverruimende maatregelen

opgenomen. Zo krijgt de Lek bij Vianen, Houten en Nieuwegein meer afvoercapaciteit door oevergeulen aan te leggen. Bij Middelwaard krijgt de Rijn door het afgraven van delen van de uiterwaard bij hoogwater meer ruimte en wordt de flessenhals in de rivier aangepakt door een extra riviergeul aan te leggen.

De rivierverruimende maatregelen alleen zijn echter niet voldoende om toekomstige rivierafvoeren onder alle omstandigheden veilig te kunnen verwerken. Aanvullend zijn dijkverbeteringsmaatregelen noodzakelijk aan de dijken langs de Neder-Rijn en Lek.

Afbeelding met de drie deeltracés: HAF= Hagestein Fort Everdingen, FER= Fort Everdingen Ravenswaaij, ROP= Rijswijk Opheusden

Voor de gemeente Culemborg betreft het project het traject Fort Everdingen – Ravenswaaij. Op bovenstaande afbeelding is het traject opgenomen met de afkorting FER. Op het traject worden enkele dijken verbreed en verhoogt, worden er maatregelen genomen tegen de uitspoeling van zand en worden er op enkele locaties damwanden geplaatst.

Omdat niet alle gewenste ontwikkelingen in de vigerende bestemmingsplannen passen, heeft het Rijk een inpassingsplan (RIP) in voorbereiding. De beschermende regeling in voorliggend bestemmingsplan voor de aanwezige dijken zal worden afgestemd op de regeling in het rijksinpassingsplan.

De bestaande primaire waterkering (langs de Lek) inclusief beschermingszone is als dubbelbestemming 'Waterstaat- waterkering' op de verbeelding opgenomen. Oprichting van bouwwerken en bodemwerkzaamheden anders dan normaal onderhoud en landschapsbeheer zijn hier in beginsel niet toegestaan. Bij eventuele voornemens hiertoe dient advies te worden ingewonnen bij de beheerder van de waterkering, teneinde te bepalen of met het voornemen de functie van waterkering niet wordt aangetast.

Voor buitendijkse gebieden geldt in het algemeen dat betrokkenen daar op eigen risico wonen en werken. Met de buitendijkse gebieden wordt hier het winterbed van de grote rivieren bedoeld. Initiatiefnemers in het rivierbed zijn zelf verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen om zich tegen potentiële schade te beschermen.

Stroomvoerend rivierbed

De uiterwaarden zijn gronden die tevens ten dienste staan van de afvoer van het water via de grote rivieren. Deze bestemming van de gronden is middels een dubbelbestemming 'Waterstaat - Stroomvoerend Rivierbed' in het bestemmingsplan opgenomen. De regeling is afgestemd op de bepalingen uit het rijksbeleid, betreffende de Barro, dat op 30 december 2011 in werking is getreden, en waarin de voormalige beleidslijn Grote Rivieren in is doorvertaald.

In het stroomvoerend rivierbed mag in beginsel niet worden gebouwd of een andere activiteit worden gepleegd die structureel van invloed is op het afvoervermogen van de Lek. Slechts riviergebonden functies (zijn onder voorwaarden toegestaan ('ja mits'-beleid).

Rioolleidingen

De in het plangebied aanwezige rioolwatertransportleidingen, alsmede de bijbehorende beschermingszone, zijn in het bestemmingsplan opgenomen middels een specifieke dubbelbestemming Leiding – Riool. Deze beschermingszone, de zogeheten zakelijke rechtstrook, bedraagt 5 meter aan weerszijden van het hart van de leiding. Binnen deze beschermingszone zijn de bouwmogelijkheden beperkt.

7.6. Overleg met de waterbeheerders

De waterparagraaf wordt opgesteld in nader overleg met de waterbeheerder in het kader van de watertoets. Het waterschap Rivierengebied is reeds in een vroeg stadium bij het plan betrokken.

Nadere afstemming zal plaatsvinden in het kader van het vooroverleg.

8. MILIEU

8.1. Milieu algemeen

Het bestemmingsplan buitengebied is conserverend van aard. Het bestemmingsplan voorziet ten opzichte van het vigerend bestemmingsplan beperkt in nieuwe ontwikkelingen in directe zin. Het bestemmingsplan voorziet wel in een aantal ontwikkelingen door middel van een omgevingsvergunningprocedure voor het afwijken van de bouw- of gebruiksregels, of wijzigingsprocedure (zoals vergroting van bouwvlakken etc.). Alvorens deze procedures kunnen worden geëffectueerd dient altijd door middel van onderzoek te worden aangetoond dat aan de vereiste (milieu)randvoorwaarden wordt voldaan en anderen niet onevenredig in hun belangen worden geschaad.

Om conflictsituaties met functies in de omgeving te voorkomen wordt in het bestemmingsplan en bij ruimtelijke ontwikkelingen aandacht besteed aan de diverse milieuaspecten. Voor dit bestemmingsplan zijn onder meer de volgende milieu aspecten relevant:

- geluid;
- luchtkwaliteit;
- externe veiligheid;
- geur;
- ammoniak.

Weliswaar is voor het merendeel van deze aspecten specifiek beleid en regelgeving vastgesteld, toch is ook sprake van een aanvullende werking ten opzichte van de ruimtelijke ordening. Zo kan het bestemmingsplan via de bestemmingskeuze aanwijzingen geven richting het milieubeleid. Andersom kan het milieubeleid richting geven aan de functietoedeling in het bestemmingsplan.

Als uitgangspunt voor het bestemmingsplan geldt dat geen strijdigheden bestaan met de normen uit de betrokken milieuwetten waaronder de Wet milieubeheer, de Wet geluidhinder, de Wet geurhinder en veehouderij, het Besluit Externe Veiligheid en de Wet Ammoniak en veehouderij.

8.2. Geurhinder

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) vormt vanaf 1 januari 2007 het toetsingskader voor de milieuvergunning, als het gaat om geurhinder vanwege dierenverblijven van veehouderijen. De wet regelt de toegestane geurhinder op geurgevoelige objecten en de minimaal te hanteren afstanden tussen veehouderijen en geurgevoelige objecten. Op grond van deze wet kunnen gemeenten een geurverordening opstellen waarin zij - binnen bepaalde wettelijke marges - hun eigen geurnormen stellen. De gemeente Culemborg heeft geen eigen geurbeleid en derhalve zijn de genoemde normen in de Wgv van toepassing.

In de ruimtelijke ordening zijn deze criteria van belang voor het bepalen van ontwikkelingsruimte van agrarische bedrijven en geurgevoelige objecten, indien deze in de omgeving van elkaar zijn gesitueerd. De ruimtelijke plannen waarvoor de omgekeerde werking moet worden beoordeeld, zijn met name bestemmingsplannen waarin locaties voor woningbouw, of recreatie en toerisme worden vastgelegd. In voorliggend bestemmingsplan worden er geen ontwikkelingen mogelijk gemaakt waarop de Wgv van toepassing is.

8.3. Ammoniak

Het Nederlandse ammoniakbeleid berust op twee sporen. Het eerste spoor is het gebiedsgerichte spoor. Dit spoor houdt onder andere in dat maatregelen rond ammoniakgevoelige natuurgebieden moeten worden genomen. Een belangrijke maatregel is de zonerings van de Wet ammoniak en veehouderij (Wav). Op grond van die wet moeten de provincies de meest kwetsbare natuurgebieden binnen de Ecologische Hoofdstructuur (de zogenaamde zeer kwetsbare gebieden) aanwijzen. In deze zeer kwetsbare gebieden, die gelegen zijn binnen de EHS, en een zone daaromheen gelden beperkingen voor de milieuvergunningverlening aan bedrijven.

Naast de Wav is ook de Natuurbeschermingswet 1998 van belang. Voor activiteiten (waar veehouderijen ook onder vallen) rond beschermde natuurmonumenten en aangewezen vogel- en habitatrictlijngebieden geldt namelijk een vergunningplicht op grond van de Natuurbeschermingswet, om schade aan de betreffende gebieden te voorkomen.

Het tweede spoor is het generieke spoor. Door middel van het besluit Huisvesting gelden emissie-eisen voor alle stallen. Op den duur zullen alle stallen emissie-arm moeten worden uitgevoerd, voor zover de techniek daarvoor beschikbaar is. Daarnaast zijn er regels voor het emissiearm uitrijden van mest en voor het afdekken van mestbassins. Dit generieke spoor is gericht op het terugdringen van de achtergronddepositie van ammoniak en is voor ruimtelijke ordening minder relevant.

Uit de Atlas Wet ammoniak en veehouderij provincie Gelderland (Besluit 24 maart 2009) blijkt dat in het plangebied geen kwetsbare gebieden zijn gelegen die in het kader van de Wet ammoniak en veehouderij bescherming behoeven. Net ten zuidoosten van de gemeente is wel een dergelijk gebied gelegen. In het gehele plangebied worden evenwel geen nieuwe intensieve veehouderijbedrijven toegestaan, die tot aantasting van het kwetsbare gebied zouden kunnen leiden.

8.4. Geluid

Algemeen

In 1979 is de Wet geluidhinder (Wgh) in het Staatsblad gepubliceerd. Het doel van deze wet is het terugdringen van hinder als gevolg van geluid en het voorkomen van geluidhinder in de toekomst. In de Wgh is onder meer bepaald dat de geluidbelasting op gevels van woningen en andere geluidgevoelige objecten niet hoger mag zijn dan een in de wet bepaalde norm. In veel gevallen is deze norm 48 dB Lden. Op grond van de normstelling in de wet kan de geluidbelasting op geluidgevoelige objecten aan de hand van een akoestisch onderzoek worden getoetst.

In het buitengebied van de gemeente Culemborg kunnen 3 geluidbronnen worden onderscheiden, te weten: het wegverkeer, het railverkeer en geluid afkomstig van (agrarische) bedrijvigheid.

Wegverkeerslawaaï

Op grond van de Wet geluidhinder gelden langs wegen met een snelheidsregime van 50 km/hr. of hoger zogenaamde geluidzones. Doel van een geluidzone is om het gebied af te bakenen waarbinnen de beoordeling van de geluidbelasting als gevolg van de geluidbron moet plaatsvinden. De meeste wegen in het buitengebied van Culemborg kennen een snelheidsregime van 60 km/hr. Daarnaast mag op de N320 afwisselend 80 of 100 km/hr. worden gereden en op de rijksweg A2 maximaal 130 km/hr. (hoewel de huidige snelheidsregimes op rijkswegen sterk aan veranderingen onderhevig zijn). De breedte van een geluidzone (gerekend vanaf de as van de weg) varieert met het wegtype:

Buitenstedelijk gebied

Wegtype	Geluidzone
Weg met 5 rijstroken of meer	600 meter
Weg met 3 of 4 rijstroken	400 meter
Weg met 1 of 2 rijstroken	250 meter

Uit de tabel volgt dat de Rijksweg A2 een geluidzone heeft van 600 meter aan weerszijden van de weg en alle overige wegen in het buitengebied van Culemborg aan weerszijde van de as van de weg een zone van 250 meter.

Enkele kenmerken van een aantal wegen in het buitengebied van Culemborg:

weg	Aantal rijstroken	Gemiddelde intensiteit op basis van laatst beschikbare telling (mvt's/etm)
Rijksweg A2	8-10	113.100
N320	2-4	ca. 13.000
N833	2	ca. 5.000
Wethouder Schoutenweg	2	10.892

Prijsseweg	2	1.885
Parallelweg oost	1	607
Parallelweg west	1	1.027
Weidsteeg	1	2.167

De Wet geluidhinder bevat voor het wegverkeerslawaaï verschillende geluidnormen waarboven bepaalde activiteiten zijn uitgesloten of slechts onder bepaalde voorwaarden mogelijk zijn. Voor het wegverkeerslawaaï zijn dat :

Geluidbelasting (Lden)	Achtergrond norm
48 dB	Wettelijke voorkeursgrenswaarde. Onder deze geluidbelasting is sprake van een goed akoestisch klimaat
53 dB	Maximale grenswaarde

De toetsing van de geluidbelasting in het kader van een bestemmingsplan is noodzakelijk daar waar nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden of via het bestemmingsplan mogelijk wordt gemaakt. Er is sprake van een nieuwe ontwikkeling bij de vaststelling van een bestemmingsplan als in het plan wordt voorzien in de aanleg van een nieuwe weg of van nieuwe geluidgevoelige objecten (bijvoorbeeld een nieuwe woning). In zo'n situatie moet een geluidsonderzoek aantonen of er door de aanleg van de nieuwe weg of de oprichting van een nieuwe woning geen onaanvaardbare hinder optreedt. De streefwaarde van 48 dB is daarbij het uitgangspunt.

Indien de geluidbelasting lager is dan deze waarde is er sprake van een goed akoestisch klimaat en kan zonder meer worden gesproken over een goede ruimtelijke ordening. Indien de geluidbelasting hoger is dan 48 dB kan het college van B&W een afweging maken of de hogere geluidbelasting die optreedt alsnog aanvaardbaar wordt geacht. Het afwegingsgebied tussen 48 dB en 63 dB omvat het gebied waar binnen het college een beleidsmatige afweging kan maken. De gemeenteraad van Culemborg heeft hiertoe op 9 oktober 2007 de 'Beleidsnota hogere grenswaarde weg- en railverkeerslawaaï' vastgesteld. In deze beleidsnota is het afwegingskader verwoord op basis waarvan het college van B&W gemotiveerd een hogere waarde ter plaatse van een geluidgevoelige bestemming kan toestaan. Indien de geluidbelasting de 63 dB overstijgt is de nieuwe ontwikkeling in strijd met de Wet geluidhinder en kan daar door geen doorgang vinden.

Provinciaal inpassingsplan N320

De provincie Gelderland is wegbeheerder voor de N320. Om de doorstroming van het verkeer ook voor de langere termijn (na 2020) zeker te stellen werkt de provincie momenteel aan het vergroten van de

capaciteit van de N320. Daartoe worden plannen uitgewerkt om op een 4-tal wegvakken aanpassingen door te voeren. Voor een aantal van deze reconstructies dient ook het bestemmingsplan te worden aangepast. De provincie Gelderland is voornemens om deze wijzigingen in een zogenaamd provinciaal inpassingsplan vast te leggen. Deze procedure moet nog starten en zal naar verwachting parallel met deze bestemmingsplanprocedure verlopen. In het inpassingsplan zullen ook de effecten (ook voor geluid) van de wijzigingen op de omgeving worden getoetst.

Railverkeerslawaai

De gemeente Culemborg wordt doorsneden door de spoorlijn Utrecht – Den Bosch. Ook langs deze spoorweg ligt een geluidzone. Op grond van wettelijke bepalingen (gebaseerd op het aantal treinbewegingen het aantal sporen) bedraagt de breedte van deze geluidzone 500 meter aan weerszijden van de spoorlijn. Nieuwe ontwikkelingen binnen deze zone (bijvoorbeeld de oprichting van een nieuwe geluidgevoelige bestemming (woning)) moeten worden getoetst aan de normen uit de Wet geluidhinder. Voor spoorweglawaai gelden de volgende normen.

Geluidbelasting (Lden)	Achtergrond norm
55 dB	Streefwaarde. Onder deze geluidbelasting is sprake van een goed akoestisch klimaat
68 dB	Maximale grenswaarde

In beginsel mag de geluidbelasting op een nieuwe woning in de geluidzone van de spoorweg dus niet hoger zijn dan 55 dB Lden. Het college van B&W kan hier evenals bij het wegverkeerslawaai een hogere waarde toestaan in het gebied tussen de 55 dB en de 68 dB. Bedraagt de geluidbelasting meer dan 68 dB dan is de bouw van een nieuwe geluidgevoelige bestemming niet mogelijk.

Industrielawaai

Ook bedrijven kunnen een bron van geluidhinder vormen. Daarom dienen nieuwe ontwikkelingen (een geluidgevoelige bestemming in de buurt van een bestaand bedrijf of de oprichting van een bedrijf in de buurt van bestaande geluidgevoelige objecten) ook op het punt van de geluidbelasting te worden getoetst. De hoogte van de geluidbelasting die is toegestaan wordt niet in de wetgeluidhinder geregeld maar in de Wet milieubeheer. Een bedrijf dient te beschikken over een omgevingsvergunning of moet voldoen aan algemene regels die gelden voor de specifieke bedrijfscategorie. Bij oprichting van een nieuw bedrijf wordt onder meer getoetst of de vergunning op het aspect van geluidbelasting kan worden verleend dan wel dat het bedrijf zal gaan voldoen aan voor geluidbelasting gestelde algemene regels. De geluidnorm waaraan bedrijven worden getoetst is afhankelijk van de

geluidkwaliteit van de omgeving (stiller dan wel rumoeriger) en bedraagt ten hoogste 53 dB.

Conclusie

Het bestemmingsplan Buitengebied is conserverend van aard. Dit betekent dat er geen nieuwe ontwikkelingen op grond van dit bestemmingplan mogelijk worden gemaakt. Dat wil zeggen dat er als gevolg van het nieuwe bestemmingsplan geen situaties worden gecreëerd op basis waarvan een akoestisch onderzoek noodzakelijk is. Een toetsing aan de normen uit de Wet geluidhinder is dan ook niet aan de orde.

8.5. Luchtkwaliteit

De eisen voor de kwaliteit van de buitenlucht zijn sinds november 2007 vastgelegd in de Wet Milieubeheer (Wm, titel 5.2 luchtkwaliteitseisen). De Wet heeft tot doel het beschermen van mens en milieu tegen de negatieve effecten van luchtverontreiniging. De Wet milieubeheer bevat normen (grenswaarden en voor enkele stoffen ook plandrempels) die niet mogen worden overschreden. Luchtverontreiniging (vaak stikstofdioxide en fijn stof) ontstaat voornamelijk door verbranding van fossiele brandstoffen. In Culemborg is het wegverkeer dan ook de belangrijkste bron van luchtverontreiniging. Specifiek voor fijn stof kunnen ook grote agrarische bedrijven een aanzienlijke bijdrage leveren aan de fijn stofconcentratie.

In de Wet milieubeheer is geregeld dat overheden bij het uitoefenen van hun bevoegdheden (zoals het vaststellen van bestemmingsplannen) rekening houden met de effecten van dat besluit op de luchtkwaliteit. Een bestemmingsplan kan worden vastgesteld indien:

- het bestemmingsplan niet leidt tot het overschrijden van de in de wet genoemde grenswaarden;
- De luchtkwaliteit als gevolg van de vaststelling van het bestemmingsplan per saldo gelijk blijft of niet verslechterd;
- Het bestemmingsplan geen ontwikkelingen mogelijk maken die in betekenende mate bijdragen aan de luchtkwaliteit;
- Indien de ontwikkelingen in het bestemmingsplan zijn opgenomen in het nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL).

Bij ministeriële regeling (de regeling Niet in betekenende mate bijdragen) zijn categorieën van gevallen aangewezen, waarin het vaststellen van een bestemmingsplan in ieder geval niet in betekenende mate bijdraagt aan de luchtkwaliteit.

Conclusie.

Onderhavig bestemmingsplan is veelal conserverend van aard. Dit bestemmingsplan legt de bestaande situatie vast en maakt slechts zeer beperkt nieuwe ontwikkelingen mogelijk.

In het bestemmingsplan wordt, middels een wijzigingsbevoegdheid, op beperkte schaal ruimte gegeven aan uitbreiding van bouwvlakken van agrarische bedrijven. De bijdrage van deze uitbreiding aan de verslechtering van de luchtkwaliteit zal zeer beperkt zijn. Het is dan ook aannemelijk dat de ruimte die het bestemmingsplan biedt niet leidt tot een overschrijding van grenswaarden, dan wel niet 'in betekende mate' zal bijdragen aan de verslechtering van de luchtkwaliteit.

Grotere uitbreidingen van agrarische bedrijven bij wijziging zullen alvorens gerealiseerd te kunnen worden getoetst moeten worden op het aspect luchtkwaliteit.

Dat betekent dat de luchtkwaliteit niet zal verslechteren als gevolg van de vaststelling van het bestemmingsplan. Op grond van de Wet milieubeheer is daarom geen verder onderzoek naar de luchtkwaliteit vereist. Er wordt immers voldaan aan het gestelde in artikel 5.16 onder 1 lid b van de wet milieubeheer: De luchtkwaliteit blijft ten minste gelijk ten gevolge van de vaststelling van het bestemmingsplan.

8.6. Externe veiligheid

Algemeen

Externe veiligheid gaat over het beperken van de blootstelling van mensen aan een verhoogd gevaar als gevolg van activiteiten met gevaarlijke stoffen. De aan de productie, het behandelen of het vervoer van gevaarlijke stoffen verbonden risico's moeten volgens het beleid externe veiligheid aanvaardbaar blijven. De wet- en regelgeving voor externe veiligheid is dan ook gestoeld op een risicobenadering.

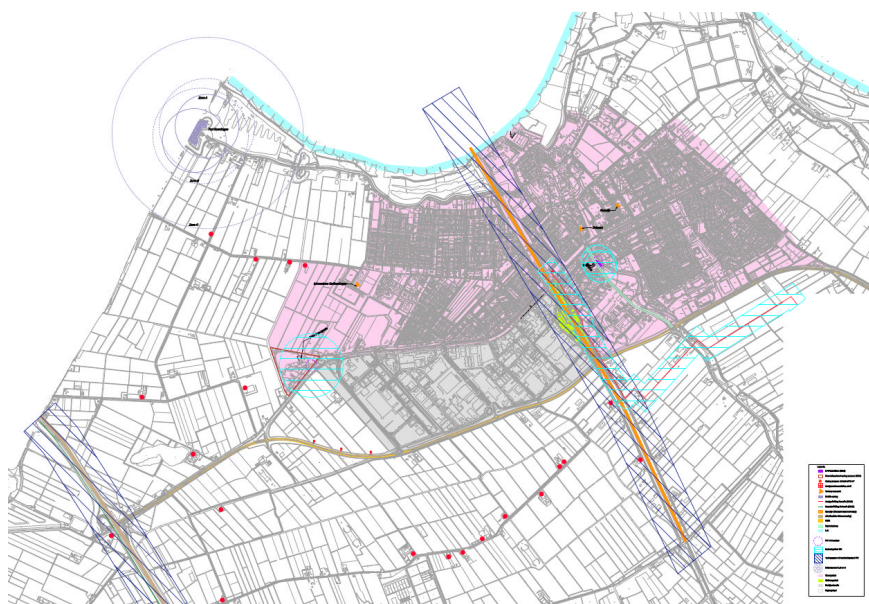
Het gaat in de eerste plaats om de kans op een groep dodelijke slachtoffers door een ongeval met een gevaarlijke stof, ofwel het groepsrisico. Dit risico drukt de kans uit op een ramp van bepaalde omvang in doden. In de tweede plaats gaat het over de persoonlijke veiligheid van de individuele burger, ofwel het plaatsgebonden risico. Dit is de overlijdenskans die een persoon loopt, door op een bepaalde afstand van een inrichting of een transportroute permanent aanwezig te zijn.

Voor transportassen zijn de regels vastgelegd in de 'Circulaire Risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen (CRNVGS)', voor buisleidingen in het 'Besluit externe veiligheid buisleidingen (BEVB)' en

voor bedrijven in het 'Besluit externe veiligheid inrichtingen (BEVI)'. Alle drie de besluiten hanteren dezelfde risicobenadering. Voor het plaatsgebonden risico geldt een grens- en een richtwaarde. De beoordeling van het groepsrisico vindt niet plaats door toetsing aan een vaste norm, maar door middel van het afleggen van een verantwoording. Het bevoegd gezag beoordeelt hierbij de aanvaardbaarheid van het groepsrisico in het omgevingsbesluit.

De gemeente Culemborg heeft in juli 2011 de Beleidsvisie externe veiligheid vastgesteld. In deze visie heeft de gemeente aangegeven welke activiteiten er in de gemeente plaatsvinden met een risico voor de externe veiligheid. Ook heeft de gemeente aangegeven welk beleid er wordt gevoerd ten aanzien van deze activiteiten. Ten slotte is er in de bijlage een signaleringskaart opgenomen met daarop alle relevante risicobronnen en -afstanden.

De hieronder opgenomen beschrijvingen van de risicobronnen is afkomstig uit de voornoemde beleidsvisie.

De signaleringskaart externe veiligheid

Inrichtingen

Bevi-inrichtingen

De gemeente Culemborg kent twee risicovolle inrichtingen. Het betreft het LPG-tankstation aan de Rijksweg (maar ligt buiten het bestemmingsplan Buitengebied) en het Parc Beaugarde op basis van de aanwezigheid van een grote propaantank. Deze Bevi-inrichtingen vormen een aandachtspunt in het kader van externe veiligheid, in verband met de ernstige gevolgen van een mogelijk ongeval met een LPG- of propaanvrachtwagen.

Bij beide inrichtingen is geen sprake van een overschrijding van de grenswaarde voor het plaatsgebonden risico, omdat geen kwetsbare objecten zijn gelegen binnen de PR 10^{-6} contour in de bestaande situatie. In de huidige situatie wordt de oriëntatiewaarde voor het groepsrisico ook niet overschreden, maar er is in beide situaties wel sprake van een hoog groepsrisico binnen de invloedsgebieden. Binnen 150 meter vanaf het vulpunt van de LPG-tank geldt dat, door de hogere bebouwingsdichtheid aldaar, sprake is van een (kleine) kans op veel slachtoffers bij een calamiteit, waarbij de mogelijkheden voor de zelfredzaamheid en rampenbestrijding beperkt zijn.

Overige inrichtingen

In een drempelwaardenlijst, die is gebaseerd op het Registratiebesluit (behorend bij de Wet milieubeheer) en de Regeling provinciale risicokaart (behorend bij de Wet veiligheidsregio's), is aangegeven welke risicobronnen door de gemeente moeten worden ingevoerd in het Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen (RRGS). Nadat deze zijn ingevoerd in het RRGS, zijn de risicobronnen zichtbaar op de provinciale risicokaart (www.risicokaart.nl). Naast Bevi-inrichtingen gaat het om defensie-inrichtingen en minder risicovolle bedrijven waar de drempelwaarde voor een bepaalde gevaarlijke stof wordt overschreden. De Bevi-inrichtingen zijn in de voorgaande paragraaf behandeld.

Bij de overige risicobronnen die vermeld zijn op de drempelwaardenlijst gaat het binnen de gemeente Culemborg met name om een aantal propaantanks bij agrarische bedrijven (groter dan 3.000 liter maar kleiner dan 13.000 liter) en een gasdrukregel- en meetstation van categorie C. Rondom deze risicobronnen moeten veiligheidsafstanden tot (beperkt) kwetsbare objecten worden aangehouden op grond van het Activiteitenbesluit.

Ook de voormalige defensie-inrichting Fort Everdingen, gelegen op de gemeentegrens, behoorde tot deze categorie. Om het terrein lagen drie veiligheidszones (A, B en C), waarbinnen ruimtelijke of bouwkundige beperkingen golden voor het ruimtegebruik. Deze veiligheidszones zijn na het vertrek van defensie (in 2010) komen te vervallen.

De risicobronnen, waarbij gevaarlijke stoffen aanwezig zijn onder de drempelwaarden, kunnen worden beschouwd als "overige risicoveroorzakende bedrijven". Deze hoeven niet opgenomen te worden in het RRGS. Desondanks kunnen deze wel een beperkt risico's veroorzaken voor de omgeving. Binnen Culemborg gaat het onder andere om kleinere propaantanks (< 3.000 liter), gasdrukregel- en meetstations van categorie B en 3 vuurwerkverkooppunten. Rondom deze risicobronnen moeten ook veiligheidsafstanden worden aangehouden op grond van het Activiteitenbesluit en het Vuurwerkbesluit.

Vervoer gevaarlijke stoffen

Spoor

Over het spoor door Culemborg vindt vervoer van gevaarlijke stoffen plaats. Volgens het eindrapport Basisnet Spoor wordt voor het spoortraject door Culemborg de volgende vervoersprognose aangehouden:

- 600 ketelwagons met brandbare gassen (LPG);
- 200 ketelwagons met toxische gassen (ammoniak);
- 2750 ketelwagons met zeer brandbare vloeistoffen (benzine);
- 200 ketelwagons met toxische vloeistoffen;
- 100 ketelwagons met zeer toxische vloeistoffen.

Er worden bronmaatregelen getroffen om de risico's vanwege het vervoer over het spoor zoveel mogelijk te beperken. Op basis van genoemde vervoersprognose en bronmaatregelen wordt geen plasbrandaandachtsgebied (zone van 30 meter langs het spoortraject) aangewezen, en ligt er geen relevante risicocontour (PR 10^{-6} contour) buiten het spoor. Dit betekent dat er geen knelpunten zijn langs het spoor. Uitgaande van de bestaande bebouwing langs het spoor wordt ook de oriënterende waarde voor het groepsrisico niet overschreden. Op grond van de huidige circulaire moet bij ruimtelijke ontwikkelingen binnen een afwegingsgebied van 200 meter vanaf het spoor, waarbij het groepsrisico significant toeneemt, in ieder geval een bestuurlijke verantwoording externe veiligheid worden opgesteld.

In de spoorzone geldt dat, door de hogere bebouwingsdichtheid aldaar, sprake is van een (kleine) kans op veel slachtoffers bij een calamiteit, waarbij de mogelijkheden voor de zelfredzaamheid en rampenbestrijding beperkt zijn.

Weg

Ook over de rijksweg A2 en de provinciale weg N320 vindt transport plaats van gevaarlijke stoffen. Aangezien geen routing gevaarlijke stoffen is vastgesteld, kan over gemeentelijke wegen in principe ook het vervoer van gevaarlijke stoffen plaatsvinden. Dit laatste is vooral aan de orde in verband met de bevoorrading van het LPG-tankstation aan de Rijksweg, de grote propaantank bij Parc Beaugarde en kleine propaantanks bij agrarische bedrijven in het buitengebied.

Volgens het eindrapport Basisnet weg moet voor de A2 (traject Everdingen-Deil) worden uitgegaan van maximaal 4000 tankwagens met brandbare gassen (LPG) en ligt er geen relevante risicocontour (PR 10^{-6} contour) buiten dit wegdeel. Dit betekent dat er geen knelpunten zijn gelegen langs deze weg. Bovendien is het niet nodig om een zogenaamd plasbrandaandachtsgebied (zone van 30 meter langs dit wegtraject) aan

te houden langs dit traject. Uitgaande van de bestaande bebouwing langs de weg wordt ook de oriënterende waarde voor het groepsrisico niet overschreden. Op grond van de huidige circulaire moet bij ruimtelijke ontwikkelingen binnen een afwegingsgebied van 200 meter vanaf de weg, waarbij het groepsrisico significant toeneemt, in ieder geval een bestuurlijke verantwoording externe veiligheid worden opgesteld. Het vervoer van gevaarlijke stoffen over rijksweg A2 zal niet kunnen leiden tot een groot aantal slachtoffers bij een calamiteit, omdat de personendichtheid langs deze weg laag is.

Daarnaast kunnen meerdere tankwagens met brandbare gassen over de provinciale weg N320 rijden om LPG-tankstations en propaantanks in Culemborg en Buren te bevoorraden. Gelet op de doorzet van deze (LPG-)tankstations en de gemiddelde bevoorradingsfrequentie van propaantanks in het buitengebied, kan worden uitgegaan van een zeer kleine kans op een grote calamiteit met een tankwagen met gevaarlijke stoffen. Daardoor ligt de relevante risicocontour (PR 10^{-6} contour) niet buiten de provinciale weg. Aangezien de bebouwingsdichtheid langs de provinciale weg laag is, zal ook geen relevant groepsrisico optreden langs de provinciale weg. Dit betekent dat deze weg niet beschouwd hoeft te worden als een relevante risicobron voor de externe veiligheid.

Water

Uit het eindrapport Basisnet Water blijkt dat over de Lek ter plaatse van Culemborg slechts in beperkte mate vervoer van gevaarlijke stoffen plaatsvindt. Hierdoor zijn er langs de Lek geen beperkingen voor de ruimtelijke ordening. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen is ook geen verantwoording van het groepsrisico nodig vanwege nauwelijks merkbare effecten op het groepsrisico. Dit betekent dat deze waterweg niet beschouwd hoeft te worden als een relevante risicobron voor de externe veiligheid.

Buisleidingen

Op 1 januari 2011 is het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) in werking getreden. Daarin wordt geregeld hoe een gemeente moet omgaan met risico's langs relevante buisleidingen. De hoge druk gasleidingen van de Gasunie zijn het meest relevant. De risico's worden met name bepaald door de maximale druk en diameter van de leiding, maar ook door getroffen maatregelen.

Het gemeentebestuur heeft geen bevoegdheden m.b.t. de te nemen bronmaatregelen voor bestaande leidingen. De gemeente kan als gesprekspartner bij de aanleg van nieuwe buisleidingen wel haar eisen stellen.

Een hoge druk aardgasleiding loopt onder andere door de bebouwde kom langs Parallelweg Oost. Uit een onderzoek van de Gasunie blijkt dat er geen wettelijke risicocontour (PR 10^{-6} contour) ligt buiten deze leiding. De kenmerken van deze leiding (W-527-06) zijn een maximale werkdruk van 40 bar, een diameter 8 inch en een invloedsgebied van 95 meter. Er moet wel rekening worden gehouden met een belemmeringenstrook van 4 meter aan weerszijden van de leiding. Binnen deze strook is geen bebouwing gelegen.

Langs de autosnelweg A2 ligt een defensiepijpleiding (P11). De kenmerken van deze leiding zijn een maximale werkdruk van 80 bar en een diameter van 6 inch. Deze K1-brandstofleiding heeft een invloedsgebied van 25 meter, uit onderzoek van het RIVM blijkt dat de 10^{-6} plaatsgebonden risicocontour binnen de leiding valt. De belemmeringenstrook bedraagt 5 meter.

Het groepsrisico wordt bepaald binnen een groter invloedsgebied langs de buisleiding. In de bebouwde kom is sprake van een grote personendichtheid, zodat het groepsrisico waarschijnlijk niet verwaarloosbaar is. Er wordt nog nader onderzoek gedaan naar de hoogte van het groepsrisico langs de buisleiding.

Op grond van het Bevb moet in ieder geval bij ruimtelijke ontwikkelingen binnen het invloedsgebied vanaf de leiding een bestuurlijke verantwoording externe veiligheid worden opgesteld. De verantwoording kan beperkt blijven indien ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden buiten de 100% letaliteitsgrens of in het geval de toename van de personendichtheid binnen deze 100% letaliteitsgrens beperkt blijft.

8.7. Overige aspecten

Agrarische spuitvrije zones

Spuitzones worden opgenomen om gevoelige objecten, woningen e.d., te beschermen tegen de gevaarsaspecten welke samenhangen met het gebruik van bestrijdingsmiddelen.

De huidige wet- en regelgeving biedt geen eisen, normen en/of criteria door het beschermen van mensen of omwonenden die in de buurt van de toepassingslocaties zich bevinden. In Gelderland is het gebruikelijk geworden in bestemmingsplannen een regeling op te nemen, waarbij een afstand van 50 meter wordt gehanteerd. Dit is als zodanig ook in dit bestemmingsplan verbaal in de regels opgenomen, conform de huidige regeling.

Radarverstoringsgebied

Het buitengebied/plangebied is gelegen in het zogenaamde radarverstoringsgebied van de radarposten Nieuw Milligen en Soesterberg en de radar Vliegbasis Volkel.

In het wijzigingsbesluit op het Besluit (Barro) en de Regeling Algemene Regels Ruimtelijke Ordening (Rarro) zijn regels opgenomen ter beperking van bouwhoogte om te beoordelen of er sprake is van onaanvaardbare gevolgen voor de werking van de radar.

In verband hiermee zijn er voor het buitengebied van Culemborg beperkingen van toepassing op de bouw van windturbines waarvan de tiphoogte hoger is dan 114 meter.

Het bestemmingsplan biedt geen bouw mogelijkheden voor een dergelijke hoogte. Derhalve behoeft voor het radarverstoringsgebied geen verdere juridische beschermingsregeling in het bestemmingsplan te worden opgenomen.

Eendenkooi Prijsseweg.

Aan de Prijsseweg ligt een eendenkooi van Staatsbosbeheer. Deze kooi beschikt over een afpalingrecht van 753 meter vanuit het midden van de kooi. Dit houdt in dat binnen deze afstand geen activiteiten mogen plaatsvinden die de eenden kunnen storen. Dit geldt ook voor bouwactiviteiten. Het afpalingrecht is opgenomen in de Flora- en faunawet.

9. JURIDISCHE TOELICHTING

9.1. Algemeen

Een bestemmingsplan is een planologische regeling die zowel de burger als de overheid rechtstreeks bindt. De regels en verbeelding dienen als één geheel te worden beschouwd en kunnen niet los van elkaar worden gezien.

De toelichting op de regels en verbeelding is niet juridisch bindend, maar biedt wel inzicht in de belangenafweging die tot de aanwijzing van bestemmingen heeft geleid en kan bovendien dienst doen bij planinterpretatie.

Om inzicht te geven in de juridische opzet zijn hierna de systematiek en de opbouw van het bestemmingsplan toegelicht.

Eerst wordt ingegaan op de Standaard vergelijkbare

Bestemmingsplannen, vervolgens op de verbeelding. Daarna wordt aangegeven op welke wijze de regels in algemene zin zijn opgebouwd en de bestemmingsartikelen in het bijzonder. Tot slot wordt ingegaan op een aantal toetsingsaspecten.

Vergelijkbare bestemmingsplannen

Het bestemmingsplan is opgezet conform de Standaard vergelijkbare BestemmingsPlannen 2008 (SVBP2008). De SVBP2008 geeft bindende standaarden voor de opbouw en de verbeelding van het bestemmingsplan, zowel digitaal als analoog. Dit om de gewenste vergelijkbaarheid zeker te stellen. De standaarden hebben geen betrekking op de toelichting van het bestemmingsplan, aangezien deze niet behoort tot het juridisch bindende deel van het plan.

De verbeelding van het bestemmingsplan bestaat uit een verzameling geografische bepaalde objecten, die zijn opgeslagen in een digitaal ruimtelijk informatiesysteem. De objecten zijn voorzien van bestemmingen met bijbehorende doeleinden en regels. Er wordt uitdrukkelijk op gewezen dat de standaarden geen betrekking hebben op de inhoud van een bestemmingsplan.

Bestemmingen

Het centrale onderdeel van een bestemmingsplan is de bestemming. Ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening worden aan de in het plan begrepen grond bestemmingen toegewezen met bijbehorende doeleinden. Aan de bestemmingen zijn regels gekoppeld over het gebruik van de in het plan begrepen grond en van de zich daar bevindende bouwwerken.

Dit bestemmingsplan bevat ook dubbelbestemmingen. Deze overlappen bestemmingen en geven eigen regels, waarbij sprake is van een

rangorde tussen de bestemmingen en de dubbelbestemmingen. Aanduidingen worden gebruikt om bepaalde zaken binnen een bestemming of dubbelbestemming nader of specifiek te regelen. Het gaat hierbij om specificaties met betrekking tot het gebruik of de bouwmogelijkheden. De aanduidingen hebben daardoor juridische betekenis en komen ook altijd in de regels van het bestemmingsplan voor.

Verbeelding

De verbeelding heeft een belangrijke rol bij het bepalen van de gebruiks- en bebouwingmogelijkheden in het buitengebied. Daartoe zijn op de verbeelding bestemmingsvlakken en aanduidingen opgenomen. Aan de ondergrondgegevens op de verbeelding, zoals ingetekende gebouwen, kunnen geen rechten worden ontleend. Daar staat tegenover dat het ontbreken van dergelijke ondergrondgegevens ook niet leidt tot een beperking van rechten. De ondergrondgegevens hebben dus uitsluitend een illustratief karakter. Deze gegevens zijn een hulpmiddel voor het bepalen van bestemmingsvlakken en bouwvlakken.

Bestemmingsregeling

Opzet regels

De opbouw van de regels is gelijk aan Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen 2008. De opbouw is als volgt:

- betekenisafspraken (Hoofdstuk 1 Inleidende regels);
- de gebruiks- en bouwregels per bestemming (Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels);
- algemene regels (Hoofdstuk 3 Algemene regels);
- overige regels (Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels).

Een bestemmingsartikel (Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels) wordt uit de volgende leden in deze volgorde opgebouwd:

- bestemmingsomschrijving;
- bouwregels;
- nadere eisen;
- afwijken van de bouwregels;
- specifieke gebruiksregels;
- afwijken van de gebruiksregels;
- omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden;
- wijzigingsbevoegdheid.

Flexibiliteitsregels

Aan het bestemmingsplan kan flexibiliteit worden toegevoegd door de bevoegdheid tot het verlenen van een (binnenplanse)

omgevingsvergunning, of het stellen van nadere eisen op te nemen of een wijzigingsbevoegdheid.

Voor het opnemen van flexibiliteitsregels geldt als uitgangspunt dat flexibiliteitsregels alleen worden gebruikt als van een wezenlijke belangenafweging sprake kan zijn. Ontwikkelingen die niet in de regels mogelijk zijn gemaakt, zijn uitsluitend mogelijk via een buitenplanse procedure.

De flexibiliteitsregels zijn zoveel mogelijk per bestemming, waarop ze van toepassing zijn, opgenomen, in plaats van in de algemene regels in hoofdstuk 3. Dit geldt ook voor regels voor het verlenen van een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden. Hierdoor wordt direct per bestemming inzicht geboden in de eventuele afwijkingmogelijkheden en onnodig verwijzen naar andere artikelen voorkomen. Deze werkwijze bevordert de toegankelijkheid van het bestemmingsplan.

9.2. Wijze van toetsen

Onevenredige aantasting

Op deze open norm wordt op diverse plaatsen in de regels teruggerepen. Vooral in de criteria bij de flexibiliteitsbepalingen (afwijking- en wijzigingsbevoegdheden) en omgevingsvergunningen voor werken en werkzaamheden wordt regelmatig aangegeven dat “geen onevenredige aantasting” van bepaalde waarden mag plaatsvinden. Ook op een enkele plaats in de nadere detaillering van de doeleinden en in de nadere eisenregeling worden deze woorden aangetroffen. Deze terminologie vraagt om een op de specifieke situatie toegesneden beoordeling.

Voorbeeld

Het kappen van 20 bomen zal binnen een landschappelijk waardevol gebied waarschijnlijk leiden tot de conclusie dat er sprake is van een onevenredige aantasting, terwijl het kappen van 20 bomen in een bos van 5 hectare in beginsel geen onevenredige aantasting oplevert. In dit laatste geval kan wel weer sprake zijn van onevenredige aantasting indien het bijvoorbeeld een bijzondere boomsoort betreft of het bomen zijn van een vergevorderde leeftijd.

Bij de beoordeling zullen dus steeds de bestaande situatie, de aanvraag, de tijdelijke gevolgen en de toekomstsituatie tegen elkaar moeten worden afgewogen. Er mag wel sprake zijn van een aantasting, maar deze mag niet dusdanig zijn dat de kwaliteit en/of kwantiteit van de te beschermen waarden in te grote mate afneemt.

In de toelichting worden diverse handreikingen geboden ten aanzien van de doelstellingen en belangen die worden behartigd met het bestemmingsplan. Zo is beschreven welke waarden binnen het plangebied voorkomen en wat het karakter van die waarden is.

Afweging van belangen

Het bevoegd gezag mag zelfstandig afwegen of een omgevingsvergunning voor een werk of werkzaamheid kan worden verleend. Voor deze afweging is inzicht nodig in het belang van de uitvoering van desbetreffende werken en/of werkzaamheden enerzijds en de schadelijkheid voor de aanwezige waarden anderzijds. Vervolgens kan het belang van de ingreep worden afgewogen tegen de negatieve effecten op de aanwezige waarden. Hierbij wordt onder meer ook getoetst aan de beleidsuitgangspunten van divers gemeentelijk sectoraal beleid, zoals opgenomen in het archeologisch beleidsplan, het cultuurhistorisch waardenonderzoek, het landschapsonwikkelingsplan en het natuurwaarden onderzoek.

Noodzakelijk

In de regels wordt op een aantal plaatsen de eis van 'noodzakelijkheid' gesteld. Dat is bijvoorbeeld het geval bij agrarische bouwvlakvergroting /-verandering (deze dient noodzakelijk te zijn vanuit het oogpunt van doelmatige bedrijfsvoering of bedrijfsontwikkeling). De noodzakelijkheid duidt op een zwaarwegend bedrijfsmatig belang dat aan de orde moet zijn.

Ten aanzien van de bouwvlakvergroting kan worden gesteld dat van noodzaak geen sprake is indien binnen het bouwvlak zelf nog voldoende ruimte is om de activiteiten te ontwikkelen. Noodzaak is evenmin aan de orde indien de agrariër een groter bouwvlak wenst omdat hij de hoeveelheid bijgebouwen ten behoeve van zijn bedrijfswoning wenst uit te breiden. Dit heeft namelijk geen betrekking op het bedrijfsmatige aspect dat gediend moet worden.

9.3. Regeling bestemmingen

Voor de inhoudelijke regeling van de (gebieds)bestemmingen wordt verwezen naar de voorgaande hoofdstukken van deze toelichting. Daar wordt ingegaan op hoe de binnen het plangebied van dit bestemmingsplan voorkomende gebieden en functies zijn bestemd, en welke mogelijkheden en beperkingen verder zijn opgenomen.

10. HANDHAVING EN UITVOERING

Een van de uitgangspunten bij het ontwikkelen van een bestemmingsplan is dat het plan handhaafbaar dient te zijn. Handhaving van het ruimtelijke beleid is een voorwaarde voor het behoud en de ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit.

Reeds bij de totstandkoming van een bestemmingsplan dient terdege aandacht te worden besteed aan de handhaafbaarheid van de voorgeschreven regels. Vier factoren zijn van wezenlijk belang voor een goed handhavingsbeleid.

1. *Voldoende kenbaarheid van het plan.*

Een goed handhavingsbeleid begint bij de kenbaarheid van het bestemmingsplan bij degenen die het moeten naleven. Met het oog hierop is onder meer door een voorlichtingsbijeenkomst bekendheid gegeven aan het plan. Daarnaast heeft de wet in de bestemmingsplanprocedure in ieder geval een aantal verplichte inspraakmomenten ingebouwd.

2. *Voldoende draagvlak voor het beleid en de regeling in het plan.*

De inhoud van het plan kan slechts gehandhaafd worden indien het beleid en de regeling in grote kring ondersteund wordt door de gebruikers van het bestemmingsplan. Uiteraard kan niet een ieder zich vinden in elk onderdeel van het plan. Een algemene positieve benadering van het bestemmingsplan is echter wel wenselijk.

3. *Inzichtelijke en realistische regeling.*

Een juridische regeling dient inzichtelijk en realistisch te zijn. Dit houdt in: helder van opzet en niet onnodig beperkend of inflexibel. Bovendien moeten de bepalingen goed controleerbaar zijn. De regels behoren dan ook niet meer dan noodzakelijk is te regelen. De gemeente heeft getracht om in haar buitengebied de regelgeving beperkt en eenvoudig te houden. Door een inzichtelijk plan te maken is zoveel mogelijk evenwicht gezocht tussen de zeer diverse waarden die beschermd moeten worden, de verschillende ontwikkelingen die mogelijk zouden moeten zijn, de voorwaarden die daarbij dan gesteld moeten worden, en de afstemming met de beleidslijnen van bijvoorbeeld waterschap, provincie, etc. Handhaving van gebruiks- en aanlegvoorschriften wordt algemeen als knelpunt ervaren. Teneinde de handhaafbaarheid te bevorderen worden de aanwezige kwaliteiten zo specifiek mogelijk op de verbeelding weergegeven.

4. *Actief handhavingsbeleid.*

Het sluitstuk van een goed handhavingsbeleid is voldoende controle van de feitelijke situatie in het buitengebied. Daarnaast moeten

adequate maatregelen worden getroffen indien de regels worden overtreden. Indien deze maatregelen achterwege blijven, ontstaat een grote mate van rechtsonzekerheid. Een gemeente dient dan ook voldoende menskracht ter beschikking te hebben voor de benodigde controle en handhavingsacties.

Het nieuwe bestemmingsplan en handhaving

Voor zover daar redenen voor zijn, zullen uitdrukkelijk alleen die illegale gevallen worden aangepakt, die fundamenteel strijdig zijn met het geformuleerde ruimtelijk beleid in het nieuwe bestemmingsplan. De aan te pakken gevallen zullen op hun eigen merites worden beoordeeld, zodat een op de situatie afgestemde gerichte aanpak kan plaatsvinden. Daarbij zal afgewogen worden wat de illegale situatie voor impact heeft op de ruimtelijke kwaliteit.

Financiële uitvoerbaarheid

Het grondexploitatieplan biedt de grondslag voor het publiekrechtelijk kostenverhaal. In artikel 6.12 Wro, eerste en tweede lid is bepaald in welke situatie een exploitatieplan gemaakt moet worden. In artikel 6.2.1 Bro worden de bouwplannen aangewezen waarvoor de gemeenteraad een exploitatieplan moet vaststellen. Een exploitatieplan wordt gelijktijdig vastgesteld met het ruimtelijk plan of besluit waarop het betrekking heeft, zoals een bestemmingsplan.

In het bestemmingsplan Buitengebied is geen sprake van nieuwe bouwmogelijkheden waarvoor de noodzaak van het stellen van locatie-eisen of een kostenverhaal nog aanwezig is. Aan het bestemmingsplan buitengebied hoeft dan ook geen exploitatieplan te worden toegevoegd.

De in het buitengebied aan de orde zijnde ontwikkelingen, mogelijk gemaakt met voorliggend bestemmingsplan, in de vorm van functiewijzigingen dan wel uitbreidingen betreffen particulier initiatief. De kosten voor verwezenlijking van deze ontwikkelingen worden gedragen door de desbetreffende particulieren.

11. INSPRAAK EN VOOROVERLEG, ZIENSWIJZEN

Het voorontwerp bestemmingsplan heeft met ingang van 7 december 2012 gedurende 6 weken tot en met 17 januari 2013 voor eenieder ter inzage gelegen op het stadskantoor. Tevens was het plan via de gemeentelijke website raadpleegbaar en is een inloopbijeenkomst georganiseerd. Daarnaast is het plan toegezonden aan diverse overleginstanties.

Tijdens de terinzagelegging zijn 23 reacties ontvangen, waarvan 7 reacties afkomstig van vooroverleginstanties en belangenorganisaties en/of belangenbehartigers met een generieke reactie op het bestemmingsplan.

Alle reacties zijn in de Nota van beantwoording Inspraak en Vooroverleg samengevat en van commentaar voorzien. Deze nota is als externe bijlage aan het bestemmingsplan toegevoegd.

De binnengekomen reacties hebben aanleiding gegeven het voorontwerp bestemmingsplan op een aantal onderdelen aan te passen. Daarnaast is het voorontwerp bestemmingsplan aangepast aan een aantal ambtshalve wijzigingen.

Vervolgens heeft het ontwerpbestemmingsplan Buitengebied van 4 april 2013 tot 15 mei 2013 ter inzage gelegen. Een ieder is in de gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen op het ontwerp-bestemmingsplan.

Daarnaast was het plan digitaal raadpleegbaar via www.ruimtelijkeplannen.nl. Gedurende de termijn van terinzagelegging zijn 11 zienswijzen ingediend en ontvankelijk, één zienswijze is buiten de termijn binnengekomen en derhalve niet-ontvankelijk.

De ingediende zienswijzen zijn samengevat, beoordeeld en voorzien van een gemeentelijke reactie in de Nota van Zienswijzen, die als externe bijlage bij het bestemmingsplan is gevoegd. Het ontwerp bestemmingsplan is op grond van de ingediende zienswijzen zonodig aangepast. Daarnaast is het ontwerp bestemmingsplan aangepast naar aanleiding van de enkele ambtshalve wijzigingen, die zijn opgenomen in de Nota van Wijzigingen bij het vaststellingsbesluit.

Op 20 juni 2013 heeft de raad het bestemmingsplan Buitengebied gewijzigd vastgesteld.

Met de uitspraak van de Raad van State op 28 mei 2014 is het bestemmingsplan Buitengebied onherroepelijk geworden. De uitspraak is als externe bijlage bij het bestemmingsplan gevoegd.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Culemborg

Bijlage 2: Natuurwaarden Buitengebied Culemborg

Bijlage 3: Nota van Beantwoording Inspraak en Vooroverleg (extern bijgevoegd)

Bijlage 4: Nota van Zienswijzen (extern bijgevoegd)

Bijlage 5: Uitspraak Raad van State (extern bijgevoegd)